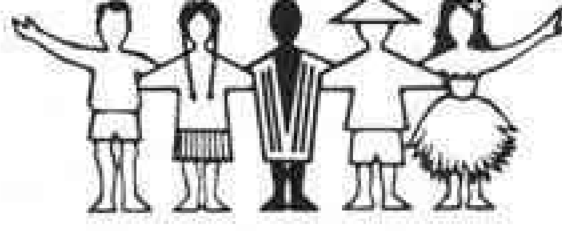
SORUN

BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ

Sayı: 10 Mayıs'89 Fiyatı: KDV Dahil 2000 TL.

- **Sırrı Öztürk** : GELİŞEN İŞÇİ SINIFI EYLEMİ ÜZERİNE
- **Ali Özdoğu** : EYLEM VE ÖRGÜTLENMEDE 1 MAYIS 1989'UN ÖNEMİ
- **Sırrı Öztürk** : 26 MART 1989 YEREL SEÇİMLERİ BİRLEŞİK SOSYALİS KAMPANYA YA DA BİR DENEYİN ÖĞRETTİĞİ
- **Temel Demirer** : GÖREVLER VE GEREKLİ YÖNELİMLER
- **Bedros Sarkis** : "İLERİCİ" SAFLARDA TARİH VE KAVRAM KARGAŞASI
- **Zülfikâr Yıldırım** : TÜRKİYE SOSYALİSTLERİNİ GÖREVE ÇAĞIRIYORUM
- **Temel Demirer** : SORGULAMA/HESAPLAŞMA BAĞLAMINDA 'KABA VE GENEL' BİR DÖKÜM
- **Zeki Öçal** : ELEŞTİRİ VE TARTIŞMA ÜSLUBU ÜZERİNE
- **Coşkun Adalı** : DEVLET TEKELCİ KAPİTALİZMİNİN DOĞUŞU VE NESNEL TEMELİ
- **Temel Demirer** : AÇIK DEVRİMCİ PARTİ ÜZERİNE
- **Temel Demirer** : R.NURİ İLERİ'YE AÇIK MEKTUP
- **Zeki Öztürk** : İŞİN ÖZÜ BİR NİTELİK KAVGASIDIR: DEVRİMCİ KANAT OPORTÜNİST KANADA KARŞI ZAFER KAZANACAKTIR!
- **Kirve Kalender** : SINIF NEREDE BİZ NEREDEYİZ? İSP'DE TEKLEŞMEK BİC'DE BÜTÜNLEŞMEK
- **Sorun** : OKUR ELEŞTİRİLERİ VE CEVAPLAR

ŞİİRLERİYLE : **Şahan Mınayan-Sezai Sarıoğlu-Ferhan Ercan-İ.Hardal-Mirze Karataş-Hasan Bildirici**

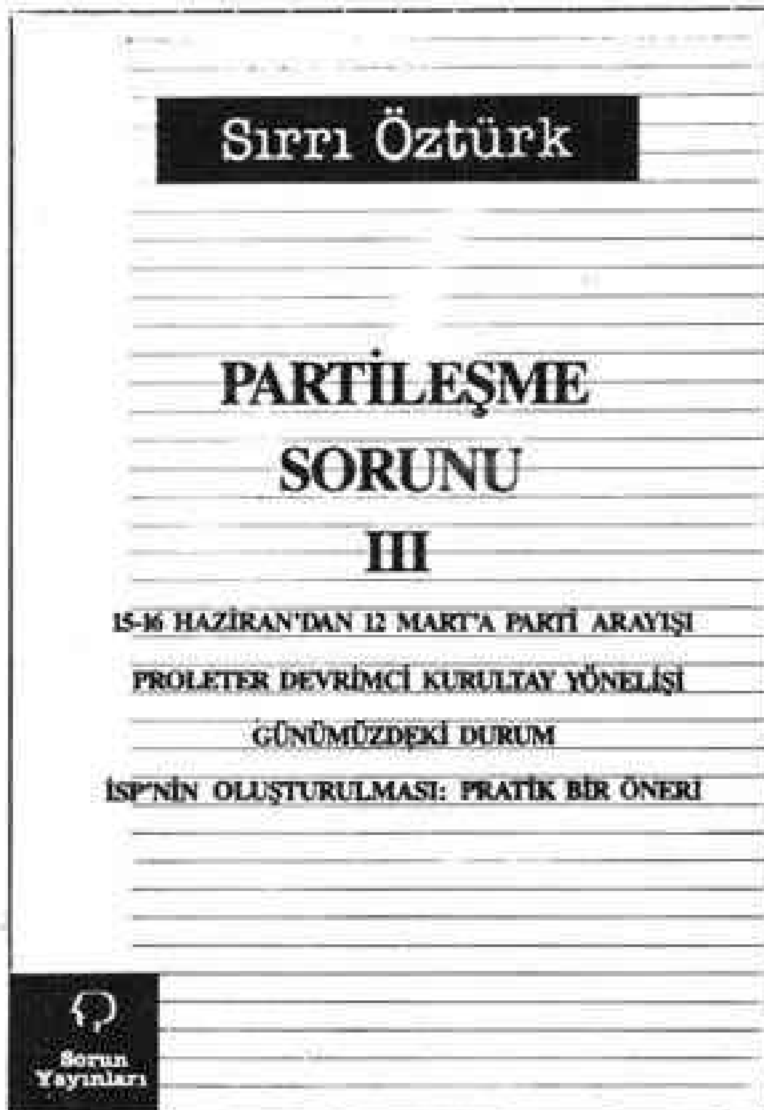
ÖNCÜ KİTABEVİ YAYINLARI

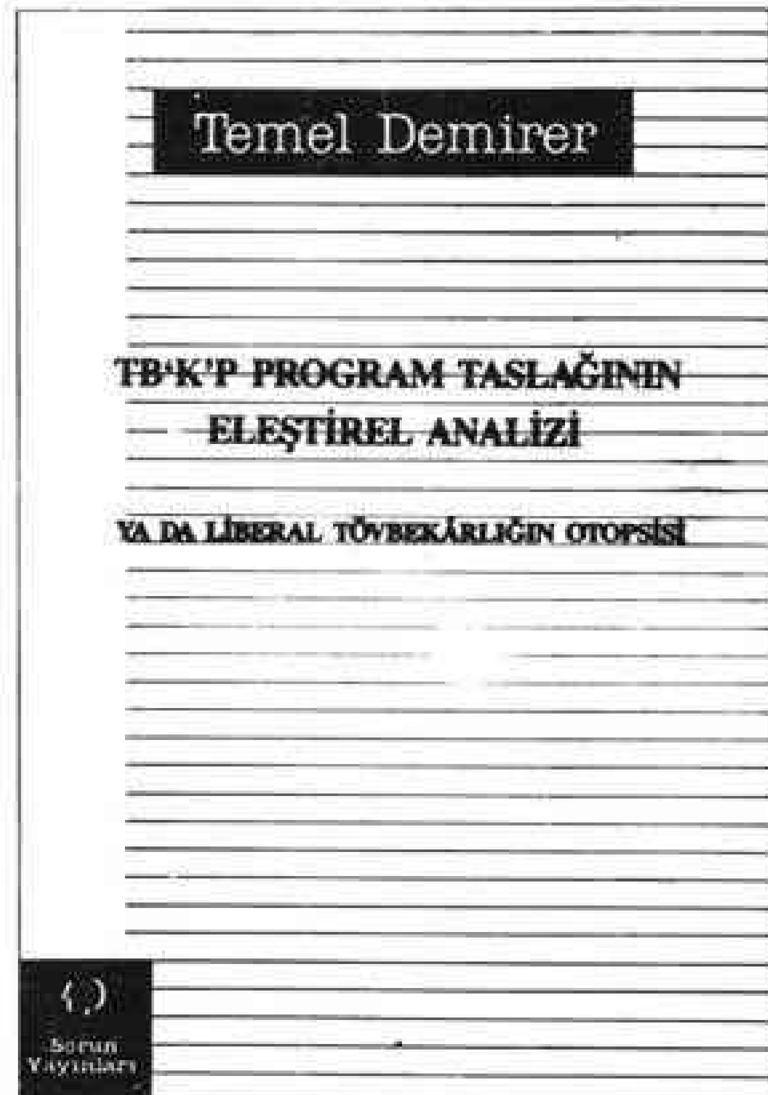
❑ Marx-Engels Lenin-Stalin	: KADIN VE MARKSİZM	6000
❑ Nikolay Todorov	: BULGARİSTAN TARİHİ	2000
❑ V. Kelle- M.Kovalson	: TARİHSEL MADDECİLİK MARKSİST : TOPLUM KURAMININ ANA ÇİZGİLERİ	7000
❑ Bülent Tanör	: SİYASİ DÜŞÜNCE HÜRRİYETİ VE 1961 ANAYASASI	5000
❑ Dr. Serol Teber	: DOĞANIN İNSANLAŞMASI	7000
❑ Jack London	: DEMİR ÖKÇE	6000
❑ Mehmet Aydın	: IŞIĞIN KAVGASI	1000
❑ Henri Lefebvrè	: MARX'IN SOSYOLOJİSİ	6000

Dağıtımını Yaptığımız :

❑ Talat Turhan	: BOMBA DAVASI-SAVUNMA 1	5000
❑ Talat Turhan	: BOMBA DAVASI-SAVUNMA 2	6500

Öncü Kitabevi Yayınları: Babıali Cad. No: 8 Cağaloğlu/İst.
Tlf: 526 55 13

SORUN
BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ

Sayı: 10 Mayıs'89 Fiyatı: KDV Dahil 2000 Tl.

İÇİNDEKİLER

☐ Sorun	: OKURLARLA BİRLİKTE	2
☐ Şahan Mınayan	: ENTELİJENSİYA	3
☐ Sezai Sarıoğlu	: SÖZ MECLİSTEN İÇERİ	4
☐ Sırrı Öztürk	: GELİŞEN İŞÇİ SINIFI EYLEMİ ÜZERİNE	5
☐ Ali Özdoğu	: EYLEM VE ÖRGÜTLENMEDE 1 MAYIS 1989'UN ÖNEMİ	7
☐ Ferhan Ercan	: NE GÜZEL!..	10
☐ Sırrı Öztürk	: 26 MART 1989 YEREL SEÇİMLERİ, BİRLEŞİK SOSYALİST KAMPANYA YA DA BİR DENEYİN ÖĞRETTİĞİ	11
☐ Temel Demirer	: GÖREVLER VE GEREKLİ YÖNELİMLER	18
☐ İ. Hardal	: DOĞU GÜZELLEMELERİ XÂLKİZ I	24
☐ Bedros Sarkis	: «İLERİCİ» SAFLARDA TARİH VE KAVRAM KARGAŞASI	25
☐ Zülfikâr Yıldırım	: TÜRKİYE SOSYALİSTLERİNİ GÖREVE ÇAĞIRIYORUM	28
☐ Mirze Karataş	: HAYATA YÜZÜNÜ ÇEVİR	31
☐ Temel Demirer	: SORGULAMA/HESAPLAŞMA BAĞLAMINDA 'KABA VE GENEL' BİR DÖKÜM	32
☐ Zeki Öçal	: ELEŞTİRİ VE TARTIŞMA ÜSLUBU ÜZERİNE	38
☐ Coşkun Adalı	: DEVLET TEKELCİ KAPİTALİZMİNİN DOĞUŞU VE NESNEL TEMELİ	44
☐ Temel Demirer	: AÇIK DEVRİMCİ PARTİ ÜZERİNE	51
☐ Hasan Bildirici	: BEDENİM GÜNEŞTEN UTANIR	58
☐ Temel Demirer	: R. N. İLERİ'YE AÇIK MEKTUP	59
☐ Zeki Öztürk	: İŞİN ÖZÜ BİR NİTELİK KAVGASIDIR, DEVRİMCİ KANAT OPORTÜNİST KANADA KARŞI ZAFER KAZANACAKTIR!	63
☐ Kirve Kalender	: SINIF NEREDE BİZ NEREDEYİZ? İSP'DE TEKLEŞMEK BİC'DE BÜTÜNLEŞMEK	66
☐ Sorun	: OKUR ELEŞTİRİLERİ VE CEVAPLAR	69

SORUN, BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ: 10/Mayıs' 89 (Şimdilik iki ayda bir çıkar) ☆ **Sahibi ve Yönetmeni:** Sırrı Öztürk ☆ **Yazı İşleri Müdürü:** Aykut Akbaş ☆ **Yönetim Yeri ve Adresi:** Babıâli Cad. No: 6/2 K/1 Cağaloğlu-İst. **Tlf:** 527 45 38 ☆ **Dağıtım:** Birlikte Yayıncılık ☆ **Dizgi Baskı** Eskın Matbaası ☆ **Abone Koşulları:** Yurtiçi (6 sayı): 10 000 Tl. Yurtdışı: 30 DM ☆ **Abone Bedeli:** Posta Çeki 98213 ya da T. İş Bankası Türbe Şubesi-İst. Hesap No: 18474 adresine gönderilebilir ☆ Yazılı metinler kaynak gösterilerek kullanılabilir ☆ Yayın ilkelerimizle bağdaşmayan ilânlar kabul edilmez.

OKURLARLA BİRLİKTE

İşçi sınıfının uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü 1 Mayıs 1989 kutlamaları, Doğu'da ve Batı'da, adına layık biçimde kutlanacaktır. Hakedilen bu meşruluk ve yasallık engellenemez!

İşçi sınıfı, mücadele geleneklerimizi aratmayacak biçimde ayaktadır. Demokratik hak ve özgürlükler kavgasında etkin rol üstleniyor. Türkiye'nin gündemi gün gün ve saat saat değişiyor. Daha da değişecek!..

Hayat ve mücadele bir kez daha işçi hareketiyle sosyalist hareketin bütünleşmesinin önemini doğruluyor. Sosyalist ve devrimci kadrolar kendi aktivitelerini işçilerin kütlesel aktivitileriyle buluşturup kaynaştırmak durumunda! Hayat kütleselliğin önemini kavrayamayan, bütün aymazlıkları açığa vuruyor. Politik açığa vurma görevlerimizi yeterince yerine getirmeliyiz.

Doğu'da ve Batı'daki işçi ve emekçilerin acil taleplerini sosyalizm mücadelesiyle birleştiremeyenler, hesapsız atak ve lafazanlıklarıyla geçmişte olduğu gibi, sonunda işi, proletaryaya nağme dizmeye vardıracaktır.

SORUN BSD, yayım hayatında, «sosyalist devrim», «demokratik devrim», «demokratik halk devrimi» gibi, günümüze hiçbir kalıcı malzeme bırakmayan ve «aydın» tartışmasını aşmayan konuları gündem yapmadı. Şablonculukla bu türden çizilen ön çerçeveler, muhtemel birliktelikleri olumsuz yönde etkilemektedir.

SORUN BSD çalışanları da, hiç kuşkusuz, şöyle bir çerçeve çizebilirdi: «Geleneğimiz 15/16 Haziran, Onurumuz 1 Mayıs, Ekim Zaferimizdir!» *Bundan ısrarla kaçınmanın nedeni: Sınıfsal tevazuumuzla devrimci bir tutumu sergileyip, demagojik militanlık gösterileri dışında, gelişip güçlenmekte olana meşrebimizce katkı yapmaktı. Bunun yararı da görülmüştür.*

Sorun, devrimci strateji ve taktikler çizip dergicilikte ahkâm kesmek olsaydı, bizlerde, pekala: «Proletaryanın demokrasisi» türünden birçok soyut ön çerçeve çizerdik. Kimse de bu özgürlüğümüzün adını bizden soramazdı. Oysa, günümüzü kucaklamaya aday birimlerle mutlaka oluşturulacak İSP'nin program-taktik-strateji ve kadro sorunlarının, olması gereken yerde tartışılması, yeni ve geçerli çerçevelerin çizilmesi gerekiyordu. Birliktelik diye söze başlayanlar bu disiplin ve sorumlulukla hareket eder, aşınmışı gündeme taşımazdı. Ayrıca, yazmak fiili yapmak fiiliyle bir bütündür.

Sosyalist Dergiler, bu türden bir görev anlayışıyla ancak işlevini yerine getirir. Dergimizin gündem yaptığı: «İSP'nin oluşturulması» konusundaki ilkesel tutumu, yarıçapı artarak, geniş onay görmekte-

dir. Bu konuda özgün teorik çalışmalar yapılamadı. Özgün teorik çalışma, ancak İSP gibi yapıların disipliniyle ve pratik örgütçü faaliyet içinde sınanan şeyin adıdır. Ötesi boştur...

Yazı İşleri Müdürlerimizden Zeki Öztürk'ün DGM'deki duruşmalarında savcılık TCK'nın 142/1, 3, 6. Md. ısrar ediyor. 25 5 1989 günü «savunma» yapılacak.

Daha nitelikli ve donanımlı bir SORUN'u birlikte üretmek umuduyla...

SORUN
17 Nisan 1989

ENTELİJENSİYA

Şimdi ne yapacağız?
Kozayı işler gibi ipek böceği
Çeliğe su verip döğeceğiz demiri
Kuyumcu titizliği ile işleyeceğiz
İşlerimizi.
Nasıl dönüşüme uğrayacak
Kol ve beyin ürünü
Çıkmışken alanlara işçi sınıfı
Gene fenersiz yakalandın
Sinmiş «entelijensiya»...
Tarihi yaparken proletarya
Hâlâ yazacak, tartışacak mısın?
...
Ağla tutarsız haline «entelijensiya.»

Şahan Mınayan

SÖZ MECLİSTEN İÇERİ

Şimdi zaman
dört başı mamur bir hicran,
şimdi zaman
ayağı dün sekili, alnı gün akıtmalı
yılkıda bir küheylan...

Şimdi zaman
o mahur şarkıdaki seyran
yeni bir dillenme hey
heyemola, söze vira, vira can
ertelenmiş yıllar rağmına sitemkâr...

Şimdi zaman
yenilmiş öfkedeki sinik heyecan,
yeni bir dinlenme hey
helemola, öze vira vira can
birikmiş tarihimiz rağmına isyankar...

Şimdi zaman
yaylım çağrı bir ferman,
yeni bir yellenme hey
selemola, köze vira vira can
şimdi zaman
gurbet sıla zindan
gecikmiş bir divan...

Şimdi zaman
hoyrat bir türkü, hayrat bir gülüstan
külıklimlerinden güliklimlerine dört mevsim sınanmış söz,
şimdi zaman
kınında delidolu/sevidolu isyan...

Sezai Sarıoğlu

88/Güz.
İstanbul

GELİŞEN İŞÇİ SINIFI EYLEMİ ÜZERİNE*

Sırrı Öztürk

2000'e Doğru Dergisi'nin SORUN BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ Yönetmeni Sırrı Öztürk'e yönelttiği sorular ve cevapları:

Sorular:

1. Son işçi eylemlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?
2. Toplu vizite, servis ve yemek boykotu, sakal bırakma, alkışlama vs. bu tür yeni protesto biçimlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?
3. Bu işçi eylemlerinin önderliği ne konumda, kendiliğindenliği, solun bu işçi eylemindeki rolü nedir?
4. Eylemlerdeki kitlesellik muhtevayı ve sonucu nasıl etkiliyor?
5. Bu işçi eyleminin geleceği nasıl olacaktır?

Cevaplar:

1. 12 Eylül'ün renklendirdiği siyasal ekonomik yapı, işçi sınıfının bütün kazanımlarını geri almaya yönelikti. Sistem, işçi sınıfına rağmen ayakta kalmak istiyordu. Bunun asla mümkün olmadığı işçi eylemleriyle bir kere daha görüldü. İşçi sınıfı, kendisi için sınıf olma mücadelesinde demokratik hak ve özgürlükler kavgası için alanlara çıkmayı deniyor. Taleplerini dile getiriyor. Elbette sol bundan ders çıkarmalıdır.
2. İşçilerin seçtiği protesto biçimlerini önermek-eleştirmek üretimdeki birimlerin hakkı. Onlar üretimden gelen güçlerini kullanıp çeşitli eylem biçimlerini sınıyorlar. Bu türden protestolar arasında geçmiş deneylerden bazı arayış ve yönelişlere de rastlanıyor. Daha işin başlangıcındalar. Ama bilinen bir gerçek: Burjuvazinin saldırıları geriletilecekse, bu, üretimin durdurulmasından geçer. İşçi sınıfı henüz bu gücünü kullanamıyor.
3. İşçi sınıfının sendikal, siyasal ve ideolojik birliği sağlanamamıştır. Bu konuda iç açıcı bir tablo çizemeyiz; ama asla kötümser de olamayız. Nesnel gerçeklik şudur: 1. İşçi sendikaları, sınıfın talepleri önünde adeta bir baraj oluşturuyor. Bu «etkinlik» kırılamamıştır. Sen-

* 2000'e Doğru Dergisi'nin talebi üzerine, Dergimiz yönetmeni arkadaşımıza yöneltilen soruların cevabı, tümüyle yayımlanmamıştır. İçinden cımbızla seçilen cümlecikler de: 2000'e Doğru Dergisi'nin, gelişen işçi sınıfı hareketi üzerine sunduğu öznel tavrına bir «aksesuar» olacak biçimde kullanılmıştır. SORUN BSD çalışanları olarak bütün yayın organlarının yönelttiği soruları, ayırım gözetmeden cevaplamayı ilke olarak kabul etmekteyiz. Ama cevapları aynen yayımlamak şartıyla. «Aksesuar» niyetlerine bundan böyle izin vermeyeceğiz. SORUN BSD.

dikacılar ile işçiler arasında büyük çelişkiler var. Sendikacılar duruma göre, şike, blöf veya lafazanlıkla işi idare etmekten yana. İşçi sınıfının sendikal birliği sağlanamamıştır; bu açıdan ciddi, donanımlı ve güvenilir bir sendikal önderlik söz konusu değildir. 2. Ülkede işçi hareketiyle sosyalist hareketi bütünleştirip İşçi Sınıfı Partisi'ni oluşturacak ve de harekete kurmaylık edebilecek bir kurumlaşma da yoktur. Küçük küçük nüveler ise siyasal birliğin gereği olan o görkemli modern yapıyı inşa edememiştir; yalnızca sürece müdahale edilmiştir. 3. İdeolojik birliğin (İSP) ne anlama geldiğini ise 12 Eylül sonu yayımlanan «dergi» ve «kitap»lardan, bu arada bazı «adımlar»dan öğrenmek mümkün...

Üç madde olarak sıralanan sorunlar zaaflarından arındırılıp geçerli çözümlere kavuşturulamamıştır. Türkiye solu, örgütlü hareket ile «kendiliğindenlik» konusunu ciddi olarak araştırmak doğru tesbitler yapmak zorunda... Hareketi kim koyup yönetiyorsa önderliği de bağrında taşımaktadır. Anılan eylemin nüvesi belli değil midir? Eğer kendiliğindenlik aranacaksa; bu, işçi sınıfı ve emekçilerden kütlesel destek alamayan «sol»un, kendiliğinden «parti» kurması, dergicilikte «devrim» yapmasında aranmalıdır. 150 yıllık sosyal mücadele tarihi, gelenek ve birikimi olan gezegenimizde işçi sınıfının çıkışlarını «kendiliğinden»likle kimse tarif edemez.

Türkiye solu, işçi sınıfının ciddi bir direniş geleneği olduğunu, bu uzantıda yönelişler karşısında (15/16 Haziran Direnişi'nde görüldüğü gibi), asla yönetici ve yönlendirici bir konumda değildir; olamamıştır. İşçilerin eylemliliği karşısında her siyasi eğilim ilkin kendi «teori» ve «pratik»ini gözden geçirmelidir.

4. İşçi eylemindeki kitlesellik, sınıfın haklı, meşru ve yasal bir zeminde olduğunu gösteriyor. İşçi sınıfı kendi yasallığı zeminine yerleştikçe daha da ileri kütlesel çıkışları deneyecektir. Kütleselliğin bağrındaki nüve iş içinde muhtevayı biçimlendirecek ve dışındaki nüve ile gecikmeden buluşacaktır. Hayatın öğrettiği de budur.
5. İşçi eyleminin geleceği, hareketin içindeki ve dışındaki güçlerle boy ölçüşürken belirlenir. Hareket en yakın ve somut taleplerle sahneye çıkarken, bağrında geçmişten sarkan zaafları da taşıyor. Bir yandan bunlarla, öte yandan 12 Eylül'ün uzantısında oldukça «donanımlı» güçlerle başetmek zorunda. Başarılı olacağını, olumsuzluğun aza ineceğini umuyorum.

Ayrıca bu deney, işçi hareketiyle sosyalist hareketin bütünleşmesi eylemine olumlu katkı getirecek, «aydın» tartışmasını bıçak gibi kesecek, yakalanacak ana halkayı, işçi sınıfı temelinde dosta düşmana gösterecektir. Gündeme getirilecek en yakıcı sorun bu kazanım olacaktır. Hareketin nitelik kazanacağını söylemek kehanet olmayacaktır. Bunun bir çok işareti vardır.

6 4 1989

EYLEM VE ÖRGÜTLENMEDE 1 MAYIS 1989'UN ÖNEMİ

Ali Özdoğu

1 Mayıs 1988'de «Gündemin İlk Maddesi: Partileşme Sorunu» demiştik.[1] Günümüzde de soruna, eylem ve örgütlenme açısından bakılmasını uygun görmekteyiz.

İşçi hareketiyle sosyalist hareketimizin bütünleşmesi mücadelesine 1 Mayıs 1989 eylemimizi bir kaldıraç olarak kullanabiliyor muyuz? Doğru olduğunu sandığımız düşüncelerimizin sınanarak daha ileri bir basamağa sıçrayacağı dönüm noktalarından birisi, herhalde, bu 1 Mayıs eylemi olmalıdır.

Sosyalistler, devrimciler 1 Mayıs 1989'u öznel niyetlerle, «yakmayan kıvılcımlar» misali kullanamazlar. Ülkedeki 1 Mayıs kutlamalarında tarihin kaydını düştüğü bir gerçekliği yeniden sınamaya kimsenin gücünün yetmeyeceğini vurgulamak istiyoruz. Sınananı yeniden sınamak «özgürlüğümüzün» önü kapalıdır. Önce bunu bilince çıkarmalıyız.

1 Mayıs eylemini tasarlayan sorumlu birimler, işçi hareketiyle sosyalist hareketin bütünleşmesi sürecine nasıl bakıyor. Geçmişin ışığında, geçerli bir değerlendirme yapamadan, günümüzün örülmesi gerekliliğine ne diyor. Hayat, deneylerin uzantısında önümüze ne gibi görevleri koymuştur. Bu 1 Mayıs eylemi aracılığıyla neyi öne çıkaracağız. Biz, hangi tarihsel ve sosyal mücadelenin parçasıyız. Gücümüz, güçsüzlüğümüz nelerdir. Neleri gündem yapabiliriz. Sorunlarımızı nasıl aşarız?

İşçi sınıfının birlik, dayanışma ve mücadele gününde, bundan neyi anladığımızı somutta nasıl kanıtlayacağız. Kütlesel çıkışların yaygınlaştığı bir süreçte sosyalistler, hareketin kendi yasallık zeminine yerleşme mücadelesinde hangi moral güce yaslanıyor?

Eylem ve örgütlenmede 1 Mayıs 1989'un önemini vurgularken, geçmişten çıkardığımız dersleri elbette haklı olarak bugün tartışacağız. 1 Mayıs'ı kendi eylemsizliğini bir kalkan olarak kullanmak isteyenlerin elinden alıp, pratikte doğrusu yapılarak, açığa vurulabilir. Ülke solunun bunu başaramadığı açık.

Sorular ve sorunlar oldukça kabarık...

Olumlu ya da olumsuzluklarıyla geçmiş 1 Mayıs'ların hareketimize neleri getirip neleri götürdüğünün dökümü yapılmadan, 1 Mayıs 1989'u da artık yerine ve duruma göre «kutlamak» kolaycılığı yerine, güç ve gerekli olanı denemek zorundayız.

1 Mayıs 1989'da sosyalist tutum: İşçi sınıfı yörüngesinde bir perspektifle net politika çizmekten geçiyor. Bu niteliği göz ardı edenler, bilimsel sosyalizmin dışına savruluyor...

Gezegenimizde sosyal devrimlerini gerçekleştirmiş halklar, 1 Mayıs'ı bayram olarak kutlayıp karşılamanın haklı gururunu taşıyor. Türkiye işçi sınıfı ve emekçi halkımız ise, hakim gerici sınıflar ittifakına karşı verdiği mücadeleyi, ulusal, yöresel zenginlikleriyle evrensel olanla buluşturamamış durumda. Hareketi örgütsel güvencesine kavuşturmanın kavgasını veriyor.

Ülkemiz işçi sınıfı da (Doğu'da - Batı'da) haklı olarak 1 Mayıs 1989'u coşkuyla kutlamak, taleplerini haykırmak istiyor. Baskı, terör, işkence, sömürü, tehdit, kışkırtma ve demagojilerle işçi sınıfının ve emekçi halkımızın birlik, dayanışma ve mücadele günü saptırılamaz. Bu oyunu bozmalıyız! Ama nasıl? İşçi sınıfının sendikal, siyasal ve ideolojik birliğini sağlama kavgası sürecinde, 1 Mayıs'ın meşru ve yasallığını alanlarda kütlesel çıkışlarla kürsüye çıkarmak, konuyu fabrika önlerinde, işçi semtlerinde ve mitinglerde dile getirmek ve işçi sınıfının üretimden gelen gücünü kullanabilecek düzeyde organize olmasını sağlamakla «oyunlar» bozulur. Yarım milyonluk bir işçi mitingi, burjuvazinin hesaplarını geriletir. «Sol»un içinde olumsuz «tartışma»yı keser atar...

Ülkemiz işçi sınıfı ve bütün emekçiler, Doğu'da - Batı'da, demokratik hak ve özgürlük talepleriyle 1 Mayıs'ta alanlara çıkacaktır. İşsizlik, pahalılık, işkence ve zulüm politikasıyla, bundan kurtulmak isteyenlerin politikası karşı karşıya gelmiştir.

Bu mücadele sağlı «sol»lu burjuva partilerinin niyetleriyle saptırılamaz! Buna izin veremeyiz!

1 Mayıs 1989'da hayat ve mücadelenin verdiği mesaj bizce şudur: Burjuva partileri ülkeyi bunalımlardan çıkaramıyor, daha da derinleştiriyor. Bunalımdan çıkışın tek yöntemi sosyalizmdir. Burjuva demokrasisinin (ki hiç olmamıştır) tek alternatifi: Sosyalist demokrasidir.

Türkiye'de sosyalizmin gerçekleşmesi, tarihsel ve sosyal göstergelerin işaretlediği kaçınılmaz bir olgudur. Hayatı değiştirmek bizim elimizdedir.

Günümüzde, tarihsel ve sosyal haklılığıyla sosyalist demokrasiyi inşa etmeye aday birimlerin İşçi Sınıfı Partisi'ni oluşturması, artık kaçınılmaz, savsaklanamaz bir görev olarak bütün yakıcılığıyla gündemdedir.

Türkiye solunun başkaca bir tercihi var mıdır? Günümüzün anlamı, örgütlenmektir!

İşçi sınıfının birlik, dayanışma ve mücadele gününde PARTİLEŞME SORUNU'na geçerli çözüm getiremeyen çevrelerin açığa vurulma-

sı, ciddi bir direniş geleneğinin oluşturulması bir özlem olmaktan çıkarılmalıdır.

Dergicilik, sendikacılık ve çeşitli kitle çalışmaları günümüzde de, gelecekte de şiddetle eleştirilecektir. Aşmak zorundayız.

Hareketimizi açılan kanalın dışına, kendi kanalını açan bir konuma getirmek durumundayız. Hiç bir ilerici eğilimin (kişi, çevre, örgüt) ilişkilerini bugünkü düzeyde sürdüremeyeceği açıktır.

Çeşitli sorunların, sorumluluklarımızın tartışılması, çözüm önerilerinin senteze kavuşturulması, 1 Mayıs 1989'da daha da anlamlı bir duruma gelmiştir.

1 Mayıs'ı kutlamak, geçmişteki eylemliliği aşmak, sağ ve «sol» sapkın çizgileri açığa vurmak, eylemi, sağlıklı unsurları bağrında taşıdığı ve hareketimizin bütünleşmesine olumlu katkı getirdiği sürece desteklemek her birimin görevidir.

Seçimini doğru yapanlar, nesnel gerçeklikten hareketle, ne gerçekleşmeyen düşler kurabilir ne de çok kötümser tablolar çizer...

Sosyal muhalefetin sesine kulak verenler ve kütlelerin nabzını tutanlar, zaten hareketin içindedir. Kütlelerin içindeki bu nüveler, 1 Mayıs'ı adına layık biçimde kutlayacak ve eylemiyle hareketimize yeni bir ivme ve hız katacaktır. Buna inanıyor ve güveniyoruz.

Eylemimiz ilkin, 1 Mayıs'ın yasallığını slogan yapmalıdır. İkincisi, 12 Eylül'ün uzantısı yönetimin işçi ve emekçi halka karşı politikası teşhir edilmeli. Üçüncüsü, ANAP yerine öteki burjuva partilerinin iktidara gelmesini değil, çarenin sosyalizmde olduğu söylenmeli. Dördüncüsü, işçi sınıfının bağımsız ideolojik tutumu savunulmalı. Beşincisi kurtuluşun yol, yöntem ve araçları açıklıkla ikircimsiz dile getirilmelidir.

Eylemin taktik ve sloganları, hareketimizin hangi konakta olduğuna göre biçimlenmelidir. Karşı propagandanın yerine, sosyalizmin demokratik, adil ve insani bir değerler sistemi olduğu kütlelere anlatılmalıdır.

Eylemde işçi hareketiyle sosyalist hareketin bütünleşmesine gölge düşürmeye aday «hesapsızlık»tan kaçınılmalı, ayrıca, ve herhalde çürüyen sisteme kalp ilacı olmaya aday gereksiz «atak»lardan sakınmalıyız.

Sıralayacak olursak:

- 1 Mayıs'ın kütleselliğini sağlamak,
- Ayırım gözetmeden bütün sosyalistlerin, devrimcilerin aktif ve bütünlüklü desteğini almak,
- Sınıf hareketinin kendi yasallığını ve meşruluğunu gücüyle kazanmasını örneklemek,
- Alışılagelmiş slogan ve eylem biçimleri dışında hayatın öğrettiği etkin yeni slogan ve eylem biçimlerini denemek,

- Kütleselliği zedeleyen ilkesizlik, disiplinsizlik ve sorumsuzluklardan kaçınmak,

- Hareketi düzen partileri arasında tercih sorununa indirgeyen sağ teslimiyetçi çizgiyle, süreci doğru kavramayan «sol» sekter çizgilerin zararını aza indirmek, açığa vurup aşmak...

- 1 Mayıs 1989'un kazanımlarını daha ileri konaklara taşıyacak kadrolarla sorunu tartışmak, yeni taktikler geliştirip aşmak gündemdedir.

Bu düşüncelerle, 1 Mayıs 1989'a Merhaba! diyoruz.

«En başta işçi sınıfına, Doğu'daki insanımıza, bütün emekçi halkımıza, ilerici gençliğimize, işçi ve emekçiden yana aydınlara, cezaevinde, işkence altında, kamplarda ve yurtdışında bulunan bizim insanlarımıza. Hepinize Merhaba!..»[2]

9 Nisan 1989

NOTLAR:

1 Ali Özdoğu, SORUN BSD, S. 4, s. 3-5, Mayıs'88.
2 Agm. s.5.

NE GÜZEL!..

Yarınları seninle düşlemek ne güzel!
Okşamak nar çiçeğini...
Sessizliğinde doğurgan toprakların,
Yükselmek göklerin maviliğine.
Umut tohumlarını serperek yüreklere;
Geçip tozkoparan fırtınalarını...
Elele uç verip fabrikalardan,
Tanık olarak yaşamın insancasına,
Seni düşlemek özgürlük...
Seni düşlemek ne güzel!..

Ferhan Ercan

26 MART 1989 YEREL SEÇİMLERİ BİRLEŞİK SOSYALİST KAMPANYA YA DA BİR DENEYİN ÖĞRETTİĞİ

Sırrı Öztürk

26 Mart 1989'da ülke çapında yerel seçimler yapıldı. İçinde bulunduğumuz tarihsel kesit itibariyle, ideolojimizin hakettiği konumdan farklı bir biçimde kitlelerin karşısına çıkmış olsak da, bu seçimlerde en çok ihtiyacımız olanı: İlkeli birlikteliği denedik, yaşama geçirmeye çalıştık. Sosyalistler açısından bu türden bir yere sahip olan 26 Mart'ın, Anadolu özgürlük mücadelesi tarihi açısından önemi ise, 12 Eylül'ün dayattığı, renklerini verdiği siyasi tablonun çöküşü idi; ama sistemin çöküşü değil...

ANAP'nin yenilgisine rağmen, buradan kopan oyların çizdiği grafikler, açık bir seçim galibinden sözetmemizi imkânsız kılmaktadır. Seçimler burjuvaziyi attan indirmese de, Sakıp Sabancı'ya «iş dünyası güçlü iktidar ister» dedirterek at değiştirmeyi düşündürtebilmiştir.

Yerel Seçimler öncesi sosyalistler çok tartıştı: Tutumumuz nasıl olmalıydı? Sağlı «sol»lu düzen partileri arasında oyalanan işçi ve emekçilere, göstermelik seçim oyunları içinde, seçimlerin çare olmadığı, kurtuluşun sosyalizm olduğu nasıl anlatılacaktı? Baskı, sömürü ve zulme dayalı devlet tekelci kapitalizminin bütün kötülüklerin kaynağı olduğu, kurtuluşun yol ve yöntemleri emekçi halkımıza anlatılmalıydı...

Dokuz Sosyalist Dergi[1] Yerel Seçimlere «Birleşik Sosyalist Kampanya» (BSK) adıyla, bağımsız sosyalist adaylarla (İstanbul, Ankara, Gaziantep İl Anakent, Yalova İlçe, Küçükçekmece Belde Belediye Başkanlığı, Diyarbakır'da ise yörenin sosyalist ve devrimcilerinin ortak adayını destekleyerek) katıldı.[2] Bu seçeneğin somutlaşmasını uygun buldu.

BSK'yı oluşturan Dergi'lerin çerçevesini çizdiği ilkeler, yazılı belgelerde[3] ifade edilmiştir; bunlar ayrıntılı incelenmeye ve eleştirel katkıya muhtaçtır. Dokuz Sosyalist Dergi'nin bugünkü sınırlı bilgileriyle çerçevesini çizmeye çalıştığı ve eylemde sınadığı deneyin olumlu ya da olumsuzluklarıyla değerlendirilmesi hepimize birlikteliğin ne olup olmadığını iyice öğretmiştir.

Şüphesiz sosyalistler, devrimciler bu Yerel Seçimler nedeniyle ilk defa bir araya gelmiyorlar. Burjuva partileri karşısında gerçek alternatifin sosyalizm olduğunu göstermeye çalışan örgütlü ya da örgütlü olmayı öne çıkaran ve de anılan, anılmayan birçok faaliyeti sıralayabiliriz.

1989 Yerel Seçimlerinde, hakim gerici sınıflar ittifakı, yükselen sosyal muhalefetin eylemleri karşısında bir hesaplaşmaya giriyor. Bu hesaplaşmanın siyasi platformdaki muhatabı elbetteki İşçi Sınıfı Partisi (İSP) olmak gerekir. Bilindiği gibi İSP henüz oluşturulamamıştır. Onun boşluğunu doldurmaya yönelik niyetler ise, 70 yıllık sosyal mücadele tarih ve geleneklerimiz arasında hayatı kucaklayıp kurmaylık edecek aktivitelerden çok uzakta bulunmaktadır.

İSP, burjuvazinin, başta siyasi partileri, kurumları olmak üzere çok yönlü mücadele biçimlerini denemek zorundadır. Açık siyasi mücadele de yapmak durumunda olan İSP denilince bundan neyi anladığımızı oldukça sık vurgulamaya özen gösterdik.

Ülkemizde İSP çağrışımıyla öne çıkan belli başlı eğilimler arasında iki temel ayrılık çizgisi giderek netleşiyor: 1. Sağ teslimiyetçi reformist ya da sosyal reformist eğilimler, 2. Devrimci ve köklü değişim ve dönüşümlerden yana olup sistemin aşılmasından yana eğilimler.

Birincisine TBKP ve SP (bazı farklılıklarına rağmen) çevreleri adaydır. İkincisinin ise, işçi sınıfı ve emekçilerin kütlesel desteğini henüz alamamış, program, taktik ve kadrolarıyla İSP olmaya aday küçük küçük birimlerin varlıkları, arayış ve yönelişleri sıralanabilir.

Türkiye İşçi Sınıfı Hareketi'nin birleşik, organize bir kurmaylığa kavuşturulması mücadelesi, somut eylem birliktelikleri çerçevesinde oluşmaktadır; oluşturulacaktır. İSP'nin oluşturulması, sosyalizmin tarihsel, sosyal haklılığı, sınıf mücadelesinin her evresinde gündemdedir. «İSP benim, benden sorulur» kuruntularını hayat sınamış, çok büyük acı ve kayıplarla açığa vurmuştur.

Bazı kesimler, 12 Eylül sonu yeniden ortaya çıkan, çıkarılan bu türden kuruntularla, yarım doğruları dile getirerek, sosyal hayatta mayalanmak, kadroların destek ve onayını almak istiyor. Yaşanan gerçeklik bunun asla mümkün olmadığını her olay ve olguda gösteriyor.

Kendiliğinden parti çerçevesi çizenlere, şu aşamada, Yerel Seçimler aracılığıyla söylenecek en anlamlı şey: «Madem parti olduğunu söylüyorsun, o halde buyur, işçi sınıfı ve emekçileri kucakla, yol ve erkân göster!..» demek olmalıdır.

Sosyalistler, devrimci kadrolar, aralarındaki bitmez tükenmez «aydın» tartışmalarıyla, Yerel Seçimlerde de emekçi halkımızı örgütsüz, güvencesiz bırakmanın ağır sorumluluğunu taşıyor.

Bazıları SHP, DSP gibi burjuva partilerinin şemsiyesi altında hiçbir risk ve bedel ödemeden kolay ve ucuz bir «yol» bulmuş, bu rehavetle «sosyalist» ya da «komünist» olduğunu kanıtlamış (!) tır; bazıları ise seçimleri, sosyalistleri yakından ilgilendiren sorumluluk yerine sözde keskin, özde kaçamak gerekçe (!) lere başvurmuştur.

Bu iki çizginin işçi hareketiyle sosyalist hareketin bütünleşmesine, donatımlı bir kurmaylığın oluşturulmasına katkı getirmeyeceği, kütlelere fener olamayacağı kısacık ömürlerinde açıklıkla görülmüştür.

Dokuz Sosyalist Dergi'nin İSP konusunda, düşünce ve davranışta birbirinden farklı konumlarda olduğunu herkes biliyor. Bu yapıları birlikte eyleme çeken ortak tavır, seçimler aracılığıyla, hayatın buluşturduğu bir dönüm noktasındadır. Sosyalistler, devrimci kadrolar, aralarındaki düşünce ve davranış farklılıklarına rağmen, hayatı birtürlü kucaklayamayanların karşısında, olması gerekeni yapmaya çalışmıştır. Bu değerli bir kazanımdır.

Önemli Olan Başlamaktır...

Ulyanov usta böyle diyor. BSK'da aynısını yapmayı denedi. «*Önemli olan başlamaktır; ötesi iş içinde gelişir...*» BSK, bu önerinin uzantısında, Yerel Seçimler aracılığıyla, en yakın, somut eylem platformunda birliktelik arayışını sınamıştır. Bu olguyu işaretlemek durumundayız.

Sınanan birliktelik, çizilen çerçevede «olumluluk» hanesine başta bunu geçirmiştir. «Olumsuzluk» hanesi için ise söylenebilecek ayrıntılı şeyleri, bu türden anlamlı bir başlangıcı geriletebilecek biçimde ele almıyoruz.

Ancak satırbaşlarıyla şunları söyleyebiliriz:

- BSK'nın oluşturulmasından seçim sonuna kadar zaman zaman nesnel gerçekliği aşan bol proje ve öneri sunulmuştur.
- Aşırı derecede tartışılmış, öne konulan iş'in pratik örgütçü yanı yeterince beslenememiştir.
- BSK'ya mutlaka çekilmesi gereken kişi, çevre ve birimleri etkileyememiştir.
- Toplumda varolan, sosyalizme bağlı kesimlerin maddi ve manevi özverileri yeterince harekete geçirilememiştir.
- Zaman, para ve kadroların israf edilmemesi için daha rahat ve planlı bir eylem programı gerçekleştirilebilinirdi.
- Eylem platformu, bürokratik işleyişleri aşıp alışılagelen basın toplantısı, panel, dinleti vs. yerine, Babıali'den, bu semtin malûm işleyişinden kurtulup işçi ve emekçi semtlerine kaymalıydı.
- Eylemin kütleselleşmesi için zorlanan (anılan-anılmayan) yol ve yöntemler daha da örgütlü biçimde gerçekleştirilmeliydi.
- BSK'nın ve de bütün sosyalistlerin, devrimcilerin en büyük eksiği, tartışma ve diyaloglarda geçerli yol, yöntem, yönetmelik ve geleneklere sahip olmamalarıdır. Gündem, disiplin, sorumluluk üstlenme, ilkesellik , iş bitirme, tartışma vö. Bunlar sağlam esaslara bağlanmalıdır.

- BSK'ya başından beri türlü baskılar uygulanmış her il, ilçe ve semtlerde gözaltı, tutuklama ve fiili baskı uygulanmıştır. 3 Panel, 2 Basın toplantısı yaptırılmamış, burjuvazi kendi «hukuk»unu çiğnemiştir. BSK «Hukuk» yoluyla mücadelede cılız kalmıştır.

- BSK dışındaki bağımsız aday girişimleriyle ilişki kurulamamıştır.

- İstanbul dışındaki seçim faaliyetleri ile gereken koordinasyon sağlanamamıştır. (BSK ön değerlendirmelerden sonra durumu belgeleyerek gerekli açıklamayı yapacaktır.)

Yerel Seçimlerin Öğrettiği

İşçi sınıfının, emekçilerin sosyal muhalefeti, yeterince organize olmasa da, ANAP'nin gerilemesine, SHP ve DYP gibi klasik «alternatif» rezervasyonların öne çıkarılmasına yaradı. Emekçi halkımıza yeni gözbağları sunuluyor. «Erken seçim», sistemin dökülen cilasını kurtaracak mıdır? Bu curcunada sosyalistler, devrimci kadrolar hangi taleplerle yerini alacak? Acil geçiş talepleriyle gündemi nasıl etkileyecek? Zaman ve şartlar bir çok şeye gebe. Ülkenin gündemi gün gün, saat saat değişiyor. Bu uygun ortamda yığınlara yol göstermek, onun içinde ve önünde olmak gerekiyor.

Yerel Seçimlerde BSK olarak sosyalizmi temsil (sınırlı ölçekte de olsa) etmek gerekiyordu. Şunları söylemeliyiz:

- Yerel Seçimler, 12 Eylül ve onun uzantısı ANAP için bir yenilgidir. İşçi sınıfı ve emekçilerin oluşturduğu büyük çoğunluk, azınlık burjuva partileri arasında bir taksimat yapmıştır.

- Anarşist, bölücü ve hain edebiyatı çürümüştür. Halkımız, en büyük anarşinin kapitalist anarşi olduğunu, halkların kardeşliği ilkeselliğini, 'ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı'nı, kapitalist emperyalizmin halkları birbirine düşman edip bölücülük yaptığını, asıl hainliğin bu çerçevede ele alınması gerektiğini, yeraltı ve yerüstü zenginliklerimizin çarçur edildiğini, insanımızın maddi ve manevi varlığının sömürülüp yabancılaştırıldığını bilmektedir. Tablo daha da netleşmiştir.

- Tekelci devlet kapitalizminin baskı, sömürü ve zulme dayalı sistemine emekçi halkımızın karşı çıkmasıdır.

- IMF, Dünya Bankası, Pentagon, CIA, ABD, AET, Japon sermayesi ve öteki emperyalist kurumlar, avantalar ve yağmalar ülkesi Türkiye'yi bundan böyle nasıl yönlendireceklerinin hesabını yapmaya itmiştir.

- Güvenilir, donanımlı bir İSP'nin yönlendiriciliği ve koruyuculuğundan yoksun olan işçi ve emekçi kitleler sistemin işleyişine karşı çıkmıştır.

- Bu seçim, kapitalizm mi-sosyalizm mi sorusuna, tek yöntemin ve kurtuluşun sosyalizm olduğunu kütlelere çok açık biçimde göstermiştir. Çarenin SHP, DYP, ANAP, RP, DSP, MÇP, IDP gibi partilerde, onların programında değil, İSP'nin programıyla geleceğini ikircimsiz göstermiştir. Kapitalizm mi, Sosyalizm mi, «seçeneği», Türkiye'nin önünde iki ayrı seçenek değildir. 70 yıllık uygulama, «demokrasi» ve «kalkınma» masalları bitmiştir.

- Siyasal ve ekonomik «istikrar» peşinde olanlar («kapitalist», «liberal», «sosyaldemokrat», «sosyalist», «komünist», «devrimci» vs.) ın «hesapları» açığa vurulmuştur.

- İşçi sınıfı ve emekçilerin demokratik hak ve özgürlükler kavgasının sosyalizmle bütünleşmesinin önemini göstermiştir.

- Yöresel, ulusal mücadele biçimlerinin, aktivitelerin evrenselle bütünleşmesinin değeri anlaşılmıştır.

- 12 Eylül'ün uzantısında bir ANAP seçeneği ile hakim gerici sınıflar ittifakının çıkarları, sistemin mantığıyla ayakta tutunamayacaktır.

- İşçi sınıfı ve emekçilerin çıkarlarını temsil eden, iktidar perspektifli, yasallık ve meşruluğunu kadrolardan, hayattan alan bir hareketin (İSP'nin) sağlı «sol»lu burjuva partileri karşısında ve dışında, bağımsız programıyla yerini almasının acil, yakıcı bir gereklilik olduğu daha da somutlanmıştır.

- «Sosyalist», «Komünist», «Devrimci» söylemli partisel çağrışımlar, burjuva partilerinin şemsiyesi altında ve de sağ ve «sol» teslimiyetçi yapılarıyla siyaset kulvarında bir kere daha açığa vurulmuştur.

— Birleşik ve organize hareketlerin önemi yanında, birlikteliğin zenginlik ve bereket olduğu, sosyalistlerin, devrimcilerin BSK gibi etkinlikler aracılığıyla olumlu bir maya çalması, bunun kaçınılmazlığı (gecikmiş olsa da) anlaşılmıştır. Bu türden bir başlangıcın kadrolararası sevgi, güven ve umut ortamına yeni ve olumlu katkı getireceği açıktır.

- İşçi hareketiyle sosyalist hareketin bütünleşip İSP'ni oluşturma görevini bu ortamda bile yapamayacak olanların konumları ortaya çıkmıştır.

- Siyasi iktidarı zorla ele geçirenler, böylelikle diktatörlük kuranlar sistemi ayakta tutamıyor. Siyasi tansiyon yükseliyor. Sosyal muhalefet kabarıyor. Burjuva partileri arasındaki gerginlik, cepheleşme giderek tırmanıyor. Bununla da kalınmıyor, kışkırtmalardan yarar umuluyor, «kan» bile dökülüyor. Hayatın gecikmeden ciddi ve güvenilir bir kurumlaşmayı gündeme getireceği iyice anlaşılmıştır.

- İşi-gücü yalnızca dergicilik olanlar, dergi sayfalarında «devrim» yapanlar, işçi ve emekçilerin bu mücadeledeki taleplerini şimdi değil de ne zaman gündeme getirecektir? Herhalde gün iş yapmak günü-

dür. Lafebeliği ve şarlatanlık yapanların tutumu ile sosyal pratikte iş yapan devrimcilerin tutumu bir sınav daha vermiştir.

- Her Dergi ve çevresi kendi gücünü, güçsüzlüğünü, hareketimizin açmazını sınamıştır. «Ben yazdım, ben söyledim, ben yürüttüm vö.» öznelcilik, kariyerizm ve süpekülasyon yalnızca yapanı yaralamıştır. Hayatın açığa vurduğunu, dar grup çevresiyle götürmekten yana olanların akıbetini bilenler bu kesimlerin rahatsızlıkları karşısında düşünmek ve tavır koymak gereğini duymuştur.

Şimdi Ne Yapılmalıdır? Öneriler:

- BSK ile öteki sosyalist aktivitelerin nelerin üstesinden gelmeye güçlerinin yetip yetmediği dürüst ve açıklıkla tartışılmalıdır.
- Gerçekçi, tutarlı, dengeli, bilimsel ve akıllı hesaplar yapılmalıdır. Dengeli hesap yapamayanlar karşısındaki güçlerin dengesini bozamaz.
- Sosyalizmden savrulmuş, tecimsel ilişkiler ağında boğulmuş, düzenin şartlandırdığı kişi ve çevrelerle zaman yitirilmemelidir. Sönmüş yanardağlar bir daha harlamaz.
- Harekete geçirilip organize edilecek kadrolar sosyal pratikte iş yapanlar, organize olmaya aday kadrolardır. Onlara gidilmelidir. Harekete kazanılacak bu kesimlerdir.
- Bir yandan yeni birlikteliklerin platformu aranırken, hareketimizin örgütsel güvenceye kavuşturulması görevi savsaklanmamalı, asıl işimizi bu türden faaliyetler içerisinde geriletmemeliyiz.
- Teorik ve pratik kazanımların yeni bir konağa sıçraması eyleminde inisiyatif kullanmak, BSK'nın etkili ve belirleyici nüvesini oluşturan gücün değerini kavramak, geliştirip aşmak...
- Gerek BSK gerekse dışındaki çevrelere verilen olumlu mesajın yarı çapı giderek artırılmalıdır.
- Birlikte olmanın gereğini kavrayan: İşçi, emekçi, gençlik ve aydın çevrelerle daha sıkı ilişki kurulmalıdır.
- Dergi sayfalarındaki soyut ve yapay ilişkilerden arınıp kütleselleşmenin yol, yöntem ve araçları aranmalı, denenmelidir.
- BSK, gerek burjuva gerekse ilerici saflardaki saflaşma ve ayrışmaya yardımcı olmuştur. Toplumun devrimci ve köklü değişim ve dönüşümlere gebe olduğu düşüncesi bütün araçlarla beslenmelidir.
- Kişi, çevre ve örgüt yapılarıyla tartışma adabı, gündemi, ilkeselliği vb. daha üst düzeylere taşınmalıdır. Devrimci geleneklerimiz korunmalı, sevgi ve saygı ortamını sulandırmaya aday girişimlerden şiddetle sakınılmalıdır.
- Propaganda, konuşma, takdim konusunda yeni nitelikler, daha fazla pratik yaparak, kazanılmalıdır.

- Birlikteliği tıkayan eksiklikler (idealize etmeden) eleştirilip aşılmalıdır.
- Burjuva yasallığı, onun kurumları ve nasıl boy ölçüşüleceği öğrenilmelidir.
- Ağır yenilginin getirdiği yılgınlık, hareketsizlik, hantallık, bürokrasi, lafazanlık mutlaka yıkılmalıdır.
- BSK'nın başarı ya da başarısızlığı belgelendikten sonra, buradan kalkarak, kütleleri seferber edebilecek yapılanmaların yolu döşenmelidir.
- BSK'nın işçi sınıfı temelinde doğru bir politika seçeneği sunduğu düşüncesinden hareketle, iş içinde öğrendiğimiz deneylerin ışığında eleştirilmesi, bundan sonraki seçeneklerin üretimine katkı getirecektir.

Olumlu ya da olumsuzluklarıyla BSK'nın negatifler hanesine yazılanları, biz hepimiz, aşabilir miydik? Bu kapasitemizle aşamazdık. Bu türken yorumlar nesnel gerçekliği aşar. Üretilmeye çalışılan eylemin nesnel ölçülerde değerlendirilmesi kazanımların başında gelir. Olumsuzluklar her zaman olacaktır. Bunların aza inmesi, eylemi oluşturanların maddi ve manevi donanımıyla doğru orantılıdır. «*Yarın iş yapılırken daha az hata yapacağız*» denilmesi ve titizlikle buna uyulması amaçlanmalıdır.

28 Mart 1989

NOTLAR

1 Çağdaş Yol, Emek, Hedef, İktidar Yolu, İşçi Sözü, Siyaset, Sorun, Yeni Öncü, Yeni Yol.

2 İstanbul: Yılmaz Ekşi, Ankara: S. Nurettin Yeniay, Gaziantep: Cafer Aydın, Diyarbakır: Refik Karakoç, Yalova: Ahmet Manavoğlu, Küçükçekmece:

3 a) «Sosyalistlere, Devrimcilere, İşçi Sınıfı ve Tüm Emekçilere» başlıklı Çağrı (24 Ocak 1989, Cumhuriyet) Dokuz Dergi'nin ilgili sayıları.
b) «BSK'nın Deklarasyonu» 4 Şubat 1989 (SORUN: 9 ve Dergilerin ilgili sayıları).
c) «Üreten Biz Yöneten de Biz Olcağız» 10 Mart 1989 Broşür.
d) «Sermaye Partilerine Oy Yok» 14 Mart 1989 Bildiri.
e) «Seçim Bildirgesi» 16 Mart 1989 Broşür.

GÖREVLER VE GEREKLİ YÖNELİMLER

Temel Demirer

Eylül, yerli finans-kapital'in üniformalı ve apoletli giysiler içindeki öncü fraksiyonunun, parababalarının krizini; emekçi yığınların ve özellikle işçi sınıfının sırtına yıkmak yanında; devrimci, demokrat ve sosyalistlere *açık zor motifli uygulamalarla* ciro ettirilen ve *TEKELCİ KAPİTALİZMİN (BİR KARŞI DEVRİM GİRİŞİMİNE DENK DÜŞEN) RESTORASYONCU VE REORGANİZASYONEL ZOR'UDUR...*

Toplumsal-ekonomik yapının restorasyonu ve reorganizasyonu açısından, açık zorbalığını *(kendi 'hukuk'sal müeyyidelerini bile kaale almadan)* süngülerinin zor'uyla devreye sokan bu işlerlik: 80-83 kesitinin 'tozu dumanı' ardından, kendi has ürünü olan 'parti'leriyle Eylül'ün danışma meclisli tüluatına geçmek zorunda kalmıştır.

'Zorunda kalmıştır'. çünkü; o devletin monolitik örgütlenmesi yolunda ileri adımlar atabilmişse de, çürümenin karşı-devrimci örgütlenmesine denk düşen toplumun korporatif örgütlenmesi bağlamında, hemen hemen hiç bir şey beceremediği için, Eylülist konsalidasyonu sadece bir 'girişim' düzeyinde kalarak, kesinlikle başarıya ulaşamamıştır...

Devletin monolitik yaptırımcılığıyla, devrimci hareketler atomize edilerek, esamesi okunmayan 'marjinal' ve meşruiyetini yitirmiş pozisyonlara itildiyse de; siyasal düzeyli toplumsal yaşamdaki boşluk, Eylül girişimi etrafındaki korporatif bir girişimcilikle doldurulamamıştır. Böylelikle de, 83 sonrasının Eylül güdümlü 'çok parti'ciliğine geçilmek zorunda kalınmıştır.

83'ün koşullarını belki de en iyi ANAP anlamıştır. Sözünü ettiğimiz boşluğu, 'dört eğilimi' bağrında toplamak girişimciliğiyle ve *AŞIRI SAĞCILIĞIN YENİ TUTUCULUĞA DENK DÜŞEN, 'LİBERAL' EKONOMİK YORUMLAYICILIĞIYLA (O KOŞULLARDA) DOLDURAN ANAP, OLİGARŞİK GERİCİLİĞİN, 83 SONRASINDAKİ HETEROJEN GEÇİŞ PARTİSİ OLMUŞTUR...*

Eylül'ün restorasyonunu ve reorganizasyonunu, oligarşik gericiliğin konsensusunu alarak, yerli finans kapital adına hayata geçirmeye gayret eden ANAP; ürettiği somut politikalar kişiliğinde heterojenliğini zorlayan iç kutuplaşmalarla, çok parçalı ayrışmalarına doğru kaçınılamaz biçimde ilerlerken, Eylül öncesindeki geleneksel ve düzen içi burjuva kamplaşmalar ise; Eylül'ün düzen içi sınırlarında 'mu-

halefet' odaklarını oluşturmaya başlamışlardır. Doğal ve kaçınılmaz bir biçimde, genelde Eylül ve özel'de ANAP'a karşı geniş kitlelerin hoşnutsuzluklarını alabildiğine budayarak, muhalifliğe soyunan bu (SHP, DYP vb'leri) partiler, Eylül karşısındaki en şahsiyetsiz ve ehli bel kemiksiz muhalefetin örneklerini vermişlerdir.

Eylül'e 'muhalefet' adına, Eylül'e karşı gerçek ve gerekli bir muhalefetin önünde 'illegal' barikatları oluşturan bu partiler, tekelci kapitalist düzene sadaka yeminlerini bir an dahi ihlâl etmemişlerdir.

Kendiliğinden muhalefetin ağırlıklı ekonomik istemler bazında, demokratik hak ve özgürlüklerin (düzen içi sınırları daha hâlâ aşamamış yorumuyla) kendini ifade ettiği Türkiye'de bugün; DYP ve SHP gibi partilerin gidişatın gebe olduğu *GEÇİŞ SÜRECİNDE* sahte 'umut'lar olması olasılığı çok büyüktür.

Özellikle yükselen işçi hareketine rağmen sosyalistlerin ona radikal bağlamlarıyla ulaşamadıkları ülkemizde, bir çok olanak içiçe geçtiği islâmî tehlike ile birlikte büyürken; *öndersizlik krizini aşamamış radikal sosyalist hareket, gerileyen Eylül'ün yerini doldurmaya soyunan sahte 'umut'ların (DYP ve SHP'nin) DTK bağlamındaki 'yükselişlerinin' önüne eleştirel devrimci alternatifiyle dikilememektir.* Ve hattâ kimileri sivil toplum'cu zırvalarıyla, «bırakınız Türkiye tarihini yaşasın» diyebilmekteyken; kimileri de (TB'K'P), aksesuarı olarak açık destek verdiği bu gidişatı ayakta alkışlamaktadırlar.

Durum vahimdir. Eylül tekelci kapitalist iktidarın sınıfsal niteliğini değiştirmeden, hattâ daha da güçlendirip netleştirerek daha geri hatlara çekmişliğiyle gericiliğe çok güçlü mevziler sunmuşken; devrimci hareketi de büyük kayıplara uğratıp, bir hayli zor konumlara iterek (elbette aşılabilmesi olası olan) ciddi bir marjinal bölünmüşlüğe mahkûm etmiştir.

Açıktır ki Eylül'ün her düzeydeki gerilemesine rağmen, Eylül restorasyonunun ve reorganizasyonunun devrimci hareketin ilerleme ihtimalini ciddi bir biçimde sabote eden *TEDBİRLERİ* ve *KURGULARI*, tüm, işlerliğiyle gündemdedir. Ve de DTK açısından, önemli güvenceleri oluşturan bu *TEDBİRLER* ve *KURGULAR;* düzen içi SHP ve DYP 'muhalefet'ciklerinin koşulsuzca "Evet' diyebildikleri şeyler olarak, karşılarına radikal sosyalistlerin dikilebileceği, DTK gerçekliğinden bağımsız olarak düşünülmesi ve ele alınabilmesi olası olmayan militarist bürokratik aygıtın sökülmesi gereken sivri tırnaklarıdır.

Sözünü ettiğim sivri tırnakları, bırakınız kesmeyi, törpülemesi bile tartışmalı olan SHP ve DYP: 26 Mart 1989 yerel seçimleri ardından, bir 'erken seçim' isteminin sözcüleri olmuşlardır. Sermayenin çeşitli kesimlerinin de «Sanayici, güçlü hükümet, istikrarlı hükümet ister» (S. Sabancı) «Büyük oy değişimi oldu, erken seçim gerekli» (H. Narin, Milliyet, 29 03 1989) dediği bir ortamda ANAP, 29 Kasım 1987

genel seçimlerine göre (26 Mart 1989 İl genel meclisi sonuçlarıyla oranlandığında) % 14,6 oranında oy kaybederken; DYP % 6,5, SHP % 3,4, DSP % 0,7, RP % 2,5, MÇP %1,4, IDP %0,1 oranında ilerlemişlerdir. Bu oranlar % 10 barajına göre bir genel seçimmişcesine değerlendirildiğinde SHP 195, DYP 167, ANAP 87 milletvekili çıkartabiliyordu.

DYP ve SHP'ye 26 Mart 1989'un üflediği 'taze nefes' ardından, ufukta bir erken seçim tartışması ve bu tartışma nasıl somutlanırsa somutlansın, burjuva fraksiyonları arasında 'giderek sertleşmesi olası olan bir kapışma' sözkonusudur. Bu kapışma'da ANAP'a (mutlaka düzen-içi muhalefet kanallarına sadık kalarak) demogojik militanlık gösterileriyle, yüklenecek olan SHP ve (26 Mart 1989 seçimlerinin gerçek galibi) DYP'den başka; yine ciddi bir tırmanış gösteren RP ve MÇP'si, her ne pahasına olursa olsun örgütlülüklerinin önünü (salt düzen içi olmayan muhalefet mantıklarıyla) sokak'ıda örgütleyerek açacaklardır.

O halde kısa vadede DYP ve SHP'nin, yığınların haklı ve bir üst düzeye sıçraması olası olan tepkilerinin, *SÖZDE 'DEVR-İ SABIK' YARATACAĞIZ YAYGARALARIYLA HEBÂ ETMELERİNİN ENGELLENMESİ NE KADAR ACİL BİR SORUN İSE; YİNE RP'NİN 'ŞEMSİYESİ ALTINDAKİ (ÇEŞİTLİ) İSLÂMİ HAREKETLERİN VE DE MÇP'Cİ FALANJİST MOTİFLİ BOZKURTLUĞUN, SESSİZ AMA DERİNDEN YÜKSELMESİ DE GÖZARDI EDİLMEYEREK, ONLARA YÖNELİK TEDBİRLER DE ALINMALIDIR.*

Bu durumda, bir çok sorunlarıyla sarmaş dolaş olan radikal sol;

i -) Geçmişindeki dört eğilimliliği bugün artık 'delik deşik' olmuş bir yamalı bohçalığa benzeyen, Eylül'ün has ürünü olmaklığı yanında, önemli bir istihkâmı olan ANAP ile birlikte; de-politizasyon politikaları da (şu aşamada düzen içi sınırlarda olsa da) aşılmanın eşiğindeyken; Türkiye tarihinin tanığı olmadığı bir yoğunluk ve zengin içeriklilikteki işçi dalgasının yükselmesine taraf olmaktadır.

Bu durumda radikal sol, üzerine serpilen 'ölü toprağının' uyuşukluğundan kurtularak, temelli sorunlarının çözümünü, *DEVRİMCİ BİR SÖYLEMİN EYLEME YÖNELİK BİRLIKÇİLİGİNDE ARAMALIDIR.* Çünkü, kimilerine pasif gibi gelse de, belirli ve anlamlı bir aktiflik düzeyine doğru tırmanan sınıf hareketi, Eylül'ün ve düzenin koyduğu çemberi aşmaktan yanaki eğilimiyle patlayıcı madde biriktirmektedir. Salt Mart-89'da toplam 99 791 işçi farklı eylemlilikler içinde taleplerini yükseltmişken, 65 131 işçi grevdedir ve de 433 688 (toplu sözleşmelerinin uyuşmazlıkta olduğu için) işçi de grevin eşiğindedir.

SOSYALİSTLER BU OLANAĞI MUTLAKA DEĞERLENDİRMEKLE MÜKELLEFTİRLER...

ii -) Sosyalistlerin bu olanağı değerlendirebilmeleri, ancak ve ancak sosyal-reformizmden kopabilmiş şöylesine radikal bir perspektifle

olasıdır: *RADİKAL SOL İŞÇİ SINIFI HAREKETİYLE , DÜZEN İÇİ BAZDA YÜKSELEN VE POLİTİKLEŞEN DEMOKRATİK OLANAKLAR İÇİN OLMAMALI; BU TÜR SINIRLANMALARI MUTLAKA VE MUTLAKA KAALE ALMAYAN BAĞIMSIZ EYLEMİNİ, SOSYALİST İKTİDAR ALTERNATİFİYLE YÜKSELTEBİLMELİ VE DE RADİKAL SOL'UN SADECE VE SADECE SOSYALİST DEMOKRASİ MÜCADELESİ İÇİN GEREKLİ OLDUĞU DÜŞÜNCESİ, DEMOKRATİK VE AŞAMACI İLLÜZYONLARIN LABİRENTLERİNDE YİTİRTİLMEMELİDİR.*

iii -) Çünkü radikal sosyalistler, engin ve münbit bir eylemlilik günlerinin kapımızı çalmakta olduğunu ilk görenler olarak, bu yolda acil ve gerekli ilk adımları atmak durumunda olmak zorunda olanlardır... *ONUN İÇİN DE RADİKAL SOSYALİSTLER YÜKSELEN SINIF HAREKETİNİN ONLARA SUNDUĞU OLANAĞI, SINIF HAREKETİNE MALOLUP DEĞERLENDİREREK, NEDENİ VE SONUÇLARIYLA EYLÜL ÖZELİNDEN KAPİTALİZM GENELİNE YÖNELİP, BİR 'DEVR-İ SABIK' YARATMANIN DEMOKRATİK GEÇİŞ TALEPLERİNİ, SOSYALİST İKTİDAR MÜCADELESİNE BAĞLAYABİLEN BİR YARATICILIKLA ELE ALARAK FORMÜLE EDEBİLMELİDİRLER.*

iv -) Sözünü ettiğim yönelim ancak ve ancak, radikal sol saflardaki birlikçi ve somut yönelimlerin yaşama geçirilebilmesiyle 'ete kemiğe büründürülebilir'...

'Birleşik Sosyalist Kampanya'nın sonuçları hiçte büyük olmasa da, bıraktığı olumlu izlerin ardından, (bunun 'ilk' olduğunu unutmadan) bu eyleme yönelik geçici eylem birliğinin deneyim ve kazanımlarını, neden gerekli bir üst düzeye sıçratmayalım?..

Evet artık daha da çok somuta yönelik olmak gerekiyor. Birlik özlemlerinin somutta ve sınıfın eylemliliği içinde gerçeklenebilmesinin olası olduğunu, artık daha da çok anımsayıp ona uygun davranmak gerekiyor.

Yeri gelmişken ifade etmeden geçmeyeyim: Somutla temasını yitirmiş bir teorik faaliyetin, pratikte değersiz bir çuval laf yığınından başka kıymet-i harbiyesi olmadığının kulaklara küpe edilmesi gerek. Radikal sol'un ciddi bir iktidar istencine ve cür'etine gereksinimi vardır. Bu sorun elbette bugünden yarına çözümlenemeyecek bir şey olsa da, bu tür bir istençin radikal sol saflarda mutlaka teorisinden pratiğine harekete içselleştirilmesi gerekiyor.

Somuttaki bocalanma dönemi, tüm mahfiller tarafından aşılmak ve kapatılmak zorunda olan bir dönemdir. Bu çağrıyı çıkartan sınıf savaşımının ulaştığı düzeydir. Tekilin aşılıp genelin kapsanarak kucaklanması, gündelik hayatın radikal eksenlerde devrimcileştirilerek sosyalistlerin meşruiyet sorunlarını aşabilmesi; artık ve özcesi, somu-

tu kavrayıp yönlendirebilecek kolektif kapasitelere eylemli bir söylemle talip ve taraf olmamızdan geçiyor.

Birlik üzerine bir alay laf edilmekliğinden de ötede, bir çok şeyle birlikte bunun için gerekli ve vazgeçilemezdir. ... Evet, Nevski bulvarında yürümüyoruz. Hattâ talip ve taraf olma cür'etini gösterdiğimiz sorunlar için, gerekli gücümüzün varlığı bile tartışmalıdır. Ama güç, kiremit gibi istif edilmez. Mücadele içinde kavga edilerek kazanılır. Sorun doğru halkayı yakalayıp, bir nitelik sıçramasını örgütlemek için döğüşerek yürümektedir. Giderek tırmanan ve işçi sınıfı mücadelesine malolan bir istikrar skalasını, radikal eksenlerde yakalamak; başlamak için yeterli olacaktır.

v -) Evet 'ya kuzgun leşe ya sosyalizm başa' diyebilen bir cür'etle ve radikal sol bir arılıkla, sahne-i siyasette yerimizi almanın zamanıdır. Bu noktada artık gecikilmemeli ve gerekli önlemler alınmalıdır. Kapitalizme açıkca meydan okuyacak olan radikal bir operasyonelliğe gereksinimimiz vardır ve bu gereksinim ertelenmemelidir. İğneyle kuyu kazmak ekonomistliğinin sakıncalı klasikliğinin determinist saltçılığıyla 'güzel günleri beklemenin' hiçbir anlamı yoktur. *RADİKAL SOL VE İŞÇİ SINIFI EYLEMİ, SİSTEM DIŞI SINIRLARDAKİ GEREKLİ VE MUHTACI OLDUĞU EYLEM BİÇİMLERİYLE TANIŞMANIN YOL VE YÖNTEMLERİNİ ARAYIP BULMALIDIR.*

'Azami/asgari Program' ikilemi üzerine temellendirilmiş Menşevik aşamacılığın stratejik ve taktik açmazları, pratik içinde sağ'dan kuyrukçuluk ve sol'dan ise ikameci popülizm (ya da diğer bir versiyonuyla uvriyerizm) bazındaki tahribatlarıyla aşılmalıdır.

İşte ancak böylelikledir ki, Türkiye'deki geleneksel ve düzen içi siyasal yelpazesinin en sol ucunda yer almak açmazı aşılabilerek, bu siyasal yelpazenin açıkca karşısındaki, olması gereken yerde konumlanabilecektir. İşte tamda bunlar için, yeni yönelimlerle ve en basit deyişiyle radikal sol güçlerin şöylesi bir mantığı zenginleştirerek yan yana gelmeleri gerek diyorum: «*Biz demokratik hak ve özgürlükler için verilen kavgayı sosyalizm mücadelesiyle birleştirmeyi, en basit ve günlük sorunların çözümüyle sosyalist demokrasi arasında bir köprü kurmayı amaçlıyoruz. Kapitalist sömürü düzeni çerçevesindeki tek tek kazanımları reddetmiyoruz. Bunları, ileri sıçramak için kalıcı mevzilere dönüştürmek istiyoruz. Bunlarla yetinmemizi isteyenlerle aramızı açıyoruz.*

Reformistler kapitalist sömürü düzenini reformlar yoluyla iyileştirmeyi, sosyal reformistler sosyalizmi reformlar yoluyla kurmayı hayâl ediyorlar. Biz kapitalist sömürü düzeninin ıslah edilmesinden değil, yıkılmasından yanayız. (...)

Biz sınıfsız, sömürüsüz bir topluma geçişi hazırlayabilecek tek sınıfın işçi sınıfı olduğunu biliyoruz. Birlikte eylemimizin işçi sınıfı ve

ezilen, sömürülen yığınların burjuva partileri nüfuzundan kurtarılması, politik ve örgütsel bağımsızlığını kazanması; sosyalistlerin bütünlüklü, ciddi, güvenilir donatımlı bir örgütsel güvenceye kavuşması; bu alandaki kazanımların pekişmesi yolundaki mücadelelere katkıda bulunmasını amaçlıyoruz.» *ONUN İÇİNDİR Kİ, «EMPERYALİZME KARŞI MÜCADELEYİ KAPİTALİZME KARŞI MÜCADELEDEN AYRI DÜŞÜNENLER:*

PROLETER ENTERNASYONALİZMİNİ, EZİLEN VE SÖMÜRÜLEN HALKLARIN KARDEŞLİĞİNİ, 'ULUSLARIN KENDİ KADERLERİNİ TAYİN HAKKININ' ÖNKOŞULSUZ OLARAK DESTEKLENMESİNİ; EVRENSEL İLKELER OLARAK BENİMSEMEYENLER;

DEMOKRASİYİ SINIFSAL İÇERİĞİNDEN SOYUTLANMIŞ BİR KAVRAM OLARAK ELE ALANLAR, BUGÜNDEN SOSYALİST DEMOKRASİYE GİDEN YOLDA, SINIF MÜCADELESİNİN ÖNÜNE KAPİTALİZMİN SINIRLARINI AŞAMAYAN ARA AŞAMALAR KOYANLAR;

KADINLARIN ÜZERİNDEKİ HER TÜRLÜ BASKI VE AYIRIMCILIĞA, KADINLARIN BİR CİNS OLARAK EZİLMELERİNE KARŞI ÇIKMAYANLAR VE KADINLARIN KURTULUŞ MÜCADELESİNİ TOPLUMSAL KURTULUŞ MÜCADELESİNDEN KOPARTANLAR;

bu platformda yer alamazlar.» (Emek, Hedef, İktidar Yolu, İşçi Sözü, Siyaset, Sorun, Yeni Öncü, Yeni Yol'un Birleşik Sosyalist Kampanya Seçim Bildirgesi'nden S. 5, 6, 7)/abç-yn/

Ancak böylesine bir anlayışla, daha üst ölçeklerde yan yana gelebilerek, yeni sentezlere ulaşabilecek radikal sosyalist rezonansları yakalayabilmek için; sınıf savaşımına müdahale için ki omuz omuzalığımızı, el ele ki bir düzeye yükseltebilerek, işçi sınıfına maledebilirsek; *ÜRETEN BİZ, FABRİKALAR, TARLALAR, VE SİYASİ İKTİDARIN EMEĞİN OLMASINI GERÇEKLEYEBİLEREK, YÖNETENDE OLUNABİLECEK NOKTAYA; 'YERLİ FİNANS KAPİTAL TAHAKKÜMÜ MEZARA PROLETARYA EZİLENLERİN TARİHSEL BLOKUYLA İKTİDARA' BELGİSİNİ, İLYİÇ'Cİ BİR ÖLÇEKTE YAŞAMA GEÇİREREK, ANADOLUMUZUN DA KOMÜNCÜ EKİM'İNE ULAŞABİLİRİZ...*

Paris
30 03 1989

DOĞU GÜZELLEMELERİ
XÂLKİZ I

Xâlkiz Dağı,
Bre yılların yutamadığı,
yakamadığı,
Tepene kara bir kuş çullanmış;
Ve de asker postalları.
İnsanların kaçmış,
göç etmiş
Büyük şehir varoşlarına
Yeşertmek için seni
yeniden
tepeden tırnağa.
Garip rüyalar yaratmışsın
Çatısız,
toprak damlarda
Kekliksiz,
ceylansız kalmışsın.
Anaç güvercinlerin
başka dağlarda.
Eteklerine açlık,
kan,
gözyaşları
Yuva kurmuş.
Dostun dostunu tanımaz,
Dostun dostundan korkar olmuş.
Gövdeni parçalamışlar,
savurmuşlar.
Diyarbakır Zindanları'na,
Dallarını
Metris'e, Mamak'a.
Çırpmışlar genç tomurcuklarını.
Yalnızca:
Yarına yeşermek için
Balta yarası budakların
Ve de
Yüzyıllardır kök sürdüğün
toprakların
kalmış.

İ. Hardal

Not: Xâlkiz Dağı, «Doğu»da (Kozluk-Sason arasında) bir dağ. Türkçe okunuşu Helkız'dır.

«İLERİCİ» SAFLARDA TARİH VE KAVRAM KARGAŞASI

Bedros Sarkis

Türkiyede boyutları düşündürücü seviyelere varmış önemli bir kavram ve tarih karmaşası var. Bu karmaşadan nasibini alan konulardan biri de Ermenilerle ilgili. Bu yazıyı kaleme almamıza gerekçe olabilecek onlarca olay, kitap, gazete, dergi, TV vb. araçlarla her zaman halkımıza empoze edilmektedir. Bunun en «güzel» örneklerini TV veriyor. İktidar sorunlu olduğu dönemlerde insanlara şovenizmi propaganda ediyor; yabancı ülkelerde ermenilerle ilgili bir konu tartışılsa Anadolu'nun herhangi bir yöresinden ölü kemikleri çıkarıp «İşte Ermeni mezalimi...» edebiyatı yapıyor; İktidarı kınamıyoruz, görevidir.

Ancak aynı konu, aynı yaklaşımla aydın, tarihçi, araştırmacı kabul ettiğimiz insanlarda da görülürse ve hele bunlar belli bir kariyer ve isme sahipseler, işte sorun o zaman düşündürücü olmaktadır. Burada sadece iki örnek vermekle yetineceğim.

SORUN BSD. Ocak'89 s. 31-42'de yer alan T. Tuğcu Şemikki'nin «Masonluk ve Emperyalizm» isimli yazısında: «...Osmanlı Ermenileri İstanbul'da terorist eylemler başlatıyorlar...» (s. 39) diyor. Konu bütünlüğü açısından yazıda ağır basmakta olan ulusalcı hava ayrıca eleştirilebilinir. Ermeni konusu da bunun bir parçasıdır. Sayın Şemikki'ye sormak gerekir, hangi namuslu aydın, hangi halktan olursa olsun, bir ulusal kurtuluş hareketini terorizm olarak değerlendirebilir? Bunun patenti ABD'ndedir.

Konu şöyle özetlenebilir: Anadolu, tarihin ilkçağlarından bu yana, birçok halkın yaşadığı topraklardan biri olmuştur. Bu halklardan biri de Ermenilerdir. 18 ve 19. yy.da gelişen ulusal kurtuluş mücadelelerine paralel olarak Ermeni halkı da özellikle 19. yy. ortalarından itibaren bu mücadele içinde yerini almıştır. Bu tarihi süreçte 1839 Hatt-ı Şerif ve 1844 Tanzimatı önemli basamakları aralamıştır. 1850'de çoğu Jöntürk gibi Fransada okumuş Ermeni gençleri bir *Ulusal Reform* programının ana hatlarını çizdiler. Osmanlı yönetimi 7 Mart 1863'te bu reformu onaylayarak benimsedi. Bu reformla Patrikhane'nin yetkilerine sınır konuldu ve ulusal işlerin yönetimi halkın oylarıyla (Ermenilerin) seçilmiş temsilcilere geçti. Bu reformla Ermeni halkı siyasi yönden gelişmeye başladı. İstanbul ve Anadolu'da birçok yeni okullar açıldı. Bu okullardan; politikacılar, bilginler, doktorlar, sanatçı, tüccar ve öğretmenler yetişti.

Yeni düşüncelerle tanışan halk 1880'li yıllarda partili mücadeleye yönelmeye başladı. Bunlardan Hınçak (Türkçesi: Çan veya çan sesi) Sosyaldemokrat bir parti olup Kafkasyalı öğrenciler tarafından Avedis Nazarbeg ve eşi Maro öncülüğünde 1887'de İsviçre'de kurulmuştur. Diğeri burjuva milliyetçi Taşnaksutyun (Birlik) Partisi olup Krisdapor Mikaelyan ve arkadaşları öncülüğünde Kafkasya'da 1890'-da kurulmuştur. Her iki parti de II. Meşrutiyet döneminde İttihat ve Terakki Cemiyeti'yle ortak eylemler yürütmüştür.[1] Ayrıca unutmadan söyleyelim, 1908 yılına kadar illegal düzeyde mücadele eden bu partiler, 1908'den sonra legale çıkıyor. Örneğin İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin yayın organı konumundaki *Tanin* gazetesinde 19 Şubat 1910'-da yayımlanan bir haberde, 1909'da resmî adı Sosyaldemokrat Hınçak Partisi olan örgütün Merkez Komitesi, «örgütün hükümetçe resmen tanındığını» duyuruyordu. 1908 ve 1912'deki Meclis-i Mebusan seçimlerine katılarak Meclise seçilen Hınçak üyeleri de oldu.[2] Bugün terorist denilenlerle işbirliği yapmakta İttihat ve Terakki tereddüt etmemiştir. Tabii ki politika sanatının inceliklerini anlamayanlar, bu satırları okusalar dahi iflah olmayacaklardır.

Gelelim ikinci örneğe: Mete Tunçay'dan alıntı yapıyorum: «Terorist eylemleri onlar örgütledikleri için, bizde hâlâ Taşnakları Hınçaklardan daha solda sananlar, Vartan'ın Fransa'da gördüğü Taşnaklar hakkında «bilindiği gibi... aşırı sağcıdırlar» demesine şaşacaklardır. Gerçekte, Taşnaklar da Marksisttir, ama Sosyaldemokratlıkları bağnaz bir milliyetçilikle karışmıştır.»[3] İnsanın diyesi geliyor: Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu. Öncelikle *terorist eylem* ve *Marksisttir* sözleri nasıl birbiriyle bağdaştırılabilinir? İkincisi Taşnaklar Marksist değil, burjuva milliyetçi bir partidir. Halkta sempati yaratmak için kendilerinin de sosyalist oldukları propagandasını yapmışlardır. Taşnakların «Marksistlik»leri buradan geliyor. Ayrıca Taşnaklar Marksist olsa Aralık 1920'de komünistlerle beraber ilan ettikleri Ermenistan Sovyet Cumhuriyetine karşı Şubat 1921»de ayaklanmazlardı. Bu ayaklanma başarısız olmuş ve Taşnaklar yönetimden uzaklaştırılmıştır. Mart 1922'de Gürcüstan ve Azerbaycanla oluşturulan Transkafkasya Sovyet Federe Sosyalist Cumhuriyeti 30 Aralık 1922'de SSCB'ye katıldı. 1936 Sovyet Anayasasıyla bu 3 Cumhuriyet ayrı birer cumhuriyet oldular.[4]

Keza sosyaldemokrat Hınçak Partisi de Marksist bir parti değildir. Bilindiği gibi Rus Sosyaldemokrat hareketinden etkilenmişler, Georgi Plehanov ve Vera Zasuliçle yakın ilişkileri olmuştur.[5]

Her iki örnekte bir terorizm edebiyatı yapılıyor. Konu burada bahsedildiği kadar basit değildir. Bu aydınların tarih bilincine sahip olmalarıyla ilgili bir konudur. Tabii bu bilinç gökten zembille inmez. Kurum disiplinleriyle yapılacak araştırmaları, Türkiye'de hâlâ kişiler

yapıyor. Öncelikle konu kişiler düzeyinden, Enstitüler düzeyine çıkarılmalı, Bilim Kurulları bu tür konularda söz sahibi olmalıdır. Yoksa politika sanatının inceliklerini yorumlayamayacak, resmî tarih kitaplarında yazılanları bize tekrar eden bir «bilgi»nin faydası yoktur.

19. yy. ulusal kurtuluş mücadeleleriyle doludur (Günümüzde keza öyle...). Balkan ulusları Osmanlıya karşı mücadele bayrağı açtığında; İngiltere, Fransa, Rusya gibi devletlerin Osmanlı karşıtı politikaları da herhalde bu mücadeleyi olumlu yönde etkilemiştir. Öyleyse yapılan bütün beyin yıkama taktiklerinin temelinde yatan şu sebep kendiliğinden anlamsızlaşıyor: 19. yy.a kadar iki halk arasındaki ilişkiler çok iyiydi. İngilizler, Ruslar, Fransızlar vb. Ermenileri kandırdılar. Sonra böyle oldu... Ne acı ki çoğu «ilerici» araştırmacı da konuyu böyle değerlendiriyor. Önemli olan meselenin adını doğru koymaktır. Bu mücadele o günün şartlarında başarıya ulaşamamıştır. Bunda uluslararası dengelerin ve I. Dünya savaşındaki «Tehcir» olaylarının önemli rolü vardır.

Konuyu bilimsel ölçekte tartışabilmek için, öncelikle tarihi ve kavramları karıştırmamak gerekir.

15 Nisan 1989

NOTLAR:

1 Esat Uras, Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi, Ankara 1950.
2 Ana Britannica, C. II, s. 15.
3 Vartan İhmalyan, Bir Yaşam Öyküsü, s. 9, Cem Yn., 1989 (Okurken bölümü).
4 Ana Britannica, C. 8, s. 269.
5 Age, C. II, s. 15.

TÜRKİYE SOSYALİSTLERİNİ GÖREVE ÇAĞIRIYORUM

Zülfikâr Yıldırım

İnsanlık tarihinin tüm etkinliklerini diyalektik materyalist yöntemle açıklayarak insanın insan olma yolunu açan; Marksizmdir. Marksist bilimin siyasal mücadelede pratiğe uygulanmasıyla birlikte işçilerin ve ulusların özgür olduğu sosyalist devletler dünyanın çeşitli yerlerinde kurulmaya başlamıştır.

Sosyalist devletler; Büyük Ekim Devriminden, Nikaragua'daki devrimci dönüşüme kadar Marksistlerin «devrimci örgütleriyle» çok yoğun siyasal çalışmaları, etkin mücadele biçimleriyle kurulmuştur. Sosyalist devrimleri o ülkelerin devrimcilerinin değişik örgütlenme ve mücadele biçimlerindeki örgütlerinin birliği sağlamalarıyla; tek parti ya da birleşik cehpe halinde örgütlenmeleri üzerine başarılmıştır. Devrimci güçlerin «tek bir parti» halinde örgütlü birliği sayesindedir ki; egemen sınıfların yoğun baskı ve terörüne rağmen işçi, emekçi, köylü ve halkın her kesiminden geniş kitleler «Devrimci Parti»nin yönlendirmesiyle mücadelede yerini almıştır.

Sosyalizmin egemen olduğu değişik ülkelerde, Sosyalist Devrimlerden önce binlerce yıl sürüp gidecek gibi görünen sömürü düzenine dayanan iktidarlar vardır. Sömürü düzeninde iktidarlar varlıklarını aldatmaca, yasaklama, baskı ve faşist teröre dayalı biçimde sürdürüyorlardı. Sömürü düzeninde işçi sınıfının, emekçi halkın örgütlenmeleri ağır yasaklar altındaydı. Egemen sınıfların iktidarları sömürü düzeninin üzerine oturmuşlar, insanlara nefes aldırtmıyorlardı.

Çok ağır koşullara rağmen işçi sınıfının öncüleri; çok değişik alanlarda kültürel ve siyasal çalışmaları; etkin mücadelelerle işçi sınıfının, emekçi halkın özörgütlerini oluşturmuşlar; İşçi Sınıfı Partisi'nin öncülüğündeki kolektif çalışmalarla Marksist bilimi yaratıcı biçimde devrimci pratiğe uygulayarak sömürü düzenindeki iktidarları devirip «Sosyalist» iktidarı kurmuşlardır.

Devrimci duyarlılık ve sorumlulukla Türkiye Sosyalistlerini işçi sınıfının, emekçi halkın, Kürt halkının devrimci özörgütlü: İşçi Sınıfı Partisi'ni oluşturmaya çağırıyorum!

Şimdi, belki bazıları TCK'da 141-142. maddeler dururken İşçi Sınıfı Partisi oluşturulamaz diyeceklerdir. TCK'nunda 141-142. maddeler dün de vardı, bugün de var; bekli bir süre daha var olacak, ne ki; bu maddeler bugün vardır diye PARTİ'den vazgeçilemez. Çünkü;

gerici-sömürücü egemen sınıfların oyunlarını bozmak, işçi sınıfının, emekçi halkın, Doğu'daki insanımızın özgür yaşama yolunu açmak için açık/legal mücadele de yapacak devrimci bir PARTİ yaşamsal önemdedir.

Dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye'de de tüm sorunlara çözüm getirecekler Marksist dünya görüşlü devrimcilerdir. Devrimciler gerçekliğe teslim olmazlar. Devrimciler insani olmayan gelişmelere seyirci kalmazlar. Devrimci, bilimsel materyalist dünya görüşüyle inançlarını eyleme geçiren kişidir. Devrimci, insan özgürlüğü için mücadele edendir.

Türkiye'nin yüz yıllık sosyalist mücadele tarihi var. Türkiye'de bugün onlarca yıldır sosyalist mücadelede deneyimli binlerce aydın insan var. Türkiye'de bugün sosyalist mücadelenin örs ve çekicinde biçimlenmiş onbinlerce devrimci var. Türkiye'de bugün faşist teröre karşın dimdik ayakta olan onbinlerce devrimci var.

Türkiye sosyalistlerine düşen görev, tarihi sorumluluk ve bilinçle öznel duygulardan arınıp, her türlü özveride bulunarak devrimci PARTİ'lerini oluşturmaktır. Türkiye sosyalistlerinin sorumlulukları var:

Sosyalist mücadelede yaşamlarını yitiren binlerce devrimciye,

Sosyalist mücadeledeyken zindanlara tıkılan yüzbinlerce devrimciye,

Sosyalist mücadeleye katıldıkları için «sorgulanan», «yargılanan», fişlenen ve işkenceden geçen yüzbinlerce devrimciye,

En temel hakları gaspedilen işçi sınıfına, emekçi halkına,

Ana hakları yok sayılan; asimile politikası altındaki Doğu'daki bizim insanımıza,

Aydınlık özgür geleceğimiz ve devrimci onurumuza sorumlulukları var Türkiye sosyalistlerinin.

Türkiye'de bugün örgütlü sosyalist mücadelenin önemini kavramış onbinlerce sınıf bilinçli işçi var. Türkiye'de bugün yaşadıkları sınıflı toplum çelişkilerini çözümleyemeyen; sorunlarına bilimsel çözüm bekleyen işçi, emekçi, işsiz ve öğrenci var. Türkiye'de bugün bilinçsizce insanlar sağa-sola savruluyor. Bu kesimler örgütlü bilimsel çalışmalarla, bilinçlendirici yayınlarla; ajitasyon-propagandalarla aydınlatılmayı ve örgütlü sınıf mücadelesine kazanılmayı bekliyorlar. Bu kesimleri aydınlatıcı, örgütleyici çalışmaları sosyalistler yerine getirmezler ya da getiremezlerse, egemen sömürücü-gerici sınıflar çeşitli illüzyonlar, aldatmalar ve dayatmalarla bu kesimleri kendi öz güçlerine yabancılaştırmanın yolunu bulacak ve karşı güç olarak kullanacaklardır. Bu geniş kitle egemen sınıfların oyunlarını açığa çıkaracak, kendilerine ait oldukları sınıfın bilincini verecek, özörgütlerini arıyorlar. İşçi sınıfından, emekçi halktan, Doğu'daki insanımızdan değişik yollardan bilinçlenmiş insanlarsa haklarını almak için tek tek

hiç bir şey yapamıyorlar. Mücadeledeki yerlerini örgütlü güç olarak alabilmek için PARTİ'yi bekliyorlar. Sınıf bilinciyle donatımlı her kesim parti tartışmalarını «sabırla» izliyorlar...

Sosyalist dergileri ve yayınları elinden geldiğince izlemeye çalışan yüzlerce insan tanıyoruz. Bu insanlar sosyalist bilgilerini derinleştirmek için sosyalist dergi ve yayınları izlemeye özen gösteriyor. Ne ki, sayıları giderek artan sosyalist dergileri izlemek zaman ve parasal yönden olanaksızlaştı. Bazı sosyalist (!) dergilerin birbirlerini karalamaya-küfüre varan tartışmaları da buna eklenince tüm dergi okurları olumsuz etkilendi. Birçok kişi dergileri izlemez oldu. Birçok kişi de yalnızca bir dergi ya da iki-üç dergiyle yetinip kendi içine yönelik yayın politikasına bağlandı. Kendi dışına kapalı sosyalist bilgilenmenin (!) olumsuz etkisi bu kişilerde somut olarak görülüyor. İlk defa sosyalist dergilerle tanışan -tanışacak olan da- okurda dergi çeşitliliği (!) ve tartışma üslûbu karşısında şaşırıyor ve genelde olumsuz etkileniyor. Sosyalist dergiler bu türden olumsuz yayın politikasına son vermeliler. Sosyalist bilinç ve sorumlulukla birlikte dergi yayınlamanın yolunu bulmalıdırlar.

Bugün egemen sınıfların İşçi Sınıfı Partisi'nin oluşumuna gönüllerince yönlendirme niyet ve girişimleri, duyarlı sosyalistlerce biliniyor. Sosyalist çevrelerin tutumları 3-4 yıldır gelişen olaylardan kimlerin ayrı, kimlerin aynı olduğu bugün gelinen noktada ayan beyan görülüyor.

Türkiye sosyalistlerini sürdürmekte oldukları İşçi Sınıfı Partisi tartışmalarını sosyalist sorumluluk bilinciyle yaparak açık/legal çalışma da yapacak Devrimci İşçi Sınıfı Partisi'ni oluşturmaya çağırıyorum. Sosyalist sorumlulukla atılması gerekli adımları belirtiyorum:

A - Bütün sosyalist çevreler açık/legal örgütlü çalışma da yapacak devrimci bir PARTİ'nin bugün gerekli ve zorunlu bulup bulmadıklarını açıklamaları.

B - PARTİ oluşturulmasını olumlu bulan tüm sosyalist çevrelerin katılacağı genel toplantı düzenlenmesi.

C - Sürdürülen genel toplantılarda «örgütlü birliğin» ilkelerini belirleyecek «kurul» seçilmesi.

D - Belirlenen ilkelere göre yayınlar yapacak ortak yayın kurulu seçilmesi. Kurulun kitap, aylık ve haftalık dergi ve çeşitli yayınlar çıkarması.

E - Gelişen yeni düşünceler ışığında PARTİ programını hazırlayacak yeni bir kurul seçilmesi.

F - Belirlenen program ve tüzüğe göre PARTİ örgütleme çalışmaları yapılması.

Türkiye sosyalist çevreleri sorunlara tek tek çözüm getiremezler. Devrimcilerin birbirlerinden öğrenecekleri çok şey var. Yakın çalışma,

dostluk ortamında güvensizlikler kırılacak. Birlikte yapılan çalışmalarla örgütenme üzerine sorunlara uygun çözümler bulunacaktır. Türkiye sosyalistleri burjuvazinin dayattığı «aşılmaz» (!) sanılan engelleri Marksist teori birikimleriyle geçecekler; PARTİ'nin öncülüğünde Marksist bilimi devrimci pratiğe uygulayacaklardır.

İşçi sınıfının, emekçi halkın, Doğu'daki insanımızın özgür geleceği için: PARTİ bayrağını yükseltelim!

Selam İşçi Sınıfı Partisi'ne!

Selam sosyalist geleceği kuracaklara!

Kozan
10 Ocak 1989

HAYATA YÜZÜNÜ ÇEVİR*

....
yan yana
omuz omuza
kardeş sofrasında
can kardeşim bir tanem
söyle bana
özgürlüğün şarkısını
el uzat dal verem
el uzat gül verem
bir yanım kara Afrika da
bir yanım Maze de
bir yanım Halepçe de
saçları duman duman
gözleri kül kül
o benim kardeşim
yılan çıyan içinde
....

Mirze Karataş

* Şairin yayımlanmamış kitabından...

SORGULAMA/HESAPLAŞMA BAĞLAMINDA 'KABA VE GENEL' BİR DÖKÜM

Temel Demirer

Sol saflarda, reformist'inden radikaline değin ki, çok çeşitli mevzilerde geçmişi de içeren, bir durum değerlendirmesine denk düşen sorgulama/hesaplaşma süreci ivme kazanıyor.

'Saçak'tan 'Sosyalist Birlik' çevresi koparken: 'Yeni Öncü'de ise gelişimine gebe tartışmalar oldukça alevli bir biçimde devam ediyor. TB'K'P ise, «yenilenme perspektiflerindeki birlik beraberlik» edebiyatına rağmen; içindeki küskünler ve hoşnutsuzlar ordusuyla yeni sorunlarının eşiğine doğru ilerliyor.

* * *

TB'K'P'liler her ne kadar yeni sosyal-reformist programlarının, «geçmişin muhasebesinin somut ürünü» (N. Sargın, Milliyet, 5 1 1989) olduğunu iddia ediyorlarsa da; yine bir başka yetkili ağızdan Sargın'ı tekzip edercesine, «geniş tartışmaya dayalı bir değerlendirme henüz yapılmış değil» (O. Sakalsız, yagk) diyerek, bir sorgulama/hesaplaşma konusundaki samimiyetsizlikleri kadar, yetmezliklerini de (paradoksal bir biçimde de olsa!) dile getiriveriyorlar.

«Nasıl bir sosyalizm ve Stalin tartışmaları»nı yürüttüklerini ifade eden bu ekip, Gorbaçov'un tezleri ve «yasal» bir parti şampiyonluğunu kimseye bırakmamacasına, «ben Marksistim diyen herkesle birliğin önşartsız görüşülmesi» (V. Sarısözen, yagk, 6 1 1989) yollu şekilsizlikten yanalığın Mevlana'dan esinlenen söylemini ve (yine kendi deyişleriyle) bir caz grubu var ki 'anti-leninist' birliğin pragmatist savunuculuğunu üstlenmiş durumdadır.

«Birliğin önündeki engel, bugün sadece özneldir» (O. Baydar, yagk, 7 1 1989) diyebilen, böylesine perspektiflerdendir ki; sözünü ettiğim sosyal reformist çevre, geçmiş değerlendirmesini içeren bir tutum yerine; sözüm ona ki «yeni politik kültür» yaygaralarıyla, geçmişe (yani altından kalkamayacakları geçmişlerine!) bir sünger çekmenin eğilimi içindedir.

* * *

D. Perinçek'e gelince o geçmişin üç hatasını şöyle formüle ediyor: «1 -) Sovyetler'i 'baş düşman' ilân etmek ve milli çelişmevi baş çelişme olarak görmek; 2 -) Moskova'nın etkilediği, TKP, TİP ve TSİP gibi örgütlere 'sosyal emperyalizmin beşinci kolu' ve 'halk düşmanı' demek; 3 -) Zaman zaman halkla karşı karşıya gelen diğer sosyalist grupları 'sahte sol' diye nitelemek...» (D. Perinçek, Milliyet, 13 1 1989)

Perinçek'in (elbette vermesi gereken) uzun öz-eleştiri listesinin çok küçük bir cüz'ünü teşkil eden ifade ettikleriyle, kendimizi 'sınırlasak' dahi, sormak gerek; geçmişinizi ve geçmişteki eylemliliğinizi inşa ettiğiniz bu görüşlerinizin özeleştirisini verdiğinizde sizden geriye ne kalabilir ki?..

Perinçek'i bu noktaya sorgulama/hesaplaşması ulaştırmamıştır. Böyle olduğunu düşünseydik, 'samimiyeti' üzerine kafa yorardık. Ama 'hayır', onu bu noktaya *GEÇMİŞİNİN TECRİT NOKTASINA ULAŞTIRDIĞI, BUGÜNÜNDEKİ (PRAGMATİST MOTİFLİ) YALNIZLIK ÇEMBERİNİ KIRMA 'OLMAZSA OLMAZLIĞI' İTEKLEMİŞTİR*... *Ve* de onun bu durumu sosyalist tartışma bağlamımızın çok dışındaki bir bahistir.

Tıpkı, Türkiye'deki 'güleryüzlü sosyalizm'in mucidi ve SP ile solda birliği araştıran M. A. Aybar'ın; «bugün esas görevimiz solda beraberliği sağlamaktır» (Milliyet, 14 1 1989) yollu (radikaller açısından hiç bir anlam ifade etmeyen) temennisinde ciddiye alınamaz olduğu gibi...

* * *

Bunun hemen ötesinde geçmişin yığınsal hareketi Dev-Yol'un önde gelen isimlerinden birisi, Oğuzhan Müftüoğlu ise şunları diyor: «Gerek kendi geçmişimiz, gerekse Türkiye solunun geçmişi konusunda bir 'muhasebe', eleştirel bir değerlendirme elbette gereklidir. (...) 12 Eylül, halk kitleleri tarafından hiç değilse hayırhah bir tavırla karşılanmışsa, bunda devrimcilerinde sorumlulukları vardır. Solun geçmişi konusunda irdelenmesi gerekli soruların bazıları bunlardır. Bu ve benzeri sorular ortada duruyorken, 12 Eylül yenilgisinin nedenleri üzerinde durmak gereksizdir denemez. Herşeyi sadece karşı tarafın kötülükleriyle açıklamaya kalkışmak, kendini aldatmak olur. Solun aşırı derecede çok parçalı yapısı ve onun yarattığı olumsuz rekabetçi eğilimler ve onun zararlı sonuçları üzerinde durulmalıdır. (...) Genel olarak büyük bir yenilgiye uğrayan Türkiye solu içinde bu olumsuz gelişmelere yol açan hatalarda elbette Devrimci Yol'unda belirli bir sorumluluk payı vardır. *Burada bizim açımızdan en önemli nokta, partileşme süreci olarak belirlenen sürecin özgün görevlerinin tamamlanamaması, bu nedenle siyasi grup yapısının amatörce ilişkilerinin aşılamamasıdır (...) Bu nedenle (...) görevler yerine getirilememiştir. Kuşkusuzdur ki tüm bunlar, Devrimci Yol'un temel siyasi ve teorik yaklaşımlarının doğruluğu gerçeğini ortadan kaldırmaz.*» (O. Müftüoğlu, yagk, 8 1 1989) /abç-yn/

Oğuzhan Müftüoğlu'nun sorunu koyuş biçimiyle (sadece ve *sadece teknik nedenlerle, organizasyonel düzeydeki siyasal yetmezliklere bağladığı!)* 12 Eylül yenilgisinin bu türdeki bir sorgulama/hesaplaşması, özellikle Dev-Yol gibi bir hareketin işlevsel konumu göz önüne

alındığında, hiçte doyurucu ve samimi görünmemektedir. Dev-Yol'un «temel siyasi ve teorik yaklaşımları» doğru idiyse, 12 Eylül sonrasında en büyük ve çaplı atomize ya da erozyon niye yaşanmıştır?.. Bu noktada, «*HER ŞEYİ SADECE KARŞI TARAFIN KÖTÜLÜKLERİYLE (VE GÜÇLÜLÜĞÜYLE-yn) AÇIKLAMAYA ÇALIŞMAK, KENDİNİ ALDATMAK OLUR*» ise, o zaman soralım; siyasal organizasyonunu ayakta tutabilecek tedbirlerini ve araçlarını yaratamamış, «temel siyasi ve teorik yaklaşımların» doğruluğundan da ötede, sınıfta kalmışlığından sözetmemiz daha doğru olmaz mı?..

Dev-Yol olayı ve bu olaya taraf olmuşların sorgulama/hesaplaşmaları, genel olarak devrimci hareket açısından, hiçte 'geçiştirilmesi' ya da 'geçiştirilmeye kalkışılmasına' ise asla göz yumulmaması gereken önemdeki bir sorundur. Bu sorunda, Taner Akçam vari *yeşillenmiş üçüncü dünyacı bir milliyetçiliğin popülizm içerilmiş liberal nihilizmi* nasıl da bir çıkış noktası (Bak: Milliyet, 9 1 1989) olamazsa; yine Dev-Yol'lu İrfan Yavru'nun SP ve TB'K'P girişimlerine 'olumlu gözlerle bakan' ve global bir şekilsizliği körükleyen şu tür söylemi de ciddiye alınamaz: «Türkiye solunun tarihinden gelen bütün birikimler, bütün olumlu değerler ve düşünceler, insanlar, yani solun bütün kazanımları bir potada birleştirilemeden 55 milyonluk toplum içinde ciddi bir sol hareket yaratılamaz. (...) SP girişiminden daha umutluyum. TB'K'P girişimini ise düzen içi ve düzeni meşru kılmaya yönelik bir adım olarak görüyorum. TB'K'P, kendi yasalaşma sorununu Türkiye'de kapsamlı bir demokrasi programı içine oturtmalı. Böyle daha inandırıcı olur.» (İrfan Yavru, Milliyet, 10 1 1989). Bunlardan başka, yine şunları diyen İbrahim Sevimli'nin şu formülasyonu da gerekli bir yönelimin önünü açmadığı gibi, bunun önünü tıkar: «Hem halk hareketinin, hem de sosyalist güçlerin bu kadar parçalanmasına karşı yeterli barikatlar oluşturamayışımız, birlik konusunda ısrarlı olmayışımız önemli bir eksikliktir (...) Partinin yaratılması, kendisine sosyalist diyenlerin önündeki en temel politik görevdir. (...) TKP ve TİKP hariç herkesle birleşebiliriz (...) Bunların dışında kalan ve çeşitli gruplara bölünmüş devrimci potansiyelle *devrimci gelenek etrafında birleşmek için* çaba harcanmalı.» (İ. Sevimli, yagk)

Sevimli'nin muradı çok açık: «Parti kurulmalıdır, devrimci gelenek ise biziz, bu yoldaki bir birlik için çaba sarfedilmelidir...» derken; Dev-Yol'un yeniden reorganizasyonunu öneriyor. Ve de Sevimli bunun 'başarıldığı' oranda (geçmişteki hatamızdır dediği!..) kendisine göre kusursuz bir Dev-Yol, sorgulama/hesaplaşma zorunluluklarını da 'başarı' ile aşıp, ete kemiğe bürünebilecektir... 80 yıkımı ardından ve de 89'lara kadar ulaşılmışken, Sevimli'nin geçmişten (kısırlığı bile tartışma konusu olan!) bu düzeyli 'dersler çıkartmış olması' gerçekten çok üzücü ve ondan da ötede şaşırtıcı oluyor...

* * *

Aynısının tıpkısı bir soruna da, Şaban Karataş'ın «Mahir'i aynen savunuyoruz» (S. Karataş, Milliyet, 12 1 1989) tutumu, kişiliğinde tanık oluyoruz... Lakin bu nokta da, Sevimli gibi Karataş'ında 'sol' postlara bürünmüş popülistliklerindeki anlamını yitirmiş ısrarlarının, birlik 'adına' solo çekmekten başkaca ki bir sonuç üreteceğine inanmıyoruz. Karataş, «Devrime niyetli, burjuvaziyle uzlaşmayı reddeden güçlerin birliğinden yanayız ve bunu oluşturmakta ısrarlıyız» (yagk) demesine diyor ama; bu söylemini verili tutumuyla da geçersiz ve anlamsız kılıyor.

Oysa, «Mahir bir simgeydi» (E. Kürkçü, Milliyet, 10 1 1989), bir dönemin eksik, hata ve yetmezlikleriyle komünizan ihtilalci-demokratik başkaldırısıydı. Bize ne yapmamızı değil de, nasıl yapmamızı muştulayan Mahir Çayan, saygıyla sahiplenilmesi gereken ihtilalci bir kalıttır ama bir 'tabu' değil. Açık açık ifade eden E. Kürkçü'nün dediklerini nakilediyorum: «*THKP-C hareketi, gerek teoride, gerekse pratikte birbiriyle çelişik gibi görünen bir çok düşüncenin ve davranışın iç içe geçtiği ve bütün bu eğilimlerin Mahir Çayan gibi bir figür etrafında birleştiği, geçiş halindeki bir hareketti. Bu nedenle, hareketi ve Mahir'i bunlardan yalnızca birine indirgeme olanağı yok. Ancak ben, bugün bulunduğum yerden daha çok 'öncü savaşı' anlayışı temelinde yürütülen 'silahlı propaganda'nın pratikte doğrulanmadığını ve kendi amaçlarına hizmet etmediğini düşünüyorum (THKP-C'nin eski görüşleri temelinde yeniden bir Marksist hareket oluşturulabilir miydi?-yn) Cevabım çok kategorik olacak: Hayır! Bu görüşler, iç tutarlılığı olan bir bütün teşkil etmemektedir. Bununla birlikte, 1970 başlarında, Türkiye'de ileri sürülmüş başka hiç bir siyasal tez de bugün bir Marksist hareket inşa etmenin imkânlarını sunmuyor. Şu halde Çayan'dan geriye kalan nedir? Bence geriye kalan, tutarlı bir devrim teorisinden çok, kendisini ebedi bir muhalefet olarak görme eğilimindeki eski sosyalist hareket karşısında ortaya konulmuş, bir devrim uğruna mücadele perspektifi ve bu devrim için kendisini feda yeteneğine sahip olunduğunun pratik kanıtlarıdır.*» (yagk) /abç-yn/

* * *

Gerekli bir sorgulama/hesaplaşmanın, sosyalist bilim dışındaki 'tabu'lara ve katılıklara, ne gereksinimi ne de tahammülü vardır ama... Evet sorunun buna rağmen ki bir 'ama'sı da vardır ve bu konuda da E. Kürkçü şunu diyor: «*önderliklerin akıl yorduğu asıl sorun, eski yapıların nasıl restore edileceğidir?*» (yagk) /abç-yn/ *SORGULAMA / HESAPLAŞMAYA İLİŞKİN TAVANIN NEGATİF VE TABANIN POZİTİF SORUNLARI İŞTE TAM DA BU NOKTADA ORTAYA ÇIKIYOR...* Ve de kaçınılmaz bir biçimde dallanıp budaklanıyor.

Yaşanan bu gerçeklik kişiliğinde «bütün gruplar bir değişim yaşıyor. Buna eski tezlerden hareketle bir cevap vermek zor. Bugün her-

keste doğrudan bir parça var. Ve üstelik Marksizmin temel ilkelerini tümüyle kendinde toplamış tek bir gruptan da sözedilemez. (...) Mevcut yapıların hazırladığı insan malzemesi, devrimci hareketin 20 yıllık ürünüdür. Bunlar yok sayılarak ileriye doğru bir adım atılamaz.» (E. Kürkçü, yagk) Kaldı ki, yine Kürkçü'ye göre geçmişte öne çıkmış yanılgılar da en genel formülasyonuyla şunlardı: «*ücret artışı perspektifi, işgücünün meta olmaktan çıkartılması perspektifinin önüne geçti. Faşist olmayan bir burjuva toplumu, burjuvazisi olmayan bir toplum projesinin önüne geçti. Demokratik devleti olan bir cumhuriyet, devleti olmayan bir dünya perspektifinin önüne geçti.*» (yagk) /abç-yn/

Bunlar elbette üzerinde ciddi bir sorgulama/hesaplaşmanın gerçekleştirilmesi gereken sorunlardı. Ve de bu sorunların muhatabı olanlar ise, bu konularda ya susuyorlar ya da sorunu geçiştiriyorlar veya topyekün olarak geçmişe 'tu kaka' demeyi yeğliyorlardı.

* * *

'Birliğin olmazsa olmaz şartını, sosyalist demokraside anlaşmak veya mutabakat' (Milliyet, 11 1 1989) olarak koyan B. Uluer; geçmişteki eylem türlerinin kimilerine «şüphesiz yanlıştı» dedikten sonra, THKP-C hakkında şöylesine bir eleştiri getiriyor: «THKP-C'nin görüşlerini üç kategoride incelemek mümkün. Birincisi Mahir Çayan'ın yazdığı zamanda, bugünde yanlış olan görüşleri : öncü savaşı, suni denge, Kemalizm tahlili, Ulusal sorun, Parti anlayışı gibi. İkincisi o gün için doğru olan, ancak bugün geçerliliğini yitiren görüşleri: Sosyalist ülkeler ve sosyalist demokrasi. O gün olduğu gibi bugünde doğru olan görüşleri ise şöyle: Bürokratik sosyalizme karşı tavır ve ihtilalcilik. Bizim sarıldığımız gelenek, bu üçüncüsüdür.» (yagk)

B. Uluer bugün üçüncü geleneğe sarılan bir hareketin mensubu ve de sorgulama/hesaplaşma bağlamındaysa bunları deyip, 1974-1980 (artısını da 1980-1989 olarak da ekleyebiliriz!) konularında, mensubu olduğu harekete ilişkin olarak susmayı yeğliyor. Oysa evet oysa, B. Uluer'in ve mensubu olduğu hareketin, bu konuda söyleyecek sözü olduğunu ummak, sanırım herkesin haklı bir beklentisidir...

* * *

Buraya kadarı kaba ve genel bir döküm. Ben 'kaba ve genel' olsa da böylesine bir dökümün, bir şeyleri (altını çize çize!) anlattığını düşünüyor ve bu alanda boşa geçirilecek her saniyenin ise, kefareti büyük bir 'aymazlık' olduğunun altını çizmeden edemiyorum.

Onun için de radikal sol saflarda Modern Prens'in kazanılmasına yönelik olarak, İlyiç'ci enternasyonalist savaşçı birliğin kazanılması: Radikal sol saflarda, sosyal-reformistlerden köktenci farklılıkları olması gereken bir durum tahlilinden kopartılmaması gereken, sorgula-

ma/hesaplaşma vazgeçilemezliğinin altını (bıkıp usanmadan) çiziyorum.

Mevcut gelişim enternasyonal plana da yansıyacak bir saflaşmanın eşiğindeyken; enternasyonalizmden varılan aşamada neyi anladığıma ilişkin olaraksa şunu ekliyorum: «*Yalnızca bir ve tek gerçek enternasyonalizm vardır: O da insanın kendi öz ülkesinde devrimci hareket ve devrimci savaşımının gelişmesi için özveri ile çalışmasına, istisnasız tüm ülkelerde bu aynı savaşımı, bu aynı çizgiyi ve yalnızca onu (propaganda, yakınlık, maddi bir yardım aracıyla) desteklemesine dayanır.*» (V. İ. Lenin) /abç-yn/

Bu durumda ise, tüm radikal sosyalistlere düşen; 'reformizm/radikalizm' saflaştırıcılığının (turnusol kâğıdına benzeyen) eksenini yitirmeden, yığınları örgütlü mücadeleye çekerek kazanmak ve böylelikle de, sorgulama/hesaplaşma gerçeğinden ayrı olarak ele alınması olası olmayan, ortak radikal platformu yaratmaktır.

Sözünü ettiğim platform, hiç bir zaman tekkecilik bazındaki bir kamplaşmak anlamına gelmemektedir. Bu tür yanaşım ve ele alış tarzları kesin kez mahkum edilmelidir. Emareleri giderek belirginleşmekte olan kriz'in gündemimizin baş maddesi ettiği görevlere yönelik, SİPERLERDEKİ HAZIRLIĞA 'es geçilmeden', olanaklar sadece beklenmemeli, çekim merkezine denk düşen umut'un yaratılması kavgası, kendiliğindenliğini artık aşarak, yığınsallık ve ivme kazandırılacak yönelimlere kavuşturulmalıdır.

Unutulmamalıdır ki, bu yoldaki bir platformun yaratılarak sağlıklı bir zemine kavuşturulması, tartışmayı daha somutlayarak ona hayatiyet katacak olan, işçi sınıfı bazına temellendirilmesiyle olasıdır. Onun içindir ki, bu tür bir yönelim içinde, sorgulama/hesaplaşma i-) monoloğu değil *diyaloğu;* ii-) dükkancı kamplaşmaları değil dostça *ilişkileri;* iii-) kendi görüşünü dayatmayı amaçlamayı değil de karşılıklı *özümseme ve özümsenmeyi;* iv-) mutlaka yok etmeyi ve tasfiyeyi değil de *devrimci bir senteze ulaşmayı HEDEFLEMELİ VE HEDEFLENENE ULAŞACAK OLAN ANLAYIŞ VE YÖNTEMLERİ GELİŞTİRMEYE HİZMET ETMELİDİR.*

Paris
01 04 1989

ELEŞTİRİ VE TARTIŞMA ÜSLUBU ÜZERİNE

Zeki Öçal

Coşkun Adalı'nın «Yarı-Periferide Devlet Üzerine Bazı Düşünceler» adlı çalışmasına SORUN'un Ocak sayısında «Kavramlar ve Yöntemler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Eleştiri» başlığı altında kısa bir eleştiri yöneltmiştik. Bu eleştiride, C. Adalı'nın analizinde yer alan bazı kavramların, Yeni-Marksizm olarak adlandırılan akımın terminolojisi ile çakıştığını ileri sürmüş ve bu kavramlara bu akım tarafından yüklenen Ekonomik-Politik-İdeolojik içeriğe dikkat çekmeye çalışmıştık.[1] Her belirlemenin zorunlu bir sınıfsal özü vardır.

Gerçekte bu kavramlar (Hiyerarşik yapılanma/Eşitsiz Değişim/ Ekonomik Artık) kendisini Marksist olarak adlandıran bu akımın kuramcıları tarafından türetilmiş olup belli bir teorik içerik ile donatılmışlardır. Her birinin kendine özgü kuramsal bir boyutu vardır. Siz bu kavramları eleştiri süzgecinden geçirmeden ya da bu kavramlara başka bir kuramsal içerik yüklediğinizi belirtmeden olduğu gibi kullanırsanız, kavramın patent hakkı sahibinin ona yüklediği kuramsal içeriği olduğu gibi kabul etmiş sayılırsınız. Kavramın kuramsal içeriği çalışmanın içeriği ile çeliştiğinde ortaya kuramsal bir kargaşa çıkar. Bunu C. Adalı'da cevabi yazısında ifade ediyor. «Dünyayı ekonomik bir bütünlük içinde ele alan bir çok model öne sürülmüştür. Bu modellerin bazı noktalarda çakışması kaçınılmazdır. Kullanılan kavramlar her zaman iyi tanımlanmadığı için, konuyla ilgili belli bir teorik kargaşa vardır.»[2] Öyleyse yapılacak olan şey, burada durup, kullanılan kavramların içeriğini açıklamaktır. Bu kavramlara biz kullanılageldiğinden başkaca kuramsal içerikler yüklüyor isek, bu içeriği açıklamak zorundayız. Aksi durumda kargaşayı aşamayız.

Belli bir konuda kuramsal bazı savlar ileri sürmüşsek ve bu savları tartışmaya açmışsak, bu konuda yöneltilebilecek eleştirilere karşı soğukkanlı olabilmek gerekir. Hele eleştirinin muhatabı olan kişi «nesnel bir çerçevede kalmak isteyen» bir araştırmacı ise daha da duyarlı olmak zorundadır. Bu eleştiriler «politik tercihlerden» kaynaklansa bile...

Kuramsal tartışmanın kendine özgü bir düzeyi, bir üslubu vardır. Tartışma, tarafların kişilikleri, yetenekleri vb. özellikleri üzerinde değil, ileri sürülen savlar ve eleştiriler üzerinde yürütülür. C. Adalı'nın bu konuda yeterince duyarlı davranmadığını düşünüyorum. SORUN'un

Mart sayısında yer alan «Kapitalist sömürü, Dünya Kapitalist Sistemi, Devrimler» adlı yazısında, kendisinin önceki çalışmasına yöneltilen eleştirilerden çok eleştirmenin kişiliği ile uğraşıyor. Yazısında kullandığı ifadeleri kısaca bir gözden geçirelim: «köylü kurnazlığı», «aşırı bir bilgiçlik mi?.. Hayır derdi başka.», «... atayım çamuru izi kalsın» vb. Bunların yanısıra, ...mış, ...mış larla bağlanan bir kaç cümlenin ardından Demirelvari bir üslupla; «Kardeşim bundan bizene? Milletin ağzı torba değil ki. Biz öyle mi demişiz?» vs. vs.

Bizim, tartışma konusu kavramların netliğe kavuşturulması kaygısı dışında kimseye çamur atmak, bilgiçlik taslamak gibi bir kaygımız yok. «Şili»li devrimcilerin de hiç birinin böyle bir kaygısı yok. Herkes birbirine karşı saygılı ve içten. Sosyalistlere de böylesi yaraşır.

Bu konuyu polemiğe dönüştürmemek düşüncesinde olduğumuz için C. Adalı'nın «Kapitalist Sömürü» ve «Dünya Kapitalist Sistemi» alt başlıkları altında ileri sürdüğü savların kendi içindeki çelişkilerine ve eleştiricinin «işini bitirme» mantığı ile bize yönelttiği - suçlamalara (yalnızca birisi dışında) değinmeyeceğiz. Yeni-Marksizm'in Politik-İdeolojik perspektifi konusundaki düşüncelerimizi özetleyip bu tartışmayı kendi açımızdan noktalıyoruz.

C. Adalı'nın yazısından bir alıntı ile devam ediyoruz. «Eğitici olacağını düşündüğümüz için ilginç bir teorik çorbaya dikkat çekmek istiyoruz. Z. Öçal iki önerme yapıyor. Önerme 1: Metropol işçi sınıfı yarı-periferi ülkeler işçi sınıfını sömürmüyor. Önerme 2: Oysa (abç) filanca nedenden ötürü (mantıksal irdeleme yaptığımız için bu nedenin şimdilik önemi yok, geri geleceğiz) Metropoldeki işçi periferideki işçiden daha fazla sömürülüyor. Bu iki önermeyi şimdilik doğru kabul edelim. Ardarda geliyorlar ve oysa sözcüğü ile birbirine bağlanıyorlar. Bu iki önermeden su sonuç çıkıyor: Metropolde işçi sınıfına dayatılan sömürü periferidekinden daha fazla olduğu için, metropol işçi sınıfı periferi işçi sınıfını sömüremez. İki bağımlı önermeden bir bağımsız saçmalık çıkıyor. Saçma kelimesini günlük anlamı ile değil mantık bilimdeki anlamı ile kullanıyoruz. Bir oysa sözcüğü insanın başına ne belalar açıyor.»

Entelektüel dürüstlük metni çarpıtmamayı gerektirir. Şimdi C. Adalı'nın bu önermeleri çıkardığı pasajı bir kez daha ve dikkatlice okuyalım. «... metropol işçi sınıfının periferi ve yarı-periferi ülkeler işçi sınıflarını sömürdüğünü söylemek tümüyle anti-Marksist bir savdır. Gelişmiş ülke işçi sınıfının azgelişmiş ülke işçi sınıfını sömürdüğünü söyleyebilmek için, Bettelheim'in ifadesi ile, «gelişmiş ülkeler işçi sınıfının kendisinin sömürülmelerinin sona ermiş olması gerekir ve bu da emeklerin artı-değer kaynağı olmasının sona ermiş olması

anlamına gelir.» Oysa gelişmiş ülkelerde sermayenin organik bileşiminin (dolayısıyla artı-değer oranının) daha yüksek olması nedeniyle işçi sınıfı azgelişmiş ülkeler işçi sınıfından daha fazla sömürülürler.»

Görüldüğü gibi pasajda birbirini izleyen iki değil üç önerme var. Asıl vurguyu ve bağlantıyı sağlayan ikinci önerme Bettelheim'ın. Bu önerme ile üçüncü önerme arasında yer alan «oysa sözcüğü, nedensellik ilişkisini C. Adalı'nın kurguladığı gibi birinci ve üçüncü önerme arasında kurmuyor.

Daha anlaşılır olabilmesi için önermeler zincirini bir kez daha (bu kez doğru biçimde) kuralım.

1. Önerme: Metropol işçi sınıfı yarı-periferi ülkeler işçi sınıfını sömürmüyor.

2. Önerme: Metropol işçi sınıfının yarı-periferi ülkeler işçi sınıfını sömürebilmesi için kendisinin sömürüsünün sona ermiş olması gerekir.

3. Önerme: Oysa metropoldeki işçi sınıfı (sermayenin organik bileşiminin daha yüksek olması nedeniyle) yarı-periferideki işçi sınıfından daha yoğun sömürülürler.

Sanırız ifade yeterince açık. Bizim önermeler silsilemizde nedensellik bağı birinci ve ikinci önermeler arasında kurulmuştur: Metropol işçi sınıfının kendisi de sömürüldüğü için yarı-periferi ülkeler işçi sınıfını sömüremez. Bu önermeye oysa sözcüğü ile bağlanan üçüncü önerme ise ikinci önermenin vurgusunu artırır. Yani, metropol işçi sınıfının sömürüsünün sona ermiş olması bir yana (açıklanan nedenden ötürü) yarı-periferi işçi sınıfından daha fazla sömürülür.

C. Adalı sözcüklerle oynuyor.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi amacımız, yazarın analizinde kullandığı bazı kavramların orijinine ve bu kavramların politik-ideolojik sonuçlarına dikkat çekmek idi. Bu nedenle eleştirimizin asıl ağırlığı tartışılan yazı ile sınırlı kalmak üzere Yeni-Marksizm akımına yönelmiş ve C. Adalı'nın analizi ile çakışan noktalara değinilmiş idi.

Yazar, «Kapitalist Sömürü, Dünya Kapitalist Sistemi, Devrimler» adı ile kaleme aldığı ikinci yazısında bu kavramları açmak, bunlara yüklediği kavramsal içeriği netleştirmek, orijininden farklı anlamlar içeriyor ise bunu açıklamak yerine, sömürünün bilimsel ve duygusal tanımlamalarının içiçe geçtiği sayfalar dolusu açıklama yığıyor. Sözkonusu kavramların, C. Adalı'nın yeni çalışmasında da aynı muğlaklığı koruduğunu görüyoruz.

Yazar hiyerarşi kavramı için tanımlar getiriyor. «Karşılıklı eşitsizbağımlılıklar, dedik. Bu hiyerarşi demektir. Uluslararası işbölümü de denebilir. (...) Hiyerarşide ülkelerarası ilişkiler sömürü ilişkisi değil, güç ilişkisidir. (agy) Yeni-Marksizm'in kapitalizmi çeşitli düzey-

lerde metropol merkezler ile periferik uyduların hiyerarşik bir yapı içinde kutuplaşması olarak tanımladığını söylemiştik. Üretim ve sınıf ilişkilerine değil pazar ilişkilerine öncelik veren bu eğilim, hiyerarşideki halkalar arasındaki ilişkiyi de kapitalist sömürü ilişkisi olarak tanımlar. Bu tanımlama hiyerarşide yer alan halkaları (ülkeleri) sınıfsal çelişkilerden azade homojen bir bütün olarak ele aldığı için sınıfsal ilişkiler de belirsizliğin içine gömülür. Bütün ilişkiler pazarda, mübadele alanında açıklanır. Buradaki bütün ilişkiler de artı-değer yaratma (sömürü) sürecinin tamamen dışında ve üretilmiş olan artı-değerin paylaşımına ilişkindir. Pazardaki bu ilişki kapitalizmin karakteristiği olmadığı gibi işçi sınıfını da hiç mi hiç ilgilendirmez. Kapitalizmi tanımlamada temel norm ülkeler arasında artık aktarımı olunca hiyerarşinin temel esprisi de tekelci güçlerin artıktan daha fazla pay kapma konusundaki örgütlenmeleri olsa gerek. Yazarın, «hiyerarşi güç ilişkisidir» şeklindeki ifadesinden başka bir anlam çıkmıyor. Fakat bu ifade de başlangıçtaki belirsizliği aşamadığı gibi konunun işçi sınıfı açısından taşıdığı önem de belirli değil.

Yeni - Marksizm, metropol-periferi ilişkileri çerçevesinde azgelişmişlik sorununu incelerken periferi açısından azgelişmişliği tek yanlı ve dışsal bir olgu olarak niteler. Bu nedenle de Yeni - Marksist analizlerde periferinin sınıfsal iç yapısı yer almaz. Problem, uydulaşma ve artık yitirme olgusu ile açıklanmaya çalışılır, Hiyerarşik güç ilişkiside bir kez kuruldu mu, metropoldeki «strateji dehaları», «kapitalizmin beyin tröstleri» uyduların ekonomik ve politik süreçlerini istedikleri gibi yönlendirebilirler!.. Şimdi şu tesbitleri dikkatlice gözden geçirelim; (...) Emperyalizm IMF, Dünya Bankası vb. gibi hiyerarşinin üst yapısında yer alan mali örgütler aracılığıyla; bu ülkelerdeki sermaye birikim sürecini *dilediğince yönlendiriyor.* (..) Metropol, üretim düzeyinde, periferi ülkelere *istediği ekonomik stratejiyi empoze ediyor.* (..) Endüstrinin yapılanmasında *istediği üretim ölçeklerini ve normlarını dayatıyor.* (Abç)[2] vs., vs. Çelişkisiz, çatışmasız monoblok bir özellik gösteren periferi burjuvazisi de emperyalist şeflerin bu stratejik talimatlarını bire bir uyguluyor!. Bu yaklaşım, başta işçi sınıfı ve sermaye arasındaki temel çelişki olmak üzere tüm iç dinamiklerin reddi anlamına gelir.

Bunun yanısıra bu yaklaşım, C. Adalı'nın önceki yazısındaki savla da çelişiyor. Çünkü, «Periferi devleti gelişmekte olan kapitalizmi hem 'dışa' karşı -yani dünya kapitalist sistemine karşı- korumak (ekonomik anlamda) hem de 'dışa' eklemlemek -yani bu sistemin hiyerarşisi içinde ülkeye yer açmak- zorundadır.» Bu işlevi yerine getirebilmek için periferi açısından, ithal ikameci sanayileşmeye dayalı bir birikim modeli olabilirliği en yüksek modeldir. Bu durumda bir yandan uluslararası finans kurumları (IMF, Dünya Bankası) tarafından tamamen

metropolün çıkarlarına göre belirlenen ve periferiye tek yanlı olarak dayatılan maliye ve sanayileşme politikaları diğer yanda periferinin tercihi ithal ikameci sanayileşme politikaları arasındaki çelişkinin nasıl aşıldığına ilişkin bir açıklık yok. C. Adalı ilk yazısında birine, ikinci yazısında diğerine belirleyici özellik atfediyor.

Biz, kapitalist dünya ekonomisini kendi bütünselliği ve yerel ekonomiler ile karşılıklı diyalektik ilişkisi içinde ele alınması gerektiğini düşünüyoruz. Bu şekilde hem emperyalizmin yerel ekonomilere ilişkin politikasını hem de yerel ekonomilerin emperyalist politikalar üzerindeki karşı etkisini kavramak mümkün olabilecektir.

Analizin konusunun ve yönteminin belirlenişinde ideolojinin belirleyici etkileri görülür. Nitekim Yeni-Marksist analizlerde sömürü olgusu pazarda karşı karşıya gelen güçlerin ilişkisi içinde ifade edilir. Bu bilinçli ideolojik seçim, kapitalizmin ayırdedici özelliğini silikleştirir ve diğer üretim tarzları ile arasındaki farkı bulanıklaştırır. Kapitalizmin özgüllüğü sömüren-sömürülen ilişkisinde somutlaşmaz. Çünkü sömüren ve sömürülen ilişkisi tüm sınıflı toplumların ortak özelliğidir. Sorun bir sömürü ilişkisinin özgül yanını belirlemektir. Bu belirleme bir kez yapılıp kuramsal bir formülasyona kavuşturulduğunda, tüm çözümlemeler bu kavramsal platformda somut bir kimliğe kavuşur.

Yeni-Marksistler periferiden metropole artık aktarımını sömürü olarak niteliyorlar demiştik. C. Adalı büyük bir öfkeyle itiraz ediyor, biz öyle demedik, diyor. Biz de C. Adalı böyle söylüyor demedik. Yeni-Marksistler böyle söylüyor dedik. Ve «eşitsiz değişim»in yazarın literatüründe neyi ifade ettiğini sorduk. Yazar ikinci yazısında «Eşitsiz değişim kavramı dolaşım sürecine ait bir kavramdır.» diyor. Ardından adet olduğu üzere Marx'tan upuzun bir alıntı geliyor. Fakat problemi çözmeye Marx'ın şehadeti de yetmiyor. Farklı ülkelerde farklı koşullarda üretilen aynı metanın farklı miktarda emek içermesi nedeniyle dış ticarete yatırılan sermayelerin daha yüksek kâr oranı sağlayacağı belirlemesi bir kez daha tekrar ediliyor. Eşitsiz değişim olayının işçi sınıfına ait bir sorun olup olmadığı sorusu bir yana, bu olgunun böylesi bir analiz için taşıdığı önem de abartılı görünüyor.

1945 sonrası ekonomik süreç içinde metropollerde kitlesel iç tüketimin gelişimi ile birlikte periferiler dünya dış ticareti açısından çekiciliğini yitirmiştir. Dünya dış ticaret tablolarına baktığımızda uluslararası değişimin tamamına yakın bölümünün metropolün kendi içinde yapıldığını görürüz. Periferi sanayi ürünlerinin dış ticaret içindeki payları % 7'yi aşamamıştır. «Bu ürünlerin gelişmekte olan ülkelere dış satımı AET'nin GSMH'nın % 2'sine, ABD'nin GSMH'nın % 0,8'ine ve Japonya'nın GSMH'nın % 3,2'sine düşmüştür. Dışalım sözkonusu olduğunda AET, ABD ve Japonya'nın hepsindeki oran GSMH'ların % 0,2'sinden daha azdır.»[3] Yine Birleşmiş Milletlerin dış ticaret is-

tatistikleri 1970 yılı verilerine göre gelişmiş (metropol) ülkelerin dış satım toplamı 68.7, dışalım toplamı 79.0; Latin Amerika ülkeleri dışsatım toplamı 5.1, dışalım toplamı 7.0; Asya ve Ortadoğu ülkeleri dışsatım toplamı 8.5, dışalım toplamı 5.0; Afrika ülkeleri dışsatım toplamı 2.5, dışalım toplamı 2.0'dır.[4] Bu tablo uluslararası ticari ilişkilerde periferinin yerini gösterme açısından çarpıcıdır. Ekonomik veriler bu ilişkinin boyutlarını gerçekçi bir biçimde ortaya koyarken bu ayrıntı üzerine teori inşa etmenin sakıncaları sanırız açıktır.

Son Olarak

Konuyu daha fazla dağıtmamak için, devrimin nesnel ve öznel koşulları, devrimci durum vb. konuları tartışmayacağız. Diğer konularda olduğu gibi bu konuda da farklı yaklaşımların, farklı değerlendirmelerin olması doğaldır.

Bu arada dört satırlık bir eleştiriden dahiyane bir sezgi ile sosyal-demokrat bir program çıkarma becerisinin altını da çizmek isteriz.

Sosyalizm mücadelesi dışında bir demokrasi yanılmasına karşı duyarlı ve uyarıcı olmak gerektiğini düşünüyoruz. Aynı şekilde «devrimci romantizm» e karşı da...

10 Nisan 1989

NOTLAR

1 Kavramlar ve Yöntemler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Eleştiri./Z. Öçal, SORUN S. 8.
2 Kapitalist Sömürü, Dünya Kapitalist Sistemi, Devrimler./C. Adalı, SORUN S. 9.
3 Dünya Çapında Fordizme Doğru/Alain Lipietz (Dünya Kapitalizminin Bunalımı) içinde-Alan Yayıncılık.
4 The Future Of The World Economy A. United Nations Study/Leontief-Carter-Petri, 1977.

DEVLET TEKELCİ KAPİTALİZMİNİN DOĞUŞU VE NESNEL TEMELİ

Coşkun Adalı

Devlet Tekelci Kapitalizmi (DTK) ilk kez Lenin tarafından kullanılan bir kavramdır. Birinci emperyalist paylaşım savaşı sırasında kapitalizmin işleyiş biçimi üzerine yaptığı gözlemlere dayanmıştır. Lenin eserlerinde bu kavrama defalarca yer vermiştir. Bir bölümünü görelim:

«Emperyalizm savaş sırasında, sadece finans kapitalin daha fazla yoğunlaşması yolunda değil, ayrıca *devlet kapitalizmine* dönüşmesine *doğru* da büyük bir adım attı.»[1], «Bugünün toplumunun sosyalizme geçiş için ne denli olgunlaşmış olduğu bu savaşla ortaya çıkmıştır, elli milyondan fazla insanın ekonomik yaşamının *tek* bir merkezden yönetilmesi için ulusal çabanın yoğunlaştırılması istenmektedir.»[2], «...Bir kez tröstler ortaya çıktığında artık planlamanın yokluğundan bahsedilemez... Genelde tekel devlet tekeline dönüşmüştür.»[3], «Sermayenin yoğunlaşması ve uluslararasılaşması dev adımlarla ilerliyor; tekelci kapitalizm devlet tekelci kapitalizmine dönüşüyor. Koşullar, bir dizi ülkede üretimin ve dağıtımın toplumsal bir şekilde düzenlenmesini dayatıyor.»[4], «Bu grup (Alman kapitalistleri-C.A.), kapitalizmin devasa gücüyle devletin devasa gücünü tek bir mekanizmada birleştirerek ve onlarca milyon insanı tek bir devlet kapitalizmi örgütlenmesinin içine çekerek, devlet kontrollü kapitalist üretimin başlangıç adımlarını attı.»[5], «Savaş ve ekonomik yıkım, bütün ülkeleri tekelci kapitalizmden devlet tekelci kapitalizmine ilerlemeye zorladı.»[6], «Bir dizi gelişmiş ülkede, savaş sırasında özellikle hızlı bir şekilde devlet tekelci kapitalizmine dönüşen tekelci kapitalizm, üretimin devasa ölçüde toplumsallaşması ve bunun sonunda da sosyalist bir toplumun kurulması için nesnel koşulların tam olarak hazır olması anlamına gelir.»[7]

Daha sonra, 70'li yıllarda, bu kavram bazı komünist partileri tarafından bambaşka bir amaçla ele alınmış ve büyük ölçüde çarpıtılmıştır. Örneğin Fransız Komünist Partisi bu kavram üzerine anti-tekelci bir program inşa etmiş, bu program başarısızlığa uğrayınca da kavramın kendisinden vazgeçmiştir. Böylece, başta bu kavramı kullanırken zerrece bir ideolojik kaygu taşımadığını, sırf parti programının temel hattına teorik bir gerekçe bulmaya çalıştığını kanıtlamıştır[8]. Komünist partilerin teoriyi böylesine pragmatik nedenlerle mıncıklaması, başta troçkistler olmak üzere, geniş bir cephenin bu

kavrama saldırması sonucunu doğurmuştur. Bu kavram artık günümüzde, devrime niyet etmişler dışında, pek kullanılmıyor.

Şimdi yukarıdaki alıntılara dönersek, ve bunları topluca ele alırsak şu sonuçlara varırız:

1 - Emperyalist savaş kapitalizmin gelişmesini son derece hızlandırdığı için, tekelci kapitalizm devlet tekelci kapitalizmine dönüşmüştür. Burada kapitalist gelişme derken aynı anda çeşitli süreçleri anlıyoruz: Sermaye birikiminin hızlanması, tekelci kapitalist üretimin planlama gereksiniminin artması, üretimin toplumsallaşmasında dev boyutlar.

2 - Bunun sonucunda iktidar tek bir mekanizmada toplanmıştır.

3 - DTK ile birlikte sosyalizmin kurulması için nesnel koşullar tamamlanmıştır.

Yani kısacası, tekelci kapitalizmin normal gelişiminde dış koşulların yarattığı hızlı bir dönüşüm sözkonusu. Bu dönüşüm öyle bir dönüşüm ki, kapitalizme gideceği yer bırakmıyor. Ülkeyi alıp sosyalizmin eşiğine getiriyor. Lenin teorik bir açılım getiriyor ve derhal bunun doğurduğu politik açınımın altını çiziyor:

«...Sosyalizm, devlet tekelci kapitalizminden bir sonraki adımdır.[9], «...Devlet tekelci kapitalizmi, sosyalizm için *maddi* hazırlığın tamamlanmasıdır, sosyalizmin *eşiğidir*.»[10]. Savaştan önce, 1907'de yazdığı, 'Sosyal Demokrasinin Tarım Programı' adlı eserine 1917'de yazdığı ek notta ise: «Savaş... aynı zamanda tekelci kapitalizmi devlet tekelci kapitalizmine dönüştürerek, kapitalizmin gelişimini o denli muazzam bir ölçüde hızlandırdı ki, *ne* proletarya, *ne* de devrimci küçükburjuva demokratlar artık kapitalizmin sınırları içinde *kalamazlar*.»[11], diyor.

Lenin DTK derken, artık nesnel olarak kapitalizmin aşaması maşaması bitmiştir, üretken güçlerin gelişmesi için üretim ilişkisini değiştireceksin, diyor. O ak diyorsa, oportünistler elbette kara diyecek. DTK'yle, Lenin, sanki tekelci kapitalizmle sosyalizm arasına şöyle uzunca bir aşama sokmuş gibi, tutup bu kavramı tekeldışı burjuvaziyle bir cephe oluşturma politikasına temel yapıyorlar. Sonra gelsin «parlamenter geçiş», «devletin demokratikleştirilmesi», «devleti tekellerden kurtarmak» vb. gibi sahte tezler, Lenin, DTK ortaya çıktı, deniz bitti, diyor; oportünistler, DTK ortaya çıktı, bize nefes alacak yeni bir aşama doğdu, diyor. Yani tam ters. Lenin böylece, bir dizi ülkede sosyalist devrimi artık *olası* değil *olmalı* şeklinde görüyor.

Aradan uzun yıllar geçiyor, metropollerde sosyalizmin nesnel temeli gibi sorular iyice komikleşiyor. DTK bu kez devrimi ertelemek için öne atılan sınıf uzlaşmacı programların teorik kılıfı oluyor. Tabii içi başka türlü doldurularak. Dünya konjonktüründe uzlaşmacılık bile oy getirmeyince, aynen programın yavaş yavaş batışı gibi, bu kavram da aşama aşama teoriden tasfiye ediliyor. «Eskiyor».

Bizce bu kavramın eskidiği filan yok. Tam tersi. Zaten bir oportünist devrim konusuna canevinden bağlı bir kavrama, eskidi, diyorsa, o kavramın teorik ve politik öneminin daha da arttığı yolunda birinci verimizi elde etmişiz demektir. Daha önceki yazılarda, konuyla ilgili ön kavramların bir kısmını ele almıştık. DTK konusunu iki eksen üzerinde inceleyeceğiz:

1 DTK'nin nesnel temeli,

2 - DTK'nin ana süreçleri.

Bu yazıda birinci ekseni ele alacağız, DTK'nin ana süreçlerini ise gelecek yazıda inceleyeceğiz.

Devlet tekelci kapitalizminin nesnel temeli

DTK nesnel bir gereksinim üzerine oturuyor. Devlet sermayenin yeniden üretimi sürecinin *ayrılmaz* bir parçası oluyor, çünkü kapitalizm kendisini artık başka türlü üretemiyor. DTK'nin nesnel temeli budur. Devletle sermaye ilişkisi organik bir nitelik alıyor. İki metalin birbirine kaynak yapılması gibi, devlet ve tekeller birbirine kaynıyor. Bunları birbirinden ayrı ele almak, ancak soyutlamada bir anlam taşıyor, ya da kolaylık sağlıyor. Ekonomiye yön veren hiçbir karar artık tümüyle ekonomik değil, siyasete yön veren hiçbir karar da artık tümüyle siyasi değil. Ekonomik güçle politik güç tek bir mekanizmada birleşiyor. Tekellerin varlığı bu birleşmenin temeli.

DTK herşeyden önce kapitalizmin bir işleyiş biçimidir. Ama bugün artık geri dönüşsüz bir şekilde, tek işleyiş biçimidir. Savaş konjonktürüne kapitalizmin yanıtı şeklinde doğdu. Metropollerde devrimin *aşırı* gecikmesiyle birlikte, konjonktürden doğmuş bir zorunluluk olmaktan çıkıp yapısal bir özellik kazandı. Birikim devasa boyutlar aldı. Üretim araçlarının özel mülkiyeti aşırı ölçüde merkezileşti, üretim de o denli toplumsallaştı. Artık herkes ücretli. Bu ne demektir? Sermayenin *aşırı* merkezileşmesi, yani «anti-sosyalleşmesi» ile emeğin o ölçüde sosyalleşmesi arasındaki çelişkinin *aşırı* derinleşmesi demektir. Yani emek-sermaye çelişkisinin *olağanüstü* derinleşmesi demektir. Ama biliyoruz ki üretken güçlerin gelişmesi tarihsel bir eğilim, en derinde yatan dinamiktir. Bu nesnel dinamik, önünde kapı gibi dikilen özel mülkiyeti giderek daha güçlü bir biçimde zorluyor. Bu kapı öznel ögenin müdahalesi olmadan kırılamaz. Ama bu zorlama kapitalizmin derisini inceltiyor, gardlarını düşürüyor. Sistem kolay yara alır hale geliyor, kendisini ancak kıvrana kıvrana yeniden üretebiliyor. Nitekim işçi sınıfı bir öksürüyor, tüm yaşam duruyor. Kesimsel, hattâ en geri talepler için bile eyleme çıksa ortalık allak bullak oluyor. Özel mülkiyet salt üstyapıdan müdahaleyle korunamaz hale geliyor[12]. Zaten nesnel bir sürecin önünde öznel bir engel

sonsuza kadar dikilemez. Üretim araçlarının özel mülkiyetiyle üretken güçlerin gelişmesi arasındaki bu çelişkiyi işçi sınıfı düzünden çözmüyorsa burjuvazi tersinden çözüyor. Dar tekelci mülkiyetin tabanını genişleterek biraz olsun «rahatlıyor». Sermayenin bir bölümünü yüzbinlerce, milyonlarca küçük hissedara satıyor, emekçilerin küçük bir kesimi sisteme emiliyor[13]. Gerçekte mülkiyet araçları, yani sermaye üzerindeki *tasarruf hakkının* zerresini bile devretmiyor. Yani ekonomik iktidar bölüşülmez, paylaşılmaz bir şekilde burjuvazide kalıyor yine. Ama sistem doğal bir savunma mekanizmasına kavuşmuş oluyor. Tarihin çöplüğüne çoktan atılmış olması gereken kapitalizm, özel mülkiyeti artık iyice zorlayan üretken güçlerin nesnel baskısını hafifletmek için, mülkiyetin tabanını yayıyor[14]. Dünya sosyalizm için olgunlaşmış değil, *aşırı* olgunlaşmıştır. Hattâ içerden çürüyor bile. «Normal» bir realitede yaşamıyoruz. Devrimin aşırı gecikmesinden doğan «anormal» bir realitede yaşıyoruz[15].

Mülkiyetin mutlak büyüklüğü ile ekonomik iktidarın gücü arasındaki birebir *aynılık* ilişkisi böylece bozuluyor. İşte aynı nedenden (aşırı geciken devrim+özel mülkiyeti aşırı zorlayan üretken güçler+kapitalizmin bu duruma kendisini uyarlama zorunluluğu) sermayenin genişletilmiş üretimi artık devletsiz tamamlanamıyor. Tüm sınıfın ortak iradesini temsil eden devlet, yine eskisi gibi, kapitalizmin dış teknik koşullarını koruma işlevini yerine getiriyor. Ama artık, soyut düzeyin kolektif kapitalisti olan devlet, somut düzeyin de kolektif kapitalisti oluyor. İktidar bloğunun hegemonu olan finans kapitalle, tekellerle içiçe geçiyor. Devlet, kapitalizmin içine emiliyor. Politik iktidarla ekonomik iktidar *ayrılığı* kayboluyor.

Böylece DTK, aynadaki zahiri görüntü gibi, sosyalizmin solu sağ sağı sol ters bir görüntüsünü oluşturuyor. Oportünistler de bu görüntüye atlıyor. Al oyu, gel hükümete, değiştir devlet kadrolarını, al sana sosyalizm. Öbür seçime allah kerim. Sosyalizm, kapitalizm sanki seçim dönemi programları. Sanki tekeller sermayesini senin oylarına bırakacak. Bu anlayıştaki binbir sakatlığın sadece birine, konumuzu ilgilendirenine işaret edelim: Devletle tekelleri içiçe geçiren, ekonomik iktidarı politik iktidarla tek bir mekanizmada toplayan neden, burjuvazinin şu veya bu partisinin öznel istemi değildir. Kapitalizmin bir bütün olarak korunması ve kendisini bugünkü koşullarda yeniden üretebilmesi için nesnel bir zorunluluktur. İktidar bloğunun hegemonu tekelci burjuvazi devleti, *tüm* burjuvazi adına gaspediyor. Kapitalist ilişkinin *tüm* burjuvazi adına korunup yeniden üretilebilmesi için. DTK'de devlet sadece tekelci burjuvazinin devleti değil yine tüm burjuvazinin devleti. Ancak başı çeken gücün, yani finans kapitalin çıkarları tüm burjuvazinin en genel ve en uzun erimli çıkarları korunduğu ölçüde sistemin bütünü korunmuş oluyor. Devlet bunun için tekellerle içiçe geçiyor. Bir soyutlama düzeyinde devlet, ge-

niş anlamda kapitalist sistemin tümünün, dar anlamda tekelci kapitalizmin genişletilmiş yeniden üretiminin bir parçası oluyor. Diğer bir soyutlama düzeyinde ise devlet, geniş anlamda burjuvazinin tümünün, dar anlamda finans oligarşisinin irade birliğinin oluşmasında yaşamsal bir rol üstleniyor. Bu rolünü ise ancak ekonomik ve politik iktidarın tek bir mekanizmada toplandığı bir işleyişte, DTK'de oynayabiliyor. DTK'de tekeldışı burjuvazinin başdüşmanı tekeller falan değil. Başdüşman yine işçi sınıfı. Tekeldışı burjuvazi ancak tekellerin taban örgütü olarak yaşayabiliyor. Aralarındaki ilişki üst düzey devlet yetkilisiyle tabandaki memur arasındaki ilişkiye benziyor. Memur yöneticilere istediği kadar homurdansa da, devlet iktidarını sorgulamayı aklının ucundan bile geçirmez. Tekeldışı burjuvazi de tekelsiz bir kapitalizmi aklının ucundan geçiremez. Böyle hayaller onlar adına konuşan oportünistlere düşer. Tekellerle uzlaşmaz bir çelişkisi yoktur. Tekellere «hıncı» olabilir. O da kendisine tekelci olma fırsatı verilmediği için. Yoksa *tekelcilikle* bir alıp veremediği yoktur. Nitekim Sovyetler Birliğinde, NEP döneminde olduğu gibi, takke düşünce kel çıkıyor. Tekelleri vurup düşürünce altından vuruşlu kırışlı bir serbest rekabet çıkıyor. Normal seyrine bırakılsa yine tekelciliğe gidecek. Tekelci kapitalizm leşinin altında kıvır kıvır kurtçuklar çıkıyor.

Tekelci kapitalizmin doğduğu yarı-periferi ülkelerde de değişen bir şey yok. Burada da devlet, sermayenin genişletilmiş yeniden üretim sürecinin en önemli parçası. Bu sürecin sorunları, metropoldeki sürecin sorunlarından bazı farklılıklar gösterdiği için, yarı-periferi devletinin *yine DTK bağlamı içindeki* işlevlerinde de bazı farklılıklar var[16]. Bu sorunlar yine ülke kapitalizminin canalıcı sorunları. Devlet bu sürecin organik bir parçası olarak devreye girmedikçe, ekonomik güçle bütünleşmedikçe yine çözülemiyor. Yani DTK'nin özü her yerde aynı. Üstelik bu ülkelerin çoğunda, gecikmiş kapitalizm ta baştan devlet eliyle örgütlenmiş. Kapitalizm zaten devlet kapitalizmi olarak doğmuş. Finans kapitalin doğar doğmaz, kapitalizme öncülük etmekte olan devlete el atması doğaldır. Öncü devletle bütünleşme, bir eğilim olarak varolmak zorundadır. Çünkü finans kapital doğduğunda, iktidar bloğu içindeki ağırlığı ne olursa olsun, ülke kapitalizminin en uzun erimli çıkarlarını temsil eder. Bu bloğun doğal hegemonudur, devletle bir potada yavaş yavaş kaynayarak büyür. Tekelci dünyaya katılmakta zaten çokgeç kalınmıştır.

Bazı yarı-periferi ülkelerde sermayenin merkezileşme ve yoğunlaşma hızı metropoldekinden bile yüksektir. Bu duruma, ülke içinde tekelci aşırı kâr bulamayan bir artık sermaye sürekli açığa çıkar. Bu sermayenin yatırılamaması, sermayenin bütününün genişletilmiş yeniden üretim sürecini aksatır. Bu artık sermayenin ihracı gerekir. O

ülkenin emperyalistleşme çabası devletinden ayrı düşünülemez. Çünkü ülke tekelci burjuvazisinin önünde, devletleriyle bütünleşmiş metropol tekelleri vardır. Bunlara karşı tekelci rekabet devletle bütünleşerek yapılabilir. Burada yine nesnel zorunluluklardan konuşuyoruz. Sermaye ihracı mümkün değilse, ülke içindeki sömürüyü tekelci aşırı kâr getirecek ölçüde yoğunlaştırmak zorunludur. Bu da yine devleti, sermaye birikim sürecinin ayrılmaz bir parçası yapar. Yine DTK demektir.

Burjuvazinin irade birliğini tekellerin çıkarları doğrultusunda sağlamak, yarı-periferide daha da yaşamsal bir öneme sahiptir. Çünkü yarı-periferide, sermaye birikim sürecindeki her aksama, büyük bir hızla, kapitalizmin ölüm-kalım sorununa dönüşür. Hemen çözüm bekler. Bu da yine ekonomik güçle politik gücün tek mekanizmada birleşmesini, yani DTK'ni getiriyor. Çünkü emek-sermaye çelişkisinin aşırı keskinliği, salt politik değil, ekonomik bağlamda da kendisini hissettiriyor. Örneğin, tekellerin bazı darbeleri bizzat planlayıp finanse etmesi bu yüzdendir; ortada sosyalist bir alternatif olmasa bile, sermaye birikim sürecindeki tıkanmaya hemen çözüm arıyorlar.

* * *

Çelişkinin yarı-periferide bu denli keskinleşmesinde kuşkusuz metropolde geciken devrimin de önemli bir rolü var. Devlet tekelci kapitalizmi, kapitalizmin bugün vardığı noktada emek-sermaye çelişkisinin, bu uzlaşmaz çelişkinin ürünüdür. DTK öncesi süreçler, yani tekelci kapitalizmi tanımlayan süreçler yokolmuş değil, bunlara yenileri ekleniyor, kapitalizm kendisini aşırı gecikmiş devrim koşullarına uyarlıyor.

Metropolde sermaye birikimi devasa boyutlar alıyor, birikimin sürmesi, kapitalist mülkiyet çerçevesinde zorlaşıyor. Yarı-periferide de artık sermaye var, ama birikimin sürmesi için ihracı gerekli. İki durumda da, devletin bu sürecin ayrılmaz parçası olmasından başka çıkar yol yok. Aslında bir çıkar yol var.

9 4 1989

REFERANS VE AÇIKLAMALAR:

1 LENİN V. İ., Toplu Yapıtlar, İngilizce basım, Lawrance and Wishart, Cilt 23, s. 267.
2 Age, C. 23, s. 269.
3 Age, C. 24, s. 240.
4 Age, C. 24, s. 305-306.
5 Age, C. 24, s. 403.
6 Age, C. 26, s.170.
7 Age. C. 41, s. 421.
8 Bu kavramın FKP tarafından teorileştirilmesindeki çabanın altında, 1968'de Fransa'da yaşanan devrimci durumun mutlaka bir rolü var. FKP'nin geliştirdiği çözümlemelerin tümünü reddetmiyoruz. DTK'nin iç işleyişiyle ilgili olarak incelenen süreçler doğru tanımlanmıştır. Vardıkları sonuçları kabul etmiyoruz. DTK'de devletin hâlâ tüm burjuvazinin devleti olduğu gerçeğini es geçiyorlar. Niçin? Tekeldışı

burjuvaziyi, komünistlerle birlikte, tekellere karşı savaşa çekmek için. Sanki kapitalizm altında, tekellerden kurtarılmış bir devlet mümkünmüş gibi. Yanlış teorik sonuçlardan ürettikleri politik tezleri reddediyoruz. FKP'nin DTK çözümlemesi için bknz: «Le Capitalisme Monopoliste D'Etat Editions Sociales, Paris, 1971».

9 Age, C. 25, s. 362.

10 Age, C. 25, s. 363.

11 Age, C. 13, s. 430.

12 Metropol ülkelerde, sektörlerin yapılanmasında ve endüstriyel dokunun nesnel evriminin ortaya çıkmasında, bilimsel buluşların giderek daha hızlı bir şekilde üretime sokulmasında işçi sınıfının politik ağırlığının mutlaka önemli bir rolü var.

13 Eskiden bu hisselerin faiziyle sadece parazit bir burjuva katman yaşardı. Bugün, bunlar yine var. Bunların yanısıra kapitalizm «halka indi».

14 Kapitalizmin nesnel süreçlerinden, sermayenin kendisini yeni koşullara uyarlamasından doğan, özünde sistemin kendisini savunduğunu gösteren bu mekanizmalar, gariptir ki, yetmiş yaşındaki sosyalizmde alıcı buluyor.

15 Bu ortamda teoriyi deforme etmek te kolaylaşıyor. En ipe sapa gelmez görüşler bile bir politik yansıma bulabiliyor. Dünya devriminin aşırı gecikmesiyle şekillenen realite, birçok yönüyle, hâlâ Marksist bir analiz bekliyor.

16 Örneğin yarı periferide küçük üretim son derece yaygındır.Bu küçük üretimin tekeller yararına örgütlenmesi ancak DTK koşullarında gerçekleşebiliyor.

DÜZELTME

SORUN BSD'nin 9 .sayısında Coşkun Adalı'nın «Kapitalist Sömürü, Dünya Kapitalist Sistemi, Devrimler» başlıklı yazıdaki dizgi yanlışları aşağıdaki gibidir. Düzeltir özür dileriz.

Sayfa No:	Paragraf/Satır	Yanlış	Doğru
46	P. 2, s. 2, 7. sözcük	işgücünün	işgününün
46	P. 4, s. 4	sömürü %100'dür	sömürü derecesi %100'dür
47	P. 2, s. 11, 3. sözcük	kullandığımı	kullandığımızı
47	P. 2 , alttan 4. satır	sömürüyor	sömürmüyor
48	Sonran 15. satır, 5. sözcük	büyük	büyür
48	Sonra 10. satır	artı-değeri	mutlak artı-değeri
53	P. 3, s. 3, son sözcük	sağladığı	sağlandığı
57	P. 2, s. 3, 3. sözcük (1...)	alışkanlığa	akışkanlığa
58	Son P. sondan 4. satır	alışkanlığa	akışkanlığa

AÇIK DEVRİMCİ PARTİ ÜZERİNE

Temel Demirer

Kimileri legal parti'lerini kurdu ('S'P), kimileri de dediklerinden 180 derece çark ederek, legal parti'lerini (TB'K'P) yasallaştırmaya çalışıyor.[1] Başkaları da muhtelif gerekçelerle, legal parti kuruluşlarını gerçekleştirmenin yoğun çabalarını sarfediyor.

Bu gelişim karşımıza, legalite'ye ilişkin belli bir rezervasyonla[2], gerçeklerimizi[3] ve geçmişimizi[4] asla göz ardı etmeden ve daima onları anımsayarak, legal plandaki 'siyasal program' tartışmalarını açmamızı ve bu alanda geçmişteki deneyim ve birikimimizi eleştiri süzgecinden geçirmemizi[5] gündemleştiriyor.

Açık devrimci bir partinin siyasal programını, bu örgütlenmenin aysbergin suyun üstündeki görünen parçası olmasından ve niteliği gereği, bütüne bağıntılı bir 'birleşik ve geçici örgüt'lenme olmasından ötürü; sosyalizme bağlanmış demokratik hak ve özgürlükler kavgasının, 'geçiş talep'leri düzleminde ele alınması gerekliliğini savunuyorum.

Biliyorum, 'geçiş talep'leri tanımlamasının V. İ. Lenin'e ve Lenin'li Komüntern'e ait olduğunu bilmeyenler, bu yanaşımımıza cehaletleriyle 'Troçkist' etiketini yapıştırmaya kalkışabileceklerdir. Ama hayır!.. Marx'ın deyişiyle: «Cehaletin hiç bir zaman, hiç kimseye faydası olmamıştır...» (K. Marx)

Siyasal Demokrasi Programının Teorik Çerçevesi Ne Olmalıdır?

Bilmeyen yoktur: «Tutarlı demokrasi bir yandan sosyalizme dönüşür, öte yandan da sosyalizmi gerekli kılar.»[6] Çünkü, «Sosyalizm bayrağı altında devrimci savaşlar verilmeden, hiçbir temel demokratik istek, yaygın ve sürekli bir biçimde gerçekleştirilemez.»[7]

Siyasal demokrasi kavgası ve onun programatik temellerinin açığa çıkartılması açısından bu, iş'in elif be'sidir. Bu 'olmazsa olmaz'dan hareket eden bir kavga ve onun programı açısından «Şu iki anlamda demokrasi olmazsa sosyalizm olanaksızdır: 1 - Eğer proletarya demokrasi uğruna mücadeleyle sosyalist devrime hazırlanmıyorsa, proletaryanın sosyalist devrimi gerçekleştirmesi olanaksızdır: 2 - Tam demokrasi gerçekleştirilmediği takdirde, muzaffer sosyalizmin zaferini

koruması ve insanlığı devletin ortadan kalkacağı noktaya vardırması olanaksızdır.»[8] İşte bu nedenledir ki, «Sosyalist devrim, başlıbaşına bir olgu değildir, tek cephe de, tek muharebe değildir. Keskin sınıfsal çatışmalar devresidir. Bütün cephelerde, yani ekonomi ve politikanın bütün sorunlarında yapılan mücadelelerden, ancak burjuvazinin mülksüzleştirilmesi süreciyle sonuçlanabilecek mücadelelerden oluşan uzun bir dizindir. Demokrasi mücadelesinin proletaryayı sosyalist devrimden uzaklaştırabileceğini, gölgeleyebileceğini vs. düşünmek büyük bir hata olur. Aksine, nasıl tam anlamıyla demokrasiyi gerçekleştirmeyen muzaffer sosyalizm olanaksızsa, demokrasi uğrunda çok yönlü sürekli ve devrimci bir mücadele yürütmeyen proletarya da burjuvaziye karşı zafer kazanmaya hazır olamaz.»[9]

Dikkat ediniz: Sorunun yukardaki çerçevenin radikalizminde ele alınışı, ister istemez, belkemiksiz liberallerin sözde 'demokrat'lığı (!) ve demokrasi havariliği'yle de köklü bir kopuş ve hesaplaşma anlamı taşır.[10] Çünkü, demokratik hak ve özgürlükler kavgasının programında formüle edilen «istemler reformist değil, devrimci bir biçimde formüle edilmeli, burjuva legalitesinin sınırlarını aşan, (...) genişleten ve yoğunlaştıran bir biçimde formüle etmeliyiz.»[11] Bu yoldaysa, «Demokrasi mücadelesiyle sosyalist devrim mücadelesini birleştirmeyi ve birincisini ikincisinin altına koymayı başaralım. İşin en güç yanı ve özü budur.»[12]

Bu elbette kolay bir iş değildir. Çünkü, «İşin en güç yanı ve özü budur» diyebileceğimiz ana halkası, kaldıracı olan bu çözüme bağlanmış bir «demokratçılık, burjuva toplumun çerçevesini aşmaktadır.»[13] İşte böyle bir demokratçılığın (sosyalizme bağlanmışlık baz'ında) «kaçınılmaz değişikliklere yol açan biricik gerçek güç, kitlelerin devrimci enerjisidir»[14] ve de bu enerjiyle «tarihsel eylemlerin oranı büyüdüğü, kapsamı genişlediği oranda, bu eylemlerin içinde yer alanların sayısı da artacaktır. Aynı şekilde gerçekleştirmek istediğimiz dönüşüm ne denli derinse, o denli daha fazla ilgili ve bilinçli tavır gerektirir. Milyonlarca, onmilyonlarca yeni insanı kazanma gerekliliği o denli artar.»[15] İşte bu bağlamıyladır ki, siyasal demokrasiden başka bir yolla sosyalizme ulaşmak isteyen kişiler, kaçınılmaz olarak hem ekonomik, hem de siyasal bakımdan saçma sonuçlara ulaşacaktır.»[16]

Siyasal Programatik Bağlamıyla Geçiş Taleplerinin İşlevsel Gerekliliği ve Niteliği Üzerine

E. Bernstein gibi «Demokrasi hem araçtır, hem de amaç» demiyorsak; ve bu bağlamıyla da, TB'K'P ve 'S'P verili Eylülist restorasyon ve sonuçlarına karşı da «Varolana bakın ve gerçek olanı göstermeye gayret edin» yollu Bernsteinist bir 'gerçekçilik tenekeciliği'ne sarılmıyorsak; kendimizi 'olağan'la sınırlamayıp ona teslim etmiyorsak;

karşımıza dikilen biricik yol legaliteyi kullanmak temelinde: 'Birleşik ve geçici örgüt'lenmelerle geçiş talepleri kavgasını, yukarıda ifadeye gayret ettiğimiz radikal çerçevede devlet tekelci kapitalizmi (DTK) ne karşı vermektir.

Öncelikle şunu vurguluyalım: «Kapitalizm, kendi içinde canlı ve tarihsel bir çelişkidir, çelişkiyi bir yandan sürekli olarak çözerken, bir yandan da şiddetlendirir. Belli bir düzeye ulaşıldığında, sosyalizmin ilkelerinin uygulanması dışında bir çözüm yolu kalmayacaktır.»[17] Bu bağlamıyla düzene biricik alternatif elbette sosyalizm'dir.[18] Ama sosyalist alternatifin, 'başka çözüm yolu kalmayan' kapitalizm karşısında kendisini gerçekleştirebilmesi, öyle spontan bir defacto'lukta olası olan bir şey de değildir. Yani teorik açıdan tarihi bir alternatif olan sosyalist çözüm'ün temelli sorunu, pratikleşerek kendisini gerçekleştirecek olan sınıfa ve yığınlara malolması noktasında odaklanır. Bir başka deyişle, gelecek sosyalizmindir. Ama bir koşulla: Sosyalizm geleceği şekillendirerek zaptedebilirse... İşin püf noktası işte tam da burasıdır; bu noktada da karşımıza geçiş talepleri formülasyonunun gerekliliği dikilir.

Geçiş talepleri formülasyonu sosyalist iktidar savaşımı açısından vazgeçilemez bir gerekliliktir. Çünkü: 1 - Kapitalist yapının nedensel karmaşalarını ve açmazlarını, kitlelerin gündelik deneyimlerinin teori ve pratiğinde aşarak açmak; 2 - Egemen burjuva ideolojisinin hegemonyasını sivil ve siyasal boyutlarıyla yıpratmak ve kırmak: 3 - Kapitalist açmaz ve barbarlığa karşı, tek ve kalıcı çözüm getirebilecek modern işçi sınıfının bakış açısı doğrultusunda, yeni bir tarihsel blok'u oluşturmak; 4 - Devrimci değişim ve dönüşümlere bağlanmış hak ve özgürlükler kavgası boyutunda bir 'geçiş biçimi' olarak: 4/i - Geniş yığınlarca anlaşılabilir ve benimsenebilir olmak; 4/ii - Onların demokratik özlem ve taleplerini düzenleyerek, zenginleştirmek, güçlendirmek ve devrimci değişim ve dönüşüm doğrultusunda örgütlenmek; 4/iii - Böylelikle demokrasi savaşımını aydınlatarak, emekçi sınıf ve katmanların en ileri kesimini savaşıma kazanmak; 4/iv - Bu yolda özerkliği ve girişimi yaygınlaştırmak; 4/v - Yönelinen yeni iktidarın nüvelerini organlarıyla yaygınlaştırıp tabana mal etmek için... yığınların gündelik taleplerini, savaşımları ekseninde derleyip toparlayarak değerlendirecek olan bir geçiş talepleri formülasyonuna gereksinim vardır.

'Gereklidir!..' dedim, ama dikkat ediniz, bu gereklilik asla bir aşamaya tekabül etmemektedir. Bunun altını çiziyorum. Çünkü, sosyalizme bağlanmış demokratik hak ve özgürlükler kavgasının diyalektiğindeki geçiş taleplerinin temel işlevi: işçi sınıfının hegemonyasındaki ezilenlerin tarihsel blok'unun gündelik kavgaları içinde, iktidarı almalarının gerekli olduğunun bilincine ermeleri ve giderek ör-

gütlülüğüne erişmelerini hedeflemektedir. Yani geçiş talepleri, işçilerin ve onun hegemonyasındaki ezilen tarihsel blok güçlerinin, varolan bilinçleriyle olması gereken devrimci bilinç ve örgütlülük düzeyleri arasında kurulan bir köprü ve kalıcı hiçbir niteliği olmayan bir 'konak'tır.

Radikal Sol Bir Programın Ana Hatları

Somut geçiş talepleriyle ete kemiğe bürünecek olan radikal sol bir programın ana hatlarının (eleştiri ve katkılara açık ve de muhtaç olduğu bilinciyle) şunlar olması gerektiğini düşünüyorum:

★ Çağımızın, emperyalizm ve proletarya devrimleri çağı olduğu açıkça belirtilerek; dünya emperyalizmine karşı, ulusal ve toplumsal kurtuluş kavgalarıyla, kapitalizm'den sosyalizme geçiş'in çağımızın temel dinamiği olduğunun ve eşitsiz gelişme/zayıf halka vurgusunun altı özenle çizilmelidir.

★ Dünya emperyalizminin ve dünya devriminin bileşenleri temelinde, baş çelişkinin uluslararası planda bu iki temel gücün antagonistik kapışmalarıyla belirlendiği ve bununsa emek/sermaye çelişkisinin bir ürünü olduğu; bilimsel teknolojik devrim (BTD)in verili koşullarda da bu durumda bir 'değişik'liği gündeme getirmediği ve de insanlığı barbarizm'den kurtaracak tek gücün işçi sınıfı ve onun, ideolojisi olduğu net bir biçimde belirtilmelidir.

★ Dünya devriminin bileşenlerinin, ulusal kurtuluş kavgaları, metropol ve periferideki işçi sınıfı hareketleri, ve devlet düzeyinde örgütlenmiş yaşayan sosyalist sektörel deneyimler topluluğu olduğunun altı çizilirken; dünya devriminin proleter enternasyonalist merkezi bir örgütlenmeden yoksun olduğu verili koşullarda, bu güçlerden birini diğerine 'feda' ve 'ciro' ettiren 'vesayetçi'liğin doğru olmadığı belirtilmelidir.

★ Dünya devriminin 'tartışmalara açık' bir kazanımı olan, yaşayan sosyalist sektörel deneyimler topluluğunun, bir model olmaktan çok, olumlulukları ve olumsuzluklarıyla tarihi bir deneyim olduklarının altı çizilirken, onları emperyalist saldırganlıklara karşı savunmanınsa bir görev olduğu açıkça belirtilmelidir. Ayrıca bugün yaşayan sosyalist-sektörel deneyimler topluluğunun, elbette 'demokrasi ve sosyalizm' açısından sorun'ları olduğunun ve de bunların bilimsel sosyalist eleştiri ölçeğinde ele alınabilecek şeyler olmadığı da vurgulanmalıdır.

★ Yaşanan sosyalist-sektörel deneyime düşmanlık ya da ne idüğü belirsiz bir 'üç dünyacı'lık saplantısına prim verilmemesi gereken programda, son sözün uluslararası arenadaki güçler dengesi zemini üzerinde yükselen ulusal ölçeklerdeki emek/sermaye kapışmasınca söylendiği vurgulanarak; alternatif sosyalist amaç'ın plüralist toplumsal

projesi, sosyalist demokrasi çevreninde kapsamlı olarak vurgulanmalıdır.

★ Emperyalist ve kapitalist barbarlığının tarihsel açmazının ve pratik çıkışsızlıklarının altının kısa formülasyonlar temelinde çizilmesi gereken program'da; haklı ve haksız savaşlar belirleyiciliğinde, barış sorununun dünya emperyalizmiyle barışmamak olduğu vurgusunun altı çizilerek, demokratik ve kalıcı barışlardan yana olunduğu net bir biçimde konulmalıdır.

★ İçinde bulunduğumuz Orta Doğu bölgesinde, Türkiye'nin NATO'nun bir sıçrama tahtası olması hasebiyle, bölge düzeyinde alt-emperyalist konumlu gerici bir denetim ve yaptırımcılığın bölgesel jandarması olduğu belirtilirken, bölgede bir savaş ocağı tehdidini oluşturduğu belirtilerek, kabartılan sosyalşovenizmin seline dikkat çekilmelidir. Ayrıca da, bölgede yeni bir karara bağlanmaya doğru hızla ilerleyen 'kararsız denge'nin bozulmaya yüz tutmasıyla birlikte, tehlikelerin ve olanakların arttığının, ve de bu komposizyonda bölgedeki Kürt sorununun devasa öneminin altı çizilmelidir.

★ Türkiye'ye gelince: Uluslararası emperyalist-kapitalist işbölümünde semi-periferal bir ülke olarak yer alan DTK gerçeğinin altı döne döne çizilirken, ücretli emek sömürüsünün Türkiye'deki sömürünün egemen ve belirleyicisi olduğu da belirtilmelidir.

★ Kapitalist dünya pazarında bağımlılık ve karşılıklı bağlanmışlık diyalektiği ölçeğinde yer alan Türkiye'de, sermayenin yeni birikim modelinin ihracata yönelik ve dışa açık sanayileşme stratejisi olduğu; eşitsiz gelişmeden kaynaklanan bölgesel fark'lılıkların egemen kapitalist üretim ilişkilerini gölgeleyemeyeceği; kapitalist ilişkilerin toplam artı-değerin üretiminde de, gerçekleştirilerek paylaşımında da esas dinamik olduğu, bu temelde Türkiye'de genel bir 'toprak ve özgürlük' dinamiği olmadığı, dolayısıyla da tarımsal alanın sınıfsal ayrışmalarını geçirdiği; kimi pre-kapitalist artıklarınsa yeni düzenleme içinde kapitalist pazar ilişkilerine eklemlenmediği belirtilmelidir.

★ Egemen sınıfın dünya emperyalizmine bağımlı ve bağlantılı yerli finans -kapital oligarşisi olduğu, oligarşinin sınıfsal bağlaşıklarının kapitalist sömürünün zinciriyle birbirine eklemlenmiş olduğu ve bu nedenle 'bir avuç' tanımlamasının yerli yerine oturmadığı, öncü finans-kapital hegemonisinin şemsiyesi altındaki 'egemen koalisyon'da yer alan burjuva kesimlerin 'iyi'sinin 'kötü'sünün olmadığı, bunların işçi sınıfı davası karşısında karşıt bir blok ve engel oluşturduğu vurgulanmalıdır.

★ Yukarıdaki saptamaya bağlantılı olarak; temel gücün sanayi proletaryası olduğu ve de bu gücün Türkiye'de nicel ve nitel gerçekliğiyle en tartışmasızından var olduğu; onun hegemonyasında ezilenlerin tarihsel blok'unu oluşturmak yolundaki müttefiklerini ise, Kürt soru-

nuna taraf devrimci ulusal güçlerle birlikte, radikal demokrat güçlerin oluşturduğunun altı çizilerek belirlenmelidir.

★ Ayrıca Kürt sorununun devasa önemi ve ezilen ulusların kaderlerini özgürce belirlemelerinin 'olmazsa olmaz' gerekliliği, açık seçik bir şekilde formüle edilmelidir.

★ Yukarıda vurguladığım gibi, geçiş taleplerinin bir aşama olmadığı; Türkiye'deki sosyalist iktidar hedefinin önünde 'burjuva demokratik' kaygularla icat edilen, demokratik aşamalar, ara hedefler olamayacağı; ve de strateji ve taktiklerin çevrenini daima sosyalist bağımsız politikanın çizmesi gerekliliği, 'amasız ve fakat'sızca vurgulanmalıdır.

Paris
6 Temmuz 1988

NOTLAR

1 'S'P'nin kapatılmasına ilişkin dava devam ederken; TB'K'P liderleri de, DGM Savcı Yardımcısı Ülkü Coşkun'un hazırladığı 'iddianame' ile; Y. Nabi Yağcı'ya en az 271 yıl 6 ay, en çok 479 yıl 6 ay, Nihat Sargın'a ise, en az 276 yıl 6 ay, en çok 504 yıl 6 ay hapis cezası istendi. Burada bir şeye dikkatleri çekmek istiyorum. Yağcı ve Sargın hakkında istenen cezaların astronomik rakamlar olması veya 'S'P'ye kapatılma davası açılması, bu çevrelerin nesnel işlevselliği ve burjuva düzene birer 'entegrasyon' kurumu olmaları konusunda kimsenin zihnini kurcalamamalı ve bulandırmamalıdır.

2 Legalite bizim için elbette kullanılması gereken bir anlatı tarzı ulaşabilme eksenidir. Öneminin bağlamı içinde de küçümsenmemesi gereken bir 'kaldıraç'tır. Tabii, ona tapınmadan ve onun tarafından kullanılmadan kullanana...» (T. Demirer, SORUN, S: 2/4 s. 41)

Burada yeri gelmişken, legaliteyi bu ele alış tarzımın Mehmet Kaya arkadaşın deyişiyle 'Birileri ne der?' (SORUN, S: 3/5 s. 76) kaygusundan kaynaklanmadığını özenle vurgulayayım. 'İllegal mi legal mi?' tartışmasını fetişik ve ilkel bir ikilem olarak görüyorum.

3 Gerçekliğimiz dedim: «Evet, 'durum iç açıcı değildir'. Ayrıca da, 'içler acısıdır' (...) Güneş ordusunun yenilgisi ardından, siyasal tabloda, yenik ordunun direngen neferleri, sürgündeki sökük apoletli eski generalleri, 'icazet'li sol liberaller ve şimdilik kazanan egemenler vardır. (...) Ne yapılıp ne yapılmaması konusunda, onca deneyimin ardından, fal açılmasına ya da 'selâ' verilmesine gerek yoktur. Sorun, sadece ve sadece, E. Papaioannou'nun deyişiyle: 'Bugünü kurmak için, dünü hatırlamak gerekir' özdeyişine uygun düşünüp davranarak, geçmişle hesaplaşıp geleceğe yönelmektir. (...) Artık kendimizi açıkça kamuoyu önünde tartışmalı bir eleştiri ve özeleştiri süzgecinden geçirmeliyiz. Evet bize düşen, kesin tercihlerine dönüşebilecek açık, net ve köktenci bir değerlendirmeye yönelik açık tartışmadır. (...) Onun içindir ki, hiç kimse bize 'eylemsizliğini eylemmiş' gibi sunarak, marjinal edilgenliğini rasyonalize ederek, 'açmaz'larını teorileştirmemelidir. Bunun için de bizlere düşen: Kolektivist eylemliliğiyle kanıtlanmış samimiyetimizle, bütün yaşamlardan oluşmuş kavgayı, organik yoğunluklarına malolabilmiş bir haklılıkla yaşayabilmektir. (...) Bunun da biricik yolu, çözümün merkezine kendimizi koymadan, sosyalist sentezleşmeye acilen yönelmektir.» Bu yoldaysa, «legal planda birleşik ve geçici bir örgütlenme: amaçlaştırılmadan ve yalnız başına kendisi için var olma hastalığından 'duçar' olmadan, bir geçiş'in ilk adımı olabilir kanısındayım... Marjinal bir devre dışılığı aşabilmek, sosyaldemokratik söylemli liberal

platform içinde erimemek, 'varlığı açısından verdiği kadardan ötede alabilmek için (edilgence susarak Godot'u beklemek yerine!), sesini yükseltebilen ve en önemlisi, sadece ve sadece, legal bir mevzi olduğunu unutmayan birleşik ve geçici örgütlenme: güncel tartışmaların hedeflediği ilk adım bu olmalı... Bunun ötesindeki öznel zorlamalar, ütopi'ler ve 'tashih'lerle bezenmiş çıkışsızlık değildir!..» (T. Demirer, Zemin, S: 2 s. 57, 58)

4 Geçmişimiz dedim: onun, uzatmalı öndersizlik krizine ilişkin olarak bir noktayı öne çıkartmak istiyorum: «Onca olup bitene bir göz attığımızda, sayısı bir hayli az olan, ender alt başlıkları bir yana bırakırsak, tarihimizin önemli bir kesitinin şu ana başlığı taşıdığı çıkar karşımıza: Yenilgi... Bilmem fazla duygusalca dramatize ettiğimden mi, nedir?.. Bu tarih bende, hep Sisyphus trajedisini çağrıştırır. Tarihimiz, geleceğimizi oluşturan başkaldırılarıyla, nihayetinde esir yaşanmıştır. Bu bir 'kader' olmadığı halde, kaybeden hep bizizdir, kazanansa onlar... Düşünüyorum da, onlar hep biz kaybettiğimiz için kazanmışlardır. Hem de zırh içindeki 'ölü'lüklerinin uzatmalı kimlikleriyle...» (T. Demirer, Toplumsal Kurtuluş, S: 9 s. 33)

5 Bir hayli yetersiz ve tartışmalı olsa da bizde legal parti girişimlerinin zengin bir tarihi birikimi var. Örneğin, Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası (1919), Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi (1946), Vatan Partisi (1954), Türkiye İşçi Partisi (1961), Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (1974), Türkiye Emekçi Partisi (1975), ikinci TİP, ikinci Vatan Partisi, ondan ayrılanlarca oluşturulmuş SVP'si, Sosyalist Devrim Partisi (1975), Türkiye İşçi Köylü Partisi (1978)... Bu alandaki her yeni girişimin, tarihi kendileriyle başlatması yanılgılarından ve kasıtlarından uzak durması için, bu tarihle ciddi bir biçimde hesaplaşması gerekiyor.

6 V. İ. Lenin **Toplu Yapıtlar,** C. 25 s. 475.

7 yage, C. 22 s. 167, 168.

8 yage, C. 30 s. 128.

9 yage, C. 27 s. 253.

10 Liberallerden söz ettik, buna bağlantılı olarak V. İ. Lenin'in kimi vurgularını anımsatmadan geçmeyelim: «Eğer (proletarya-yn) liberalizmi demokrasiden ayıran derin sınıf köklerinin bilincine varmazsa, eğer bu bilinci yığınlar içinde yaymazsa, eğer liberalizmin 'halkın özgürlüğü' davası karşısındaki ihanet ve yalpalamalarını sergileyemezse, Rus (siz Anadolu'da okuyabilirsiniz-yn) demokrasisi bir adım bile ilerleyemez. Bu koşul yerine getirilemedikçe, kurtuluş hareketinin başarısından söz etmek anlamsızdır.» (yage, C. 19 s. 304)

11 yage, C. 22 s. 145.

12 V. İ. Lenin, **Düşünceler Aforizmalar,** s. 87.

13 V. İ. Lenin, **Seçme Yapıtlar,** C.1 s. 244.

14 V. İ. Lenin, **Toplu Yapıtlar,** C. 23 s. 235.

15 yage, C. 31 s. 518.

16 yage, C. 9 s. 29.

17 R. Luxembourg, **Sermaye Birikiminin Tarihsel Koşulları,** s. 168.

18 Sosyalizm uğruna verilen kavgaya ilişkin olarak R. Luxembourg'un şu belirlemesini buraya aktarmakta yarar görüyorum: «Proletarya kitlesi, yalnızca devrime bilinçli hedef ve yön vermekle yükümlü değildir. Proletaryanın kendisi de, kendi özel faaliyetleriyle adım adım sosyalizmi hayata geçirmelidir. Proleter kitleleri, kapitalistin üretim sürecine yerleştirdiği ölü makinalar olmaktan çıkıp, bu sürecin düşünen, özgür bağımsızca davranan yöneticisi haline gelmeyi öğrenmelidir. Toplumun sosyalleştirilmesi, emek ile sermayenin, halk ile burjuva sınıf egemenliğinin karşı karşıya dikildiği tüm noktalarda işçi kitlelerinin vereceği kararlı ve yorulmak bilmez mücadeleyle gerçekleştirilebilir. İşçi sınıfının kurtuluşu, işçi sınıfının kendi eseri olmalıdır.» (R. Luxembourg, **Spartakistler Ne İstiyor?,** s. 121)

BEDENİM GÜNEŞTEN UTANIR

Bu gün de yollarını bozmuşlar
Tank paletleri bu gün de ezmiş
yırtık papuçlu çocukların izlerini
Öyle çok anne ağlarki usuldan usula
Uzatamam, uzatamam ellerimi

Bir meçhule doğmak isterim bazen
Dokunmak isterim pencereme konan bahara
Ya da düşlerimi uzatarak ağrılı yurda
Çıkıp dağlarında konaklamak isterim
Ama öyle çok sıkıcaki gökyüzümün kapısı
Ve öyle çok çevriliyimki dikenlerle
Bedenim güneşten utanır
Titreşir durur hırsım gözlerimde

Ağlama güzel yurt ağlama
unuturum zulalarında parmaklarımın
kırıldığı günleri
Belki de bir yitiğin annesini bulurum
tutarım ellerini

21 3 1989
Hasan Bildirici

R. N. İLERİ'YE AÇIK MEKTUP*

Temel Demirer

Sayın Görüş Dergisi Yazı Kurulu üyeleri,

Derginizin 27 no'lu nüshasında, Sayın R. N. İleri'nin, bir hayli toptancı bir zihniyetle ve de çalışmamın sadece adını zikrederek, 'eleştirilebilirlik sınırı'nda bulmadığını ifade ettiği (!?) bir yazısının, sizlerin dergi platformunda yayınlanmasına ilişkin olarak, kaleme almak durumunda kaldığım 'Açık Mektup'umda dile getirmeye gayret ettiğim görüşlerimin, Görüş'ce paylaşılmayacağını bilmiyor değilim.

Lakin ben yine de, 'Görüş'ün, açık mektubumun elinize geçtiğinden sonraki ilk sayısında, görüşlerime yer verebileceğiniz umuduyla açık mektubumu sizlere iletiyorum.

Çalışmalarınızda başarı dileklerimle ve saygılarımla.

Sayın R. N. İleri,

Siyasal varoluşunuzun kendini ifade etmeyi yeğlediği, dayanılması mümkün olmayan bir hafiflikle kaleme aldığınız «Eleştirebilirlik Sınırı» (Görüş, No: 27, S. 40) adlı kısa yazınızı okudum. Tarihi altüst etmekten yanalığıyla; liberallerin bile gerisindeki 'gerçekçilik tenekeciliğine' sarılmışlığınızın, kasaba politikacılarına özgü 'âli cengiz' oyunlarını marifet belleyen «mantığınızın» suret-i haktan görünme çabalarını, polisiye senaryolu geleneksel 'kurt ve kuzu masalları' versiyonuyla taçlandırmanızı; kendine sosyalist sıfatını layık gören tarihçilere ait bir düşünce ve davranış olarak görmüyorum.

Kendinizi 'yenileyerek' seçtiğiniz sosyal reformist hafifliğin de elbette bir tarihi var. Bu tarihin kökleri ise, Türk aydınının negatif geleneklerine değin uzanıyor.

Negatif kalıtçılığı bağlamında Türk aydını için bilimsel düşünce ve namus; fetvacı, boyun eğmiş ve pragmatist bir geleneğin ürünüdür. Eyleme inmeyen, mücadeleden yana olmayan, entegre olmak için kendine daima destek arayan, sonra da kendisini daima vazgeçiş ve kaçışların teslimiyetinde arayan bu sözde aydın tipinden, sosyal mücadele tarihimizin çok çektiği herkesçe bilinendir. Ve de ben kendi adıma bu geleneğin yadsınmasından yanayım...

* Görüş Dergisi, Temel Demirer'in bu «açık mektubunu», Zeki Öztürk'ün tekzibini yayımlamadığı gibi, yayımlamamıştır. SORUN.

Yadsınmasından yana olduğumla yazarken hep şöyle düşünürüm: Yazdıklarıma ilişkin ki görüşler (ve varsa kusurlar) benim, yargı ona muhatap olanlar kişiliğinde değerlendirenlerin, karar kavgasını verenleriyle geleceğin ve gelecek ise, *HER TÜRLÜ İHANETE RAĞMEN ÜSTÜN GELME KAVGASINI VEREN İLYİÇ'Cİ SOSYALİZMİNDİR.*

Bu tür bir seçimle kalemimi kavramaklığım, yazımın özünü ve biçimini belirler. Doğal olarakta ona vazgeçmesi olası olmayan savaşım ruhunu empoze eder... Bu kimilerini, tıpkı sizin gibi rahatsız eder ve eleştirilebilirlik sınırlarını ihlâl ettiği gerekçesiyle, sizinki vari tepkileri devreye sokabilir... 'Ama ne yapabilirim ki?..' diye ekleyip sorayım: «Kötü, zararlı ve yalan üzerine 'kızgın' bir tavır ne zaman bir... zarar verdi? Tam tersine, tam tersine... zararlı şeyler üzerine 'kızgın' olmadan yazmak, sıkıcı yazmaktır.» (V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, C. 35, S. 47)

Sayın İleri, tüm sosyal reformistler gibi sizin de tepkimelerine maruz kaldığım üzere, sıkıcı yazamıyorum ve bundan ötürü Sayın Sırrı Öztürk gibi sizleri *SIKIYORUM...*

Yeri gelmişken şunun altını çize çize belirteyim: Memleketimin de dünyamın da güzel şeylere haklı bir hasreti olduğuna inanıyorum. Bu haklı hasretin önündeki engellere karşı, vuruşmaktan yana olan hiç bir radikal düşünce ve davranışın; *'BURJUVAZİYE KARŞI VERİLEN KAVGAYI OPORTÜNİZME KARŞI VERİLMESİ GEREKLİ MÜCADELEDEN SOYUTLAMAMASI GEREKLİLİĞİNİ'* savunuyorum.

Savunduğum sınıf uzlaşmacısı sosyal reformist'lere, 'sol sekter' lik gibi gelebilir!.. Ben kendi hesabıma bundan bir beis duymuyorum. Çünkü, tarihsel kökleri Kuyucu Murat paşalarıyla Osmanlı barbarlığına (ve hattâ daha da ötelerine!..) uzanan düşmanlarımızın binlerce yıldır başımızda bela, anlımızda küfür ve hünerli üretken ellerimizde kalın kelepçeler olduğundan şüphem yok.

Düşmanlarımıza ve onunla uzlaşanlara, sosyalist olmaklığın, bizimkilerden yana ki bilinçli şevkatini asla yitirmeden, gerçekten büyük bir kin duyuyorum... Bu kinimin nesnel, sınıfsal ve bilimsel temelleri var!.. Sizinde tüm sosyal reformistler gibi, oligarşi tarafından ehlileştirilmiş 'sivil'liğinizle bu tür bir kinden kaygılarınız olabilir!.. Ayrıca olmasını da yadırgamıyorum!.. Ama n'olur yolumuzun üstünden çekilin... Biz 1989 yılında da bir 1917'nin, 7 Kasım sabahından ve de bizi oraya mutlaka ulaştıracak olan bilimden ve bilime içerilmiş İlyiç'in cür'etinden yanayız. Ya siz Sayın R. N. İleri, ya siz?..

Evet siz dedim Sayın İleri?.. Fosilleşmiş sosyal reformist bir yamalı bohçalığın, kasaba politikacılığını bir kenara bırakırsanız ya siz?.. Ya da siyasal varoluşunuzun dayanılmaz hafifliğiyle 1989'larda sizden geriye ne kalır?..

Bilim mi diyorsunuz?.. Hayır Sayın R. N. İleri, hayır!.. Bilimin eşiğinde de o büyük Floransalının 'İlahi Komedya'sındaki üzere düşünülüp davranılması gerekir. Bilimin eşiğinde, spekülatif konumlu reel-politiker kaygular daima bir kenara itilmelidir. Ama durun!.. Bunun böyle olmasında anlaşıyorsak, şu 'eleştirilebilirlik sınırı' adlı küçücük yazınızdaki mantığı ne ile açıklayabiliriz ki?..

Bakın Sayın R. N. İleri, küçücük yazınızdaki manüpülatif çabalarınızı devreye sokan «Partileşme Sorunu III» ve «TB'K'P Program Taslağının Eleştirel Analizi» adlı yapıtların birinci dereceden muhatabı siz değilsiniz. Bunların direk muhatabı Yağcıgillerdir. Onların bu yapıtlara dair söyleyebilecek sözlerinin olmaması, sizin de Yakup Demir'i deşifre etmiş eski bir TEP'li olarak, 'yeniye' sadakatinizi ve rüştünüzü isbat kaygularınızla çakışınca, 'Görüş'ünde alet olmasıyla bu küçücük yazı ortaya çıkıvermiştir.

Bu yazının yayımlanmasına, sadece ve sadece sizin ve yer yer sahiplenilmesi gerektiğini savunduğum sizin mücadeleniz adına üzüntü duydum. Çamur at tutmasa da izi kalır mantığıyla kaleme aldığınız bu yazı, sosyalist bir tarihçiye yakışmazsa da, bir sosyal reformistin ne idüğü belli kaygılarını bire bir verir.

En doğal haklılıkları olan güzelin hasretiyle döğüşen insanlarımıza, hiç çekinip sıkılmadan Godot'u (yani Türkiye'de bir burjuva demokrasisini) beklemeyi öneren 'yenilikçi' mantığınızın, oligarkları 'onore' etme çabalarına rağmen, lütfen, şunu unutmayın: Godot gelmeyecektir!.. Kurtarıcı düşmanını asla onore etmeyen ve ona kin duyan zorlu bir kavganın içinde yaratılır.

Çok ama pek çok eskimiş sözde 'yenilikçiliğinizle', «*eskimiş lafazanlıkları bir yana itmek ve gerçekte ne ise o olmak*» (E. Berstein, Die Voraussetzungen des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie S. 198) /abç-yn/ yollu çözümlemelere entegre olma çabalarınızla; tarihi artık sınıf savaşımlarının bir ürünü olarak görmeyebilirsiniz!.. Ama unutmayınız, sizin sosyal reformist eleştirilebilirlik sınırlarınızın ötesine düşmeye aldırmadan; «*Marx'ın öğretisi, sınıf savaşımının teori ve pratiğini kopmaz bir bütün durumuna getirmiştir.*» (V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, C. 14, S. 375) /abç-yn/ diyenler çıkacaktır. Ve de onlar sizin ve sizin gibilerin hiç hoşuna gitmese de, 1989'ların Anadolusundaki radikal aktif çoğunluktur.

Sayın R. N. İleri, sizin tarihi sosyal reformistçe altüst etme çabalarınıza rağmen, radikal aktif çoğunluğun tarihsel bir bellek kaymasından malül olmadığının altını çizmek zorundayım. Örnek mi?.. Biz eleştirilebilirlik sınırı yollu spekülatif ve öznel hezeyanlara prim vermeden, bugünkü TB'K'P'lilerin, proletaryanın en büyük görevinin siyasal iktidarı ele geçirmek olduğunu unutmacasına; Eylül sonrasının 'Atılım'larında şunları dediğini asla unutmadık: «*Cunta bugüne dek*

anti-komünizmi, anti-sovyetizmi resmi devlet politikası yapmadı, terörizme karşı çıktı.» (Atılım, Mart-1981)/abç-yn/«*Bugün (yani 1981'de-yn) terörist eylemlerin gerilediği büyük ölçüde gerçektir. (...) Biz faşist Maocu-sol terörizmin yarattığı kaosun durdurulduğu gerçeğini yadsımıyoruz*» (TKP'nin Ağustos-1981 Politik Büro Kararları, S. 28 ve S. 12) /abç-yn/

Sayın R. N. İleri siz «tarihçi'siniz değil mi?.. Eğer öyle ise, sizden Sayın Metin Çulhaoğlu'nun o güzel deyişiyle «Nesebi Sahih Bir Sosyalizm İçin» (Siyaset, No: 4, S. 8) tarihi altüst etmeden, şu işaret ettiğim sosyal reformistlerin tarihiyle de ilgilenmenizi isteyebilir miyim?.. Eğer eleştirebilirlik sınırı yollu maruzatlarınızla, sizden bunun istenmesine 'hayır' diyorsanız, lütfen bu yoldaki çabaların önüne dikilip kendi öz geçmişinizle daha da fazla ters düşmeyiniz...

Diyeceklerimi artık bağlamak istiyorum: Bu kavgaya herkesin hizmetini ve katkısını şükranla ve minnetle anıyor ve sahipleniyoruz. Bu bağlamı içinde geçmişe müthiş bir saygı duyuyoruz. Ama hiç kimsenin de bu saygımızı bir zaafımızmışcasına kullanmaya kalkışmasına gözyummuyoruz.

Geçmişinizde yaptığınız güzel şeyleri, inanın içten bir saygıyla sahipleniyorum. Bu ve bununla bağıntılı nedenlerden de, şu kısacık açık mektupta geçmişinizden kopma talihsizliğini seçen sizin sosyal reformist eleştirilebilirlik sınırı yollu maruzatlarınızı, (ifadeye gayret ettiğim nedenlerle ve yollarımızın artık kesin kes ayrı olduğunun bilinciyle) kaale almadığımı sosyalistlerin nezdinde açıklıyorum.

Paris
27 02 1989

RECEP MARAŞLI PEN KLÜBÜ ÜYESİ

Şubat ayı içinde, Eskişehir E Tipi Özel Cezaevinde, açlık grevindeyken, Kanada PEN KLÜBÜ temsilcisi Bn. Gerau özel izinle, Recep Maraşlı ile görüştü. Resmi tercüman aracılığıyla yapılan görüşmede, «bilinen» sorular yöneltildi. Bu arada kendisine PEN'in üyelik kartı verildi.

Recep Maraşlı'nın Diyarbakır cezaevindeyken uzun açlık gervleri nedeniyle sağlık sorunları ortaya çıkmıştır. Maraşlı'nın beyin tomografisi çektirmesi ve tedavi edilmesi gerekmektedir.

İŞİN ÖZÜ BİR NİTELİK KAVGASIDIR: DEVRİMCİ KANAT OPORTÜNİST KANADA KARŞI ZAFER KAZANACAKTIR!..*

Zeki Öztürk

Görüş Dergisi'nin 27. sayısında R. Nuri İleri'nin bir yazısı çıktı. Sorun Yayınları arasında yayımlanan «Partileşme Sorunu III» ve «TB'K'P Program Taslağının Eleştirel Analizi Ya da Liberal Tövbekârlığın Otopsisi» adlı iki kitabı ile doğrudan Sırrı Öztürk'ün şahsını hedef alan bu yazıya SORUN BSD yönetmeni sıfatıyla Sırrı Öztürk bir açıklama gönderdi. Bu açıklamanın Görüş'de yayımlanması her şeye rağmen gene de «olumlu» bir gelişmedir. Ne var ki, açıklamaya tarih konulmamış; ve R. N. İleri'ye 2 2 1989 tarihinde kaleme aldığını söylediği bir «düzeltme» (neyi?!) fırsatı daha tanınmış oluyor.

Sırrı Öztürk'ün açıklaması 14 2 1989 tarihli. Bunun Görüş'e iletildiği PTT alındısının tarihi ise 15 2 1989 tarihli. R. N. İleri'nin de bu açıklamayı aynı gün Görüş kanalıyla öğrendiğini varsayalım. Peki nasıl oluyor da R. N. İleri, açıklama daha Görüş'e ulaşmadan, bir yazının mahiyeti üzerine iki hafta öncesinden bir «cevap» yazabiliyor?

Görüş Dergisi «senaryo teorisini haksız buluyoruz» diyor. Devrimciler hiç kimseye haksızlık yapılmasını istemez. Biz de ilerici görünümlü olumsuzlukların saflardan ayrışmasını istiyoruz. Haksızlığa prim vermiyoruz.

Görüş Dergisi'nin, SORUN BSD yönetmeninin açıklamasıyla ken-

* Görüş Dergisi 28. sayısında SORUN BSD yönetmeninin «tekzip»ine yer verdi. Dergimizin 9. sayısında ise «tekzip»in tam metni yayımlandı. Görüş, bir yandan yaptığı «hata»sını düzeltmeye yöneliyor, öte yandan SORUN BSD sorumlularına «yeni» bir sorumsuzluk sergilemesi için R. N. İleri'ye «fırsat» tanıyor...

R. N. İleri'nin bu yazısına Zeki Öztürk'ün gönderdiği bu tekzibi ise her nasılsa yayımlamadan geri gönderebiliyor.

Görüş, bu tutumuyla burjuva basınında bile rastlanmayan bir «ilerici» ahlâk anlayışını (!) sergilemiştir.

Bu durumda bizlerin, ilerici geçinen basında gerçeğe, siyasi terbiye geleneklerimize uymayan sorumsuzluklar karşısında burjuva hukuk kurumları aracılığıyla tekzip göndermeyeceğimizi herkes biliyor. Ancak, sosyalistlerin, devrimci kadroların kendi doğal hukuk kuralları ve anlayışları vardır. Biz, bunlara uyulmasından yanayız.

Bir hareket içinde kadrolar arası ilkeli tartışma, siyasi terbiye gelenekleri, erginlik örnekleri yaratılamamışsa, orada sosyalizm maskeli eloğullarının dediği oluyor demektir.

Bilge halkımız, komşuluk hukukunu hiçe sayanlara «...söyleyin köpeğini kapısına sağlam bağlasın!..» uyarısını yapıyor. «Aydın», «tarihçi», «sosyalist»ler ise ilkeselliği, tartışmayı, erginliği ilkin bilge halkımızdan öğrensin... SORUN.

dilerine yapılan uyarıyı yerinde değerlendiremediği anlaşılıyor. «Senaryo» tahlillerimizi doğrulayan olguların kanıtı yukarda açıklanmıştır.

Görüş gerçekten içtenlikle «senaryo» dışında kalmak istiyorsa, şunu pekala söyleyebilirdi: «Bak R. N. İleri arkadaş! Bu saçmalıkları git Adımlar ya da Yeni Açılım dergilerinde yayımla! Biz sayfalarımızı bu türden yazılarla kirletmek istemiyoruz! Lütfen!..»

Görüş bunu yapmamıştır. Bu bir yana Görüş, bir yandan «özür» dileyerek konuyu, kendince haklı bir gerekçeyle, kapatmak istiyor; öte yandan tartışmanın sürmesi halinde sayfalarını açmayacağını önceden duyuruyor. Yani Dergi işin nezaketini kavrıyor, fakat R. N. İleri'ye «yeni» bir sorumsuzluk daha sergilemesi için sayfalarını açıyor, açabiliyor. Bir yanda «olumlu» bir jest, öte yanda R. N. İleri'ye «Eleştirinin Özü Apaçık» başlıklı bir yeni «olumsuzluk» fırsatı tanımak!..

Bu tutumu (!) anlayamıyoruz. Ve ısrarla soruyoruz: Ne yapmak istiyorsunuz?

R. N. İleri ilk yazısında «bu kişi» diye söze başlıyor. Kastı apaçık: Sırrı Öztürk'ün devrimci geçmişini ve onurunu zedelemeye yelteniyor. Daha sonra hakettiği cevabı alınca, «tarihçi» olmanın verdiği «rahat» pozlarda «yanlışlık oldu» diyor. Buna kargalar bile güler. R. N. İleri baştan beri bilinçli çarpıtmalarla çirkin bir «senaryo» yazmayı deniyor. Bunu da yüzüne gözüne bulaştırıyor, ardından «düzeltme» yazabiliyor. Bravo!..

İnsan kendi kendine bu türden bir havaya girince ruh ve beden sağlığını yitirebilir. Bu durumlarda herhalde bir hekime başvurulmalıdır.

Sosyalist ve devrimci kadrolar, Sırrı Öztürk yerine Zeki Öztürk denilerek yapılan bir «düzeltme»nin ne demek olduğunu anlamayacak kadar ahmâk değildir.

Görüş Dergisi, R. N. İleri'nin «düzeltme»sini aynen denildiği gibi düzeltip bir okusun bakalım neyi düzeltmiş oluyorlar? Ondan sonra vicdanı temiz, nesnelliğini kaybetmemiş namuslu devrimcilere bir danışsın.

Ayrıca, bu türden bir «düzeltme» ile konu kapanmıyor; sorun daha da çirkin bir kanala çekilmek isteniyor. Ben Öncü Kitabevi Yayınları sorumlusu ve SORUN BSD Yazı İşleri Müdürlerinden biri olarak, oportünizmin paşa gönlü istedi diye hesap vermem. Eğer Hareketimizin çıkarları gerektiriyorsa, o da devrimci oturumlarda, ancak hesap sorarım!

Sağ teslimiyetçi oportünizmle asla uzlaşmayan ilkesel tutumumuzu dost düşman herkes biliyor. Oportünizm ise sosyal pratikte batağa indikçe ihbar ve kışkırtmaya başvuruyor. Ciddiyetten uzak insanları öne çıkarıyor. Bundan yarar umuyor.

Görüş'ün sayfalarını kullanmak bize de hoş gelmiyor; ama Görüş'ün izlediği yayın politikası ve «dikkatsizliği» (R. N. İleri rezervasyonu) bizi buna zorluyor. Bizler, devrimciler ortamına maskaralık yapmak için değil, iş yapmak için çıktık.

Sağ teslimiyetçi oportünizm SORUN BSD'deki yazılarımız ve kitaplarımızla hakettiği cevabı almıştır. Oportünizmin önüne Proleter Sosyalist bir duvar örülmektedir. İşin özü budur. Kavga, Hareketimiz içindeki tasfiyeci, ihbar ve dedikodudan yarar uman oportünist kanatla devrimci kanadın kavgasıdır. Sorunları sorumlulukla bilimsel, ilkeli ve nitelikli kılabilme kavgasıdır. Sosyal mücadele tarih ve geleneklerimizden günümüze sarkan olumsuzlukların aşılması, olumlunun işbaşı yapma kavgasıdır.

Ülkede oportünizm, devrimci pozlarına rağmen kendisini ele vermiştir; çırpındıkça batağa inmektedir. Söze «eski savaşım arkadaşım» diye başlayanların, arkadan akrep misali sokması, hayatımızda karşılaştıklarımızın ne ilki ne de sonudur. Artık iyice öğrendik: «zehiri bakır kapta sunmuyorlar!..»

R. N. İleri türünden bütün «sosyalist»ler hakkımızda ne biliyorlarsa, ne bir eksik ne bir fazla, durmasın söylesinler. Eteklerindeki taşı döksünler. Oportünizme selam durmayan devrimcilere karşı olan kinlerini kussunlar.

Aklı başında hiçbir devrimci R. N. İleri bir kir attı diye telaşa düşmez; dik ve onurlu durur. Biz, Hareketimizin çıkarı neyi gerektiriyorsa onu yapmaktan geri durmayız; ciddiyet ve sorumluluklarımızla ve de kim hangi dilden anlıyorsa...

Birileri bizden oportünizm tatmin olacak diye ölüleri mezardan çıkarıp tanık göstermemizi istiyor. Bu yol devrimcilerin iltifat edeceği bir yol değildir. Olamaz.

Oportünizmin ihbar, kışkırtma ve spekülasyon özgürlüğü varsa bizim de böylelerini girdiği batakta çırpınmaya terketme özgürlüğümüz vardır.

Bütün oportünistler birleşin!..

13 Mart 1989

SINIF NEREDE BİZ NEREDEYİZ?
İSP'DE TEKLEŞMEK BİC'DE BÜTÜNLEŞMEK

Kirve Kalender

SORUN BSD Çalışanları arkadaşlara:

(...) Tarih karşımıza eşine ender rastlanan bir paradoksu dikti. Bir yanda küçümsenmemesi gereken bir birikim ve tehlikeleriyle eşzamanlı süreçte büyüyen olanaklar; öte yanda ise, çok parçalı güdüklüklerimizle içiçe geçmiş yetmezliklerimiz var.

Ve de tam da bu noktada, yine ve bir kez daha yabancısı olmadığımız bir senaryo sergilenmeye başlıyor... 80 öncesi sanki hiç yaşanmadı. Fenersiz yakalanmaktan ötürü 'beli kırılan' bizler değildik sanki.

Peltemsi bir şaşkınlık, kendisinden çok emin pozlarda (kıymet-i harbiyesi hiçte olmayan bir cevvallikle) «bu işin hesabı bizden sorulur» diyerek mangada kül bırakmazken, sınırsız sağcı bir saçmalık siyasal boşluğu doldurmak için pusuya yatmış oligarşinin komutunu bekliyor. Sol çocukluk ise, yine maytap ve mantar patlatmayı bir maharet biliyor!..

Ve karşıt cephe ise, abartmıyorum, çok kombine ve perspektifli bir konumda. Bu seferki amaçları, kıpırdamamıza bile olanak tanımadan, *felç edercesine* bastırmak...

* * *

74 sonrası bir daha yaşanmayacak. Bu tür düşünce ve beklentilerden kurtulmak gerekiyor. Bizi bekleyenin 1930'ların Almanya'sıyla benzeşen bir kesit olacağını zannediyorum.

Bizim bir Thalman'cı örgütlülükten bile yoksun olacağımız bu potansiyel kesitte, MÇP ve İslâmî hareketin kahverengi gömleklileri aratmayacağından kuşkum yok. Ayrıca, bizim SHP'lilerin ise, 1930 ve onu takip eden kesitteki SDP'den de daha rezil konumlara düşeceğinden de kuşkum yok.

Tarihe reçete çıkarıyor değilim; ama kimi paralelliklerin altını çizerek, önlemler alınmalı ya da gerekli önlemler önerilmeli diye düşünüyorum.

* * *

Bu noktada dert çok, durmadan bu dertleri tekrarlamanın da, artık fazla bir yararı yok. Tüm dertlere derman noktasında *tek* bir açar var; o da *TEKLEŞMEK!*

Tekleşmeyi artık teorik bir özlem olmaktan çekip çıkartarak, pratik bir öneri ve önlem noktasına sıçratabilmeliyiz.

Zeminimizi sosyal-reformistlerden kopmuş, onlarla arasına sınırlarını çekmiş yoğunluklar oluşturacaksa, o zaman neden Birleşik İşçi Cephesi (BİC) şiarını yükseltmeyelim? İşçi sınıfı hareketi ciddi bir hareketlenmenin eşiğindeyken ve bu hareketlenmeyle birlikte diğer çalışan katmanların da üzerlerinden uyuşukluğu atmaları söz konusu olacakken, neden radikalleri ortak bir eylem platformuna çekecek olan *KAPİTALİZME KARŞI BİRLEŞİK İŞÇİ CEPHESİ* şiarını, bu yoldaki alternatif program önerimizle, safında yer aldığımız radikallere sunmayalım?

Sonra böylelikle de, tartışmaları bir alay soyut teorik kapışmadan, yaşamın ateş hattındaki politik-pratik sorunlara aktarmayalım?

İSP diyoruz. Bunun sınıf organikliğiyle çözüme bağlanacağının altını çiziyoruz. Öndersizlik krizimizin önemini döne döne vurguluyoruz. vb. vb'leri...

Bunlar tamam. Lâkin bunlar 80 yıkımının yaşanmışlığı ve çok parçalılığı artık BİC'siz olası mı?

Bir an düşünelim. Lenin'li Komüntern bize sosyal devrime ulaşmanın yol, yöntem ve araçlarını, yaşamın içinden çekip çıkarmamızı söyler. Sınıfın parçalanmışlığı aşılmadan bir çok şeyin olanaksız olduğunun altını çizer.

Burada durup, sınıfın HAK-İŞ'den tutun da TÜRK-İŞ'ine kadar kuşatıldığını ve de sosyaldemokratik illüzyonlardan bir hayli ektilendiğini; ayrıca, sosyal-reformistlerin DİSK'li kılınç artıklarının tahribatlarına yeniden maruz kalmanın eşiğinde olduğunu anımsayalım.

Anımsamamızı önerdiğim işin esasını oluşturuyor. Öte yanda ise «biz» ciddi teorik tartışmalar yürütüp, sosyal-reformizmi ve de kapitalizmi mahkûm ediyoruz.

Ve de bu tablo karşımıza bir sorun dikiyor: *SINIF NEREDE VE BİZ (YANİ TÜM RADİKAL SOL MAHFİLLER) NEREDEYİZ?*

* * *

BİC'nin kazanılmasına yönelik teorik-pratik çabanın birleştirici, girişimci olgunluğu elde edilmeden, yukarıda ifade ettiğim tablonun bir yanını oluşturan radikal sol mahfillerin olması gereken birliği nasıl sağlanabilir? Ya da bu teorik olasılığın pratikleştirilmesi verili durumda mümkün müdür?

Ne kadar iyi niyetli olursa olsun, hedefi çok net belirlemeden karanlığa kurşun sıkmanın çok ciddi sonuçları devreye sokacağı umulamaz. Ya da bu iyi niyetli bir edilgenlikten ötedeki bir şeyi de ifade edemez.

Abartmıyorum, verili gidişatımız geleceğin çok geç olması rizikosunu içermektedir. Saniyelerin bile telef edilmemesi, önemli bir sorundur. Yaşam hiç bir şeyi ertelemek yanlısı değildir.

* * *

Olması gerekeni becerememememiz, kaçınılmaz bir biçimde yok olmamızın kabulünü içermek durumundadır.

* * *

Artık daha somut olmak gerekiyor. Somut olunması gerekliliği açısından, SORUN BSD özelinde bir şeyin altını çiziyor değilim. Derdim SORUN'un içinde yer aldığı genel boyutundaki somutluk gereksiniminin altını çizmesi. Bu konuda olabildiğince manivela olabilmesi. «Peki ama SORUN bunu becerebilir mi?» diye sorulması olası olan bir soruya, yine şöylesine tersten bir yanıt verebilirim: SORUN'un bunu becerip, becerememesi diye özel bir sorunu yoktur. SORUN bu soruya taraf olan güçlerden sadece birisidir. Soru genelimizle gündemdedir. Ve de bu sorunun yanıtlanması ise, yanıt kimden ve nasıl gelirse gelsin, acil bir gereksinimdir. SORUN acil bir gereksinimin altını ısrarla çiziyor, sorunun yanıtının ise, sadece SORUN'a değil, henimize ait olduğunu ifade diyor. *GEREKLİLİK DOĞRU BİR BİÇİMDE YERLİ YERİNE OTURTULMADAN, YA DA OLMASI GEREKTİĞİ ÜZERE TELEFFUZ EDİLMEDEN; DEVREYE SOKULACAK «GÜÇ VE GÜÇSÜZLÜK» TARTIŞMALARININ SPEKÜLASYONDAN ÖTEYE BİR ANLAMI YOKTUR.*

* * *

Buraya kadar ifade ettiklerimden şöylesine genel çıkarsamaları sıralayabilirim:

1) SORUN BSD verili *BİRLİKTELİKÇİ* dokusunu (olasıysa) daha da genişletemez mi? Yani bu birliktelik daha da kapsam «genişleterek» farklı muhataplarını da bünyesine çekemez mi?

2) İSP şiarıyla eşzamanlı süreçte bir BİC şiarının yükseltilmesi ve bu doğrultuda, geneliyle somutlaşmaya yönelen bir eylemlilik olası olamaz mı?

3) Doğu sorununa daha net ve samimi eğilmenin zamanı değil mi?

4) Gençlikten Kadın hareketine değin *TEKLEŞME* gerekliliğinin altı programatik ve eyleme yönelik çabalarla daha da sıkça çizilmeli.

5) Sonra karşıt kampın yaşdığı yeniden paylaşım momentindeki sokak örgütlenmesi potansiyellerinin ve de sosyaldemokratik illüzyonların üzerine daha netçe gidilerek önlemler alınabilmeli...

Bilmem ne dersiniz? Selamlarımla...

15 4 1989

Doktorcu musunuz?

□ *Osman Uygun - Güngören - İstanbul: SORUN'u okuyorum, ama siyasi çizginizi bir yere koyamadım (...) Doktorcu musunuz? (...)*

□ SORUN BSD kimliğini saklamıyor; kendisine bir yer aramıyor. İşçi sınıfı hareketinin yeri neyse sosyalist dergilerin yeri de orasıdır. Telif kitaplarımızda, bazı yazılarımızda sorunuzun cevabı verilmiştir. Dr. Hikmet Kıvılcımlı, ülkemiz işçi sınıfı hareketinin yetiştirdiği bir düşünce ve davranış insanıdır. Olumlu ya da olumsuzluklarıyla safımızdan biridir. Düşüncelerinin tartışılmasından ve aşılmasından yanayız. O'nun mücadelesine derin saygımız vardır; ama biz «doktorcu» değiliz. Bu türden yaklaşımların aşılması gerekir diye de düşünüyoruz.

Devrimci Marksizm mi, Çağdaş Marksizm mi?

□ *Hilmi Sueri - Beşiktaş - İstanbul: (...) «Devrimci Marksizm» diyorsunuz. Oysa «Çağdaş Marksizm» diyenler de var. Hangisi doğrudur? (...)*

□ Türkçe zengin bir lisan değil. Bilerek ya da bilmeyerek Türkçeyi çarpıtan ve sözüm ona yeni kelimeler türeterek sosyalist literatüre «katkı» getirenler(!) eksik değil. Türkçede çoğu kelimeler karşıtlarıyla eşleşiyor. Devrimci Marksizm-Devrimci olmayan Marksizm, Çağdaş Marksiz-Çağdaş olmayan Marksizm... Görüldüğü gibi, hiç kimse paşa gönlüne göre bir seçim yapamıyor.

«Çağdaş» kelimesine sıfat eklenirse daha anlaşılır olmaktadır. Örneğin: Çağdaş Kapitalist, Çağdaş Sosyalist gibi. «Çağdaş Marksizm» diyenlerin, amaçları ne olursa olsun, Devrimci bir ideoloji olan Marksizme, biz, «Devrimci Marksizm» denilmesini doğru buluyoruz. «Çağdaş» kelimesine olduğundan farklı yüklemler vurulması, bilmeyerek Marksizmin aşıldığı gibi hiçte bilimsel olmayan tartışmaları gündeme taşır.

Kimlere «İlerlemeci» Diyorsunuz?

□ *Sevgi Tınmaz - Topkapı - İstanbul: Derginizde bazı imzalar, ıs-*

rarlı olarak TKP'nin uzantısı hareketimizi «ilerlemeci» olarak adlandırıyor. Aynı şeyi TBKP'ni dile getirirken de, «Tarihsel TKP» diyerek bir ayırıma gerek duyuyorsunuz. Neden? (...)

□ Türkiye işçi hareketiyle sosyalist hareketin bütünleşmesiyle TKP oluşur. Bu oluşum 10 Eylül 1920'de politikleşmiştir. 1974 sonu «TKP» adını kullananların hakikaten TKP olabilmesi için, bütün kadroların katılımıyla hareketi kongreye götürmesi gerekir. Oysa, sosyal mücadele tarihimizi öznelcilikle çarpıtıp bir hizip hareketi örgütlenmiştir. Örgütlenen «TKP» nin hareketimizi kucaklamadığı, bu yanlışlıktan kaynaklanıyor. Ülkedeki kadrolar da bu girişime parti işlemi yapmamış «ilerlemeci» demiştir.

«Tarihsel TKP» denilmesinin amacı, hizipçilikle hakikisini ayırd etmeye yöneliktir. Görüldüğü gibi, TKP çağrışımı yapanlar sosyal pratikte sınanmış parti olmadıkları anlaşılmıştır. Açığa vurulan bu türden örgütlenmelere başka ne ad verilmelidir? «İlerlemeci» denilmesinin «kusuru» bizlerin özel niyetlerinden kaynaklanmıyor.

İSP diye sıkça yapılan tekrarlamalar, gerçekten PARTİ'ye olan ihtiyacı vurgulamak, parti olmayanları açığa vurmak içindir. Ayrıca «ilerlemeci» ler de bu «yanlışlarını» anlamış olacaklar ki, artık TKP adını kullanmıyorlar.

SORUN'u Yeterince Tanımıyorum...

□ *Muhammet Özkan - Metris - İstanbul: Dergi'ye herkes (ortak payda sosyalizm olmak koşuluyla) yazabilir mi? ...) Yazılarımız sansüre uğramadan yayımlanır mı? (...) Kadın sorununa yer verilmeyişi belirli bir politikanın ürünü mü? (...) Sanatın işlevi sizce nedir? Sanat, edebiyat, kültür köşesi oluşturmayı düşündünüz mü? ...) SORUN, Sovyetler'deki gelişmelere nasıl bakıyor? Gelenekçi misiniz? Yenilikçi mi? (...) Neden kuramsal çalışmaya yer vermiyorsunuz? (...) Neden sosyalist demokrasi sorununa yer verilmiyor? (...) Sosyalizmin tarihi yeniden yazılırken, Dergi'niz bu çelişmelerin neden uzağında kalıyor? (...) Tek tip düşünceden mi yanasınız? Tek tip insan mı, çok sesli sosyalizm mi? (...) SORUN, sosyalizm cephesinde boş olan bir yerleri dolduruyor ya da doldurmaya aday görünüyor; ama doldurulan boş yerler, doldurulması gereken yerler mi sorusu, şimdilik benim açımdan yanıtsız kalıyor; ve ben henüz (yeterince) tanımıyorum SORUN'u (...)*

□ Türkiye solu tarihinden gelen 'misyon'larıyla tanımlanıyor. Fraksiyoner renkleriyle ülke toprağına yayılan bu 'misyon' anlayışları, sıfatlarını alfabedeki bütün harfleri kullanarak ifade ediyor. Oysa yapılan işler önemli. Yaşadığımız şartları tasvir etmeye gerek var mı? İlerici safları bir veba mikrobu gibi sarsan bu türden fraksiyoner

yapılanmalar ceffel kalem 'teorik' çalışmalarıyla, birimlerle tanışıyor; bilimsel sosyalizmi 'öğrenmiş' oluyor!..

SORUN'un ne olup olmadığı çok açık. Bunu anlamak için bir rehberliğe ihtiyaç olduğunu sanmıyoruz. Yönelttiğiniz sorunun cevabı, SORUN'un içeriğinde verilmiştir. Dikkatli bir okur bunu kavramaktadır. Dergimizi dikkatsiz izleyen okurlarla özel yazışma geleneğini yaygınlaştıramıyoruz. Hoşgörüyle karşılanacağını umuyoruz.

Bir dönem çeşitli nedenlerle ve kolaylıkla tutulan sosyalist saflar, günümüzde o kadar kolay kazanılamıyor. Yaşanılan deney eleğin deliklerini küçülttü. Bu bir bakıma sevindirici bir olgu. 12 Eylül, ucuz yaklaşımları aşındırdı. Kimileri sosyalizmi öğreneyim diye ince eleyip sık dokurken, öte yandan birileri de farkına varmadan, entelektüalizme kayabiliyor. Entelektüalizm aslında bir kaçıştır. Keskin ritimlerin sosyalizmle bir ilişkisi yoktur. Devrimci coşku ayrı şeydir. Entelektüalizmin tuzaklarından sosyal pratikte iş yapılarak korunabilir. Sosyalist duyuş ve yönelişler burada sınanır ve biçimlenir.

Birliktelik!.. kadrolar arasında yaratıcı bir diyaloğun kapısını aralayacaktır. İş sıramızın başında birliktelik geliyor. İlk sayımızda ilkelerimizi açıkladık. Onları yeniden okuyabilirsiniz. Dergiye, onun çizgisini sürekli işleyen arkadaşlar dışındaki sosyalist arkadaşlar da yazmaktadır. Yayın kurulu dışındaki imzalar dergimizde oldukça fazladır. Kimseye «sansür» uygulanmaz. Sansür ayrı şeydir.

SORUN, birliktelik kavramını kararlı ve ısrarlı tavrıyla bilince çıkarmaya çalışan bir Dergidir. Bu hattın kaçınılmaz bir sonucu olarak da, sosyalizm paydasında birleştiğimiz dostların yazılarına sayfalarımız açıktır. Elbette Dergimiz çizgisini sürekli işleyen yazarlarımız ve bir yayın kurulumuz mevcuttur. Ancak «sansür» uygulaması bize hep yabancı kalmış ve hep öyle kalacaktır. Bunun kanıtı eski sayılarımızdaki farklı imzaların bolluğudur.

Güneşin ışıttığı ve yeryüzünün mekânlık ettiği her olgu SORUN'un ilgi alanı içerisindedir. Ne var ki, sırtını tekellere dayamayan her yayın organı gibi SORUN'un da olanaksızlıkları ve kısıtlılıkları vardır. Bu maddi kısıtlılıklar nedeniyle şimdilik uzanamadığımız lâkin ırağında olmadığımız konular vardır ki, bunlardan birisi de kadın sorunudur. Sınıflı toplumlar fonunda ve insanın insana kulluğu ekseninde ortaya çıkıp, yaşanan bu sorun, güncel ivmesini kapitalist ilişkiler bütününde almaktadır. Çözümü sosyalizmdedir. Ancak bu konudaki çarpık zihinsel tortu, sosyalist iktidarın eldesinden sonrada mücadelenin gevşetilmeden sürdürülmesini gerektirecek önemdedir.

SORUN bir sosyalist siyaset Dergisidir. Bu sınırlama, edebiyat, kültür ve sanata rağmen değildir. Bunu ısrarla belirtiriz. Sanat ve politika aynı yerdedir.

Sovyetler Birliği hakkındaki gelişmeleri nesnel ölçülerde yansı-

tan kitap ve öteki etkinlikleri yeterince tanımadığınız anlaşılıyor. Sorun Yayınları kataloğu elinizdedir, dikkatle izleyiniz. Bu konuyu işleyen yazılar Dergi'de vardır.

Bu konuda size şu uyarıyı yapmak istiyoruz: Yapılan bir araştırmada, bir ay içinde Sovyetler Birliği ile ilgili Türk basınında çıkan haber ve yorumlardan 25 adedinden 23 adedi AP kaynaklı. Bilimsel ve nesnel değerlendirme bu kaynak dışındaki haber, yorum ve kitaplardan edinilebilir. Sorun Yayınları da ülkemiz okuruna bu hizmeti götürmüştür. Batı kaynaklı burjuva yorumlarıyla konuya bakmıyor ve değerlendirmiyoruz. Batı kaynaklı literatürü asla kullanmıyoruz. Sorunuzda kullandığınız literatür de malûm kaynağın ürünü. Sosyalistlerin kullanacağı literatür bellidir. Buna çok büyük bir özen göstermeliyiz. Sosyalistler arası tartışma, bu temelde ve doğru sorular çerçevesinde geliştirilmelidir diye düşünüyoruz.

SORUN'un 5. sayısında benzer sorulara cevap verildi.

Sosyalizm bir ve tektir. Sosyalizm insanı yeniden üretecek şartları hazırlar. Sosyalizm dışında bireyi düşünen başka bir dünya görüşü yoktur. Sosyalizmi binlerce çeşide ayıranlar yalnızca kapitalist blokun düşlerini sıralıyor. Sosyalist hümanizm anlayışı öteki burjuva ve küçükburjuva hümanist düşüncelerden ayrı yerdedir. Birey, halk, sınıf derken kastedilen şey sosyalist hümanist düşünceler bağlamında ifadesini buluyor. «Sosyalizm ve Hümanizm» adlı kitabı okumanızı öneriyoruz.

Tanışmak, tartışmak, öğrenmek, hayatın içinde birlikte yapılan üretimde ve eylemde sınanır. İnsanlar, çevreler birbirini kağıt üzerinde tanıyamaz. Önyargılı şartlanmışlıkları aşanları, hayat tanıştırıp buluşturuyor. Dergi, kişi, kadro ve çevreler arasındaki örgüyü hazırlayan araçlardan yalnızca biridir. Bu aracı kullanan taraflar sürekli birbirini etkiler.

SORUN çalışanları da Derginin işlevsel olup olmadığını sürekli denetler. SORUN'un ilerici siyasal kültürümüze katkı yapıp yapmadığı her kesim tarafından ölçülüyor. Kendi kendimize gelin-güvey olacak ahmaklardan değiliz ve daha da işlevsel olacağımızı düşünüyoruz; bunun işaretlerini sürekli alıyoruz. Sizin de farkettiğiniz gibi, SORUN, anılmasa da, bütün çevrelerce dikkatle değerlendiriliyor.

'Kuramsal çalışma'dan nelerin anlaşıldığı tartışılabilir. Bilimsel sosyalizmle uzak yakın ilişkisi olmayan «aydın» tartışmalarından, yeni sol, troçkizm, maoizm ve avrupakomünizmi üzerine dil üstünde yapılan kaydırmacalar birer «kuramsal» çalışma ise, bunun dışında kalacağız. Ülkemizin özgün sorunlarına projöktörü çeviren, telif-kuramsal çalışmalara ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacı karşılayacak kadrolar gecikmeden hayatın içinden çıkacaktır; çıkıyor da. Siz de görebilirsiniz.

Okur ve Dergi ilişkisi bizi çok ilgilendiriyor, ve buna yüksek değer biçiyoruz.

SORUN, ilkeli birlikteliğin oluşturulmasında, dağlardan, kayalardan, ovalardan denizlere akan binlerce sızıntı su kaynaklarından birisi olmak onurunu kazanacaksa, bunu da Hareketimizin onuru sayarız. SORUN çalışanları ve farklı yapılarıyla katkıda bulunan bütün arkadaşlarımızın bilinçli dayanışmasıyla bu türden bir işlevi yerine getirecekse, bunu da birileri gibi (kibir, gurur ve böbürlenme) hiçte ilerici olmayan kirli kanallarda harcamayı düşünmez.

Sosyalizme katkı yapanlar yalnızca görevini yapar. İş yapanlar sınıfsal tevazuularını korur ve kireçlenmiş sağ ve «sol» oportünist postlara bürünenlere tevazuu gösterilmez. Burjuva «nezaketi» ve «esnek»liği ayrı şeydir, devrimci incelik ve esneklik ise çok ayrıdır. Siyasi erginlik Hareketimizin öğrenilir ve ihtiyaç duyduğu bir eksikliğidir.

SORUN gibi tavrı olan yayın organları, hayata iradi müdahaleleriyle İSP'nin oluşturulması yolunda sosyalizm cephesine katkı yapacaksa, bu da hayatın içinde belirlenecektir. SORUN çalışanları, bir yandan ülkeye çalınan bozuk maya'nın tahribatını az indirmek, yılgın, korkak, dönek «aydın» gevezeliklerini karşılamak, sosyalizm adına yapılan olumsuzluğu teşhir ve teşhis edebilmek, öte yandan gelecekte filizlenecek tohumların islah edilip işlevsel olmasına katkı yapacaktır. Farklı yapıların tartışması, eylemde birlikteliği çok önemlidir.

Politik açığa vurmalar, sosyalizmin önündeki barikatların aşılabilmesine yardımcı olur. Sosyalizmin yorumunda farklı (hizip) yaklaşımlardan korkmuyoruz. Farklı yapı, temiz maya çalabiliyor, hareketin önündeki yozlukları aşabiliyorsa gerekli ve yararlıdır. Yok eğer, farklılık (hizipçilik) biçimini alıyor, hizayı bozuyor ve böylelikle karşı cephelerin işini kolaylaştırıcı bir rol oynuyorsa elbette zararlıdır. Ülkenin siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel yapı ve gelenekleri açısından 'doğal' olsa da hizipçilikle mücadele hayati bir sorundur. SORUN, hizipçiliğin, tekkeci yapıların bilinçli tavırlarla aza indirileceğini bilir; birlikteliğin tadına varan her birim, gibi onun yaratılması uğruna her şeyini feda eder. Fraksiyoner yaklaşımların yeniden bir 'altın çağ' yaşaması, hareketimizin en büyük zaafıdır. SORUN, bu çok kolay ve ucuz yolların taşlarını döşeyecek yaklaşımlardan bilerek uzak duruyor. Aynı potada erimeğe aday malzemenin ayıklanması için çaba gösteriyor. Bir İSP'nin sorumluluğunda olabilecek çağrışımların ardına saklanmıyor. 'Misyon' ddiası, sosyal pratiğin aşındırdığı, tekzip ettiği şeyin adı oldu. SORUN'un ülkemizin yetiştirdiği bütün devrimcilerin birlikteliği uğruna geliştirmeye çalıştığı çizgi doğru mudur? Doğruysa, kimseye davetiye çıkarmadan bu doğru yola katkı ya-

pılacaktır. Eğri ise sosyal pratikte açığa çıkarılacak ve mahkûm edilecektir. SORUN'a karşı sistemli olarak uygulanan sağlı «sol»lu kuşatma, sindirme, yok sayma gibi sinsi burjuva politikaları artık aşılmıştır. Doğrularla tanışan kadrolar, bu burjuva oyunlarının bozulabilmesi için katkı ve dayanışmasını eksik etmiyor. Bu çok önemlidir. Unutulmaması gereken diğer bir husus ta, SORUN'u holdingler basıp dağıtmıyor. SORUN, kendi gücüyle doğdu, kendi kanalını açmaya çaba gösteriyor ve ülkemizin yetiştirdiği kadroların ilkeli, açık, dürüst ve içten katkılarıyla yaşatılıyor. Bu ve benzeri konularda aşırı tekrara varan çok şey söylenmiştir. SORUN, ilerici çevrelerde fotoroman misali okunmuyor. SORUN'u okuyan devrimci arkadaşların ikircimsiz, kendinden emin ve bilimsel sosyalizmi iyi özümleyerek tartışması, hepimizin karşılıklı yeni nitelikler hazanabilmesine yardımcı olacak ve düşündürecektir. Bu diyalog ayrıca, SORUN'un daha işlevsel olmasını sağlayacaktır.

Doğu'daki Olayların Sorumlusu?

□ Rıza Gemici-Gaziantep 21 12 1988: SORUN'un 1. sayısında T. Tuğcu Şemikki imzalı «Doğu'daki Olayların Tek Sorumlusu 24 Ocak Kararları ile Uygulanan Acımasız Kapitalist Politikadır» başlıklı yazıda konu yüzeysel işlenmiştir. Yazarın Doğu Sorununu (Kürt Sorunu), 24 Ocak kararlarıyla uygulanan tekelci devlet kapitalizmi politikalarına bağlaması, şanssızlık olmuştur. «Felsefe Tarihi» gibi ciddi bir çalışma yapan yazarın, konunun akşamdan sabaha oluşmamış bir sorun olduğunu bildiğini sanıyordum.

Orta Doğu'daki halkların (Arap, Kürt, Fars ve Türk) bugünkü siyasi coğrafyası, İngiliz emperyalizminin çıkar politikalarına göre çizilmiştir. Emperyalizm, en azından 300 yıldır bölge halklarını sömürmekte ve birbirine karşı konumlandırmaktadır.

Bölge halkları arasında yaratılan suni çelişkiler, emperyalizmin kışkırtma politikalarının ürünüdür. Halkların kardeşliği, «ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı» kundaklanınca kapitalist-emperyalist niyetlerin ömrü de o derece uzuyor.

Doğu'daki olayların tırmanışı, bugünkü yönetimin uyguladığı «acımasız» politikalardan (tuz biber ektiği söylenebilir) önce, sıralanması şart bir uzun dizini oluşturuyor: Tarihi, dili, kültürü, folkloru ve gelenekleri olan bölge halkarının, tarihsel ve sosyal bir gerçeklik olduğu biliniyor. Artık kimse bunu reddedemiyor. İşte sorunun özü budur. Bunu bilip de baskı, teror, sömürü ve asimilasyon politikaları uygulayanlar, sosyolojik ve bilimsel göstergeleri, ırkçı, şoven safsatalarla çarpıtmak istiyor.

Bu gerçekliği göz ardı eden «düşünceler» karşı düşüncelerle hak-ettikleri cevabı almış ve çürütülmüştür.

Dünyanın bütün ezilen ve sömürülen halklarının ulusal ve sosyal kurtuluşu önünde hiçbir emperyalist kışkırtma uzun boylu payidar olamamıştır. Doğu'da uygulanan «acımasız» politikaların da uzun ömürlü olmadığı açıktır.

T. Tuğcu Şemikki'nin Doğu'daki olayları ve sorunları bilimsel yöntemlerle araştıracağını umuyor ve bunu kendisinden bekliyoruz.

SORUN, Bilimsel Sosyalistlerin Birlikte Dergisi Olabilmeli...

□ *Temel Demirer - Paris: (5 1 1989) SORUN'un 8. sayısı ardından, ben de Dergiye emeği geçen arkadaşlarıma kimi gözlem ve düşüncelerimi iletmek gereksinimi duydum:*

I

'Ne Yapılmalı?...' sorusunun; *'Nereden başlayarak nasıl devam etmeli ve neler yapmalıdır?..'* versiyonuyla karşımıza dikildiği yaşadığımız ağır kuşatmada, çok şeyin iyi gitmediği bir sır değil...

Yeni bir dalga geliyor. Bir yükseliş fazına doğru tırmanılmakta... Egemen koalisyon eskisi kadar 'yekpare' değil. Baskıları güçsüzlüklerinden kaynaklanan ve gelmekte olanı 'engelleyerek-ertelemek' kaygusundan kaynaklanıyor.

Olanaklar ve tehlikeler aynı eş-zamanlı süreçte büyürken, *alternatif anlamıyla, her türden araç ve gereçle donanımı ve siyaseti örgütlemesi gerekenlerin cephesinde* ise, bir çok şey yolunda gitmiyor. Bu bir abartma değil. Yaşamın gerisinde kalınması tehdidi yine gündemimizin baş maddesini oluşturuyor. Biriktirme de, hazırlanma da, kurumsallaşma da ciddi bir atalet ve de vurdum duymazlık söz konusu. Yaşamın insanlara sunabileceği olanaklara bir mirasyedi hoyratlığıyla yaklaşılıyor. Ve de Eylül'ün bir neticesi olan *peltemsi bir şekilsizlik, (donanımın ve siyasetin hızla örgütlenerek* şekillenmesi gerekilen bu dönemde), dönemin dinamiklerini iğdiş ederek, alternatif olması gerekenlere *yetmezliklerini* yaşatmacasına veriliye sarkıyor. Sarıp sarmalanılan zorluklara, bir de mahfillerin, birbirine uzak durma 'çaba'larını ve yetmezliklerinin 'teorisi'ni yapan 'şaşkınlık'larını eklersek; yaşananda serpilip-gelişenin dinamiklerine rağmen, olanakların pekte üretken kılınamadığını ortaya çıkar.

Aşılması gereken paradokslarıyla varolunan ve ana halkanın ne olduğunun hâlâ bilinç üstüne çıkartılamamış olanaklığıyla çitişmiş bir ataletin (ağır sorun ve sorumluluklarıyla), yaşandığı verili durumda, 'çok şeyin iyi gitmediği' yollu vurgum; (bir an dahi umut-

suzluğa ya da karamsarlığa kapılmadan) altını özenle çizerek bilinçle kavranılmasından asıl çekinmemiz gereken bir gerçek...

Bu gerçeği ne kadar kavrayabilip, kavratılabilmesi kavgasını veriyoruz? Amaçlara uygun araçlarını ve kadrolarını yaratmak ya da derlemek yolunda alınan teorik-pratik tedbirler nelerdir? Yeterli midir? Ya da bunun için verdiğimiz kavga ne kadar etkilidir? Ya da neden daha etkin değildir? Veya nasıl daha da etkinleştirilebilir?.. Özetle yeni döneme sağlıklı yeni bir geçiş gerekliliğine yanıt verecek olan *ana halka nedir?* Eskinin üzerimize bir kabus gibi çökmüşlüğünün ve sorunlarının aşılmasında, yeniye (olması gereken bağlamında) ulaşılmasında, *Sosyalist mücadelenin bütünlüklülüğü içinde ne öğreniyoruz?.. Önerilerimizin gerçeklenmesindense ne yapıyoruz?..*

Kanım şu: Verili durumda İSP deyip durmak yetmiyor ve yetmez de... Nasıl bir İSP? Kimlerle? Hangi amaçlara yönelik? Ya da benzeri sorular çoğaltılabilir. Bunlar yanıt bekliyor.

Bir Aysberg'e benzemesi gereken İSP'ne bir anda, 'İSP'ni yaratalım' sloganı atarak ulaşılamaz. Bu sorun ciddi bir sınıf organikliğine, sınıfın içine dal budak salınmaya muhtaçtır. Sınıfsal bir güç olunmadan, farklı sınıfsal yoğunlukları (yani soruna taraf olan mahfilleri) bir BİC (birleşik işçi cephesi) eylemliliği içine çekmeden, ismine ve niteliğine layık bir İSP oluşturulamaz.

II

Buraya kadar değindiğim bağlamıyla şiddetle inandığım bir şey var. Toplumsal ütopyalarıyla değiştirmekten ve dönüştürmekten yana olanlar, mutlaka ve mutlaka gerçeğe hakim olabilmek için, ona sapına kadar vakıf olmak ve pratik önlemler almak durumundadır. Unutmamak gerek; olumsuzu aşarak değiştirip-dönüştürebilmek için start'ı hep (ona asla teslim olmadan ve mutlaka kendini de bilmecesine) gerçeğe ve geleceği yapacak olan dinamiklere vakıf olabilmek oluşturuyor.

Değiştirmek ve dönüştürmek yolunda, uzun ve zorunlu bir koşunun finişini göğüslemek yanlıları açısından, gerçeğe vakıf (ve geleceğe olabildiğince aktif taraf) olmadan olmuyor. Bunun bir artısı daha var, o da şu: Değiştirip-dönüştürmek için gerçeğe vakıf olunabilmesi ise, *saltçı bir söylemle* olası olmuyor. Devrimci bir söylemin yanında, onunla içiçe geçmiş bir *eylemle* kavgayı bütünüyle sevmek ve bilinçle bağlanmaktan geçiyor.

Çünkü devrimci teorik söylem eylemiyle anlam kazanıyor ve bu bağlam içinde yığınlara maledilebiliyor. Granitten birleşik bir birliğin köşe taşlarını devrimci söylem, çimentosunu ise eylem oluşturuyor. Oluşturulmak istenene ilişkin olarak atılan ilk adımdan itibaren büyük bir özeni gerektiriyor. Özenin ciddiyetini ise, egemen ideoloji ve

versiyonlarından kopuş belirliyor. Örneğin: i) Daha ilk adımda kemalizm ile sosyalizm arasına aşılmaz duvarlar çekmek; ii) devrimci folklorik mizahımızın trajik bir parçası olan cuntacılıktan özellikle uzak durarak ve ona 'hayır' demek; iii) ulusal sorunda sapına değin ikircimsiz olmak; iv) sosyalizmin bir bilim (ve bilimin durmadan serpilip-gelişen militan kavgası) olduğunu unutmamak; ve de en önemlisi sosyalizmin sınıfın dolaysız sorunu olduğunu ve sınıfın kurtuluşunun ise, onun organik modern prensiyle birlikte bizatihi kendi eseri olacağından bir an dahi kuşku duymamak gerekiyor.

Böylesine bir kuşkusuzluğu yaşayabilip-pratikleştirebiliyor muyuz?.. Bu doğrultuda (özümseme ve özümsenmeye açık bir sosyalist esneklikle) çoğullaşabiliyor muyuz?.. Ya da yoksa!..

III

'Ya da yoksa!..' dedim.

Dev aynalarına gereksinim duyan (ve neden altını özenle işaret etmeyeyim? Verili durumumuzda bir hayli yaygın ve etkin olan!) saplantılarla içiçe geçmiş yalnızlıkların, bencilliklerin, ikilemlerin esiri olunmamacasına, onların aşılabilerek; sosyalist siyasal davranışların ve tercihlerin, bireysel içgüdülerin ve dürtülerin sorunu olmaktan kurtarılabilmesi içinse: *Gerçeğe, geleceğe taraf olmak bağlamında vakıf olmuş; özgürlükçü bir başkaldırının ne yapılabileceğini bilebilen bir olgunluk düzeyini, ana halkayı kavrayabilen bir sınıf organikliğiyle tutturabilmiş ve de kavgaya bilinçli bir sevgiyle bağlanabilmiş mücadeleci bir güvenin kolektivizasyonu gerekiyor.*

Yeniden 'toparlanma'ya gayret edilen bu kesitte, sözünü ettiğim bu *gereklilik* giderek yakıcılaşırken, ne acıdır ki; Eylül sonrasının yıkımıyla döllenen *yetmezliklerin* boyutlanmasında ifadesini bulan korku, kaygı ve endişeleri: i) ya 'sol' versiyonlu *aşırı coşkusal tedirginliklerde*; ii) ya da açık bir sağ'cılığın *liberal ve tövbekâr duyarsızlıklarda* somutlanıyor. Sağ ve 'sol'dan yükselen bu iki tahribatta kaçınılmaz olarak toplumsal ütopyaların gerçeklenmesinin etkinlik tabanını daraltıyor...

Tabanın tekrar genişletilmesi çabası yeniden ve çok büyük bir önem kazanıyor; bu bab'da sosyalistlere büyük görevler düşüyor. Örneğin: i) değiştirilmesi hedeflenen gerçeklik ile, (hangi düzeyde olursa olsun) örgütlülük arasında canlı ve üretken bir bağ kurabilmek yanında; ii) bu tür çabaların (şu aşamada aynılar aynı yerde merkezileşemiyorsa da) olabildiğince makro ölçeklerde ve tüm mevzilerdeki 'omuz omuz'lıkla koordinasyonu fikrinin ve eylemliliğinin canlandırılması; iii) sonra da değişim ve dönüşümün tarihsel öznesi ile pratikte birleşip bütünleşebilmeye özel bir önem verilmesi; iv) ve de geleceğin

önüne dikilen engelleri aşabilen ve amaçlarına ulaşabilmekten yana *bilinçli bir cür'etin* (yani *devrimci praksisin)* kolektivizasyonunun adım adım örülmesini gerektiriyor...

Bu da tamı tamına yeni bir toplumsallaşma sürecinin ve mücadelesinin; i) bireyden kolektivitelerine değin kurumsallaştırılmış bir bütünselliğini yaratma ve bu faaliyetler içinde ise, asla pratikten kopmadan etkin (ve olabildiğince makro işlevsellikteki) mücadele araçlarının yaratılabilmesi yanında; ii) kendisini sınıfına organik bağlanmışlığıyla oto-kontrol altındaki altında tutabilen (ve Aysberg'in suyun altındaki dev dikeyliğinin muazzam gövdesine benzeyen) tutarlı bir *içe dönüklüğün güçlülüğüne* temellenmiş bir *dışa dönüklüğünün;* kaldıraç işlevi gören girişkenliğine muhtaçtır...

Bilinçli bir savunmanın, zorunlusu olduğu dengeleme kesitinde *korunmacı kurumsallaşmasıyla* kendisini sınıf organikliği zemininde yaratabilen söz konusu *girişkenlik;* elbette yeni ve gerekli bir alternatif saldırının köşe taşlarının oluşturulmasının da ilanıdır.

İşte tamda, bu noktada da, söz konusu *girişkenlik* açısından; *tutsaklığa* dönüşmeyen (eleştiriye açık ve özeleştiriyi ar bilmeyen!) *bir tutkunun önemi* büyüktür.. Onun içindir ki, sözünü ettiğimiz girişkenliğin kazanılması, toplumsal ütopyaların gerçeklenmesi, insan *irade* ve *yaratıcılığının* (özentisiz ve yapmacıksız) zenginliğine tüm olmazsa olmazlığıyla gereksinim duyar...

IV

Kısaca ifade gereksinimini duyduğum dediklerim, Ezop üslûbu ile komprimeleştirilmiş ve içinde kimi tasarımları da ifade etmeye çalışan(tartışılması gereken ve katkılara muhtaç olan) bir ön-çerçeve...

Düşüncelerin ön-çerçevesinden hareketle de SORUN'a ilişkin olarak şu (kimi gözlemlerimdir kaydını düşerek) noktalara değinmek istiyorum:

1. SORUN'da toplumsal ütopyalar bağlamında, bir şeyler, bana hem eksik ve hem de pek net değil gibi geliyor: Örneğin *ne için dövüşülüyor?..* Ya da sosyalist toplum projesi nedir? Veya bu yeni toplum projesinin stratejisi nedir? Bu stratejiyi 'demokratik halk devrim'cilerinden ayıran nedir? Onlardan farklı olarak önerilen şeyler var ise, bunlar nelerdir?..

2. İSP deniliyor. Sadece durup duraksamadan tekrarlanıp vurgulamak yeter mi? Yoksa bunu daha komplike bağıntılarıyla muhtacı olduğu geniş alanlı açılımları mı getirmek gerekiyor? Sorun bir hayli komplike ve de yüzlerce bağıntısıyla birlikte (basitten karmaşığa değin...) diyalektik bütünselliğinin *açılımlarına muhtaç...*

3. Açılım getirmek çaplı bir birikime sahip ideolojik-teorik birikimin, güncel ve tarihsel sorunların önünü 'açabilen' etkinlikle olasıdır. Etkinliğin teorik anlamı, pratik bağlamından soyutlanmamalıdır. Sözünü ettiğim bağlam kapsamındaki anlam ise, asla ve asla bir kolaycılık üzerine temellendirilmemelidir.

4. 'Elifi mertek' zanneden teorik kolaycılıkların, sırtında 'yumurta küfesi' olmayan ruh halinden kurtulmak gerek. Teorik-ideolojik sorunlarda söylenilenlerin çapının ve ağırlığının olması gerekiyor. Olmadı mı olmuyor...

5. Olması gereken: SORUN'un daha canlı, daha kaliteli, daha okunabilir, yakıcı sorunlara daha somut ve cesur yanıtlar verebilen *Bilimsel Sosyalistlerin Birlikte Dergisi* olabilmesi ve de ve de yarı çapı giderek artan bir katılımcılıkla işlevselliğinin etkinleştirilmesidir...

Diyeceklerimin bir parçası şimdilik bunlar, ilerde bu konuları daha geniş ve daha da somut konuşabilmek umuduyla, SORUN'daki bütün arkadaşlarıma çalışmalarında başarılar dileyerek, selam ve sevgilerimi iletiyorum.

Dergimizde sürekli yazan arkadaşımız Talat Turhan'ın annesi vefat etmiştir. Kendisine ve ailesine başsağlığı dileriz.

SORUN BSD Çalışanları

BİRLİKTE YAYIN-DAĞITIM

İstanbul Şb: Boyacıahmet Sokak. Nuribey han No: 307 Çemberlitaş
Tel.511 25 55/Değişecek/516 26 13

Ankara Şb: Karanfil Sok. Birlik İş Merkezi 5/15 Kızılay-Ankara

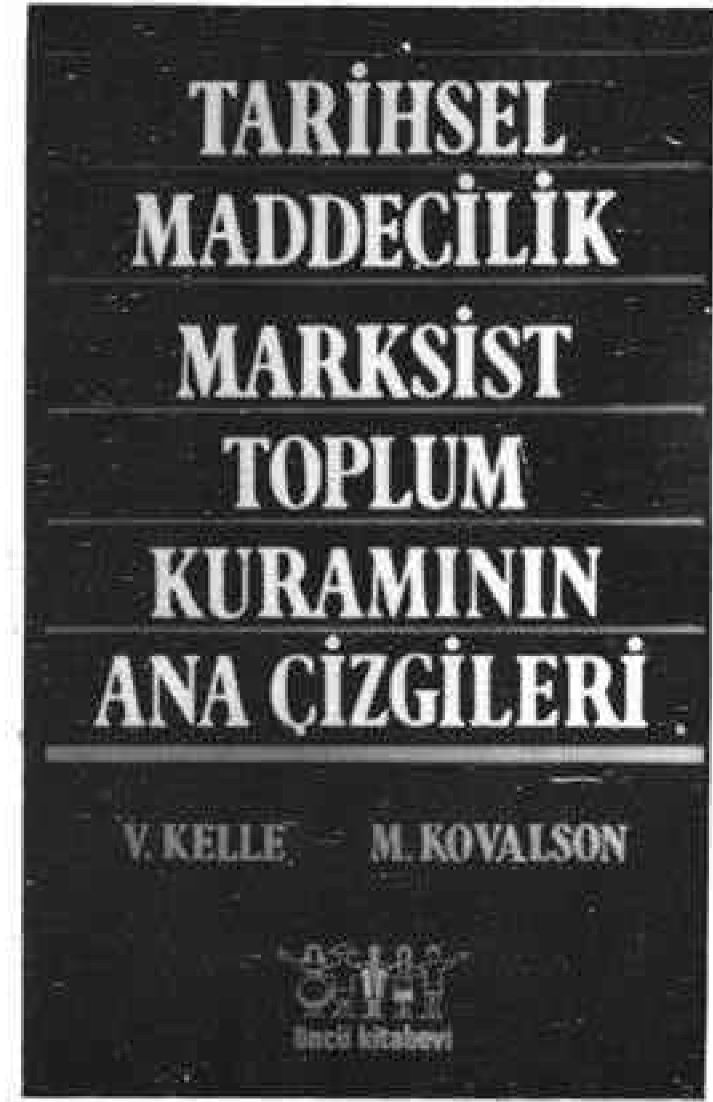
İzmir, Adana, Bursa, Diyarbakır Şubeleri kurulma aşamasındadır.
İrtibat Tel: 527 45 38 İstanbul

DAĞITIMINI ÜSTLENDİĞİMİZ DERGİLER (SÜRELİ YAYINLAR)

SORUN
İKTİDAR YOLU
ÇAĞDAŞ YOL
SINIF BİLİNCİ
GELENEK
YENI YOL
HEDEF
YENİ ÖNCÜ
11. TEZ
KIVILCIM
ŞÛRA
SİYASET
YENİ AŞAMA
GÜNEŞE ÇAĞRI
SOSYALİST ÖĞRENCİ
GENÇLİK DÜNYASI

DEMOKRAT ARKADAŞ
DEMOKRAT EKONOMİST
TÜRKİYE SORUNLARI DİZİSİ
DÜNYA SORUNLARI DİZİSİ
EDEBİYAT DOSTLARI
METİS ÇEVİRİ
DEFTER
SOSYALİST FEMİNİST KAKTÜS
BRİÇ DÜNYASI
64'LER
AMSTRANT
MÜZİK DERGİSİ
İŞÇİ SÖZÜ
İŞÇİ BİRLİĞİ
İŞÇİ GÜNDEMİ
İŞÇİ DÜNYASI

NİKOLAY TODOROV
BULGARİSTAN
TARİHİ
öncü kitabevi

TARİHSEL
MADDECİLİK
MARKSİST
TOPLUM
KURAMININ
ANA ÇİZGİLERİ
V. KELLE
M. KOVALSON
öncü kitabevi

Sırrı Öztürk
OPORTÜNİZM
YARGILANIYOR
SORUN YAYINLARI

Sırrı Öztürk
İLERİCİ
YAYINCILIĞIMIZIN
SORUMLULUĞU
Sorun
Yayınları

Sırrı Öztürk
Demokrasi Mücadelesi
Sendikal - Siyasal Birlik
PARTİLEŞME
SORUNU
I
Sorun
Yayınları

Sırrı Öztürk
PARTİLEŞME
SORUNU
II
İSP'NİN OLUŞTURULMASI
M.ALİ AYBAR VE UĞUR MUMCU'NUN
SOSYALİZM ANLAYIŞLARININ ELEŞTİRİSİ
OKUR ELEŞTİRİLERİ SORULAR VE CEVAPLAR
Sorun
Yayınları

Sorun Yayınları

Yeni Dizi :

❑ **V.İ. Dobrenkov**	: ERICH FROMM'UN VE YENİ FREUDÇLUĞUN ELEŞTİRİSİ	3200
❑ **Sırrı Öztürk**	: İLERİCİ YAYINCILIĞIMIZIN SORUMLULUĞU	3000
❑ **Tuncer Tuğcu**	: FELSEFE TARİHİ İlk Çağ. I. Cilt	3000
❑ **Sırrı Öztürk**	: PARTİLEŞME SORUNU I Demokrasi Mücadelesi, Sendikal Siyasal Birlik	4000
❑ **V. Suhomlinski**	: EĞİTİM ÜZERİNE	5500
❑ **Harry K. Wells**	: EMPERYALİZMİN FELSEFESİ PRAGMATİZM	5500
❑ **Sırrı Öztürk**	: PARTİLEŞME SORUNU II İSP'nin Oluşturulması, M.A. Aybar ve U. Mumcu'nun Sosyalizm anlayışlarının Eleştirisi, Okur Eleştirileri, Sorular ve Cevaplar	5000
❑ **Vadim Zagladin**	: ULUSLARARASI GENEL GÜVENLİK	1600
❑ **Anton Makarenko**	: ÇOCUK EĞİTİMİ	4000
❑ **Mihail Gorbaçov**	: SBKP MK 27. KONGRE SİYASAL RAPORU	4000
❑ **Boris Krasulin**	: SİLAHSIZLANMA VE SOSYALİZM	3000
❑ **SORUN BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ ESKİ SAYILARI**		2000
❑ **Temel Demirer**	: TB'K'P PROGRAM TASLAĞININ ELEŞTİREL ANALİZİ YADA LİBERAL TÖVBEKARLIĞIN OTOPSİSİ	1600
❑ **Sırrı Öztürk**	: PARTİLEŞME SORUNU III 15-16 Haziran'dan 12 Mart'a Parti Arayışı, Proleter-Devrimci Kurultay Yönelişi, Günümüzdeki Durum İSP'nin Oluşturulması: Pratik Bir Öneri	4000
❑ **Fjodor Koroljov**	: LENİN VE EĞİTİM	8000

Mevcudu Olanlar :

❑ **Henri Krasucki**	: SENDİKALAR VE SOSYALİZM	1500
❑ **Henri Krasucki**	: SENDİKALAR VE SINIF SAVAŞIMI	1500
❑ **Sırrı Öztürk**	: İŞÇİ SINIFI SENDİKALAR VE 15-16 HAZİRAN Olaylar-Nedenleri-Davalar-Belgeler-Anılar-Yorumlar	17.000
❑ **Sırrı Öztürk**	: OPORTÜNİZM YARGILANIYOR	4000
❑ **Georgi Dimitrov**	: İŞÇİ SINIFI HAREKETİ ÜZERİNE	4000
❑ **S.S. Lotoski Başkanlığında Bilim Kurulu**	: SOVYET ORDUSU Sovyet Savaş Tarihi-Askerlik Bilimi-Doktini-Sanatı- : Stratejisi	6500
❑ **Granma Dergisi Yazı Kurulu**	: KÜBA KOMÜNİST PARTİSİ 1. KONGRESİ ANA RAPOR : VE KÜBA CUMHURİYET ANAYASASI	6000
❑ **Viktor Neznanov**	: TARİHİN MANTIĞI (Beraat etti) Sosyalizme Geçişin Kaçınılmazlığı ve Geçiş Döneminin Temel Özellikleri Üzerine	1500
❑ **Oleg İvanov**	: SOVYET-ÇİN İLİŞKİLERİ Almışlarda Neler Oldu?	1000
❑ **Clara zetkin**	: LENİN'İN BÜTÜN DÜNYA KADINLARINA VASİYETLERİ (Beraat etti)	1500
❑ **S.İ. Popov**	: SOSYALİZM VE HÜMANİZM	4500
❑ **Nina Andonova**	: YEDİ KURŞUNUN ÖLDÜREMEDİĞİ DEV	2500

Sorun Yayınları Babıali Cad. No : 6/2 K:1 Cağaloğlu-İST
Tl : 527 45 38